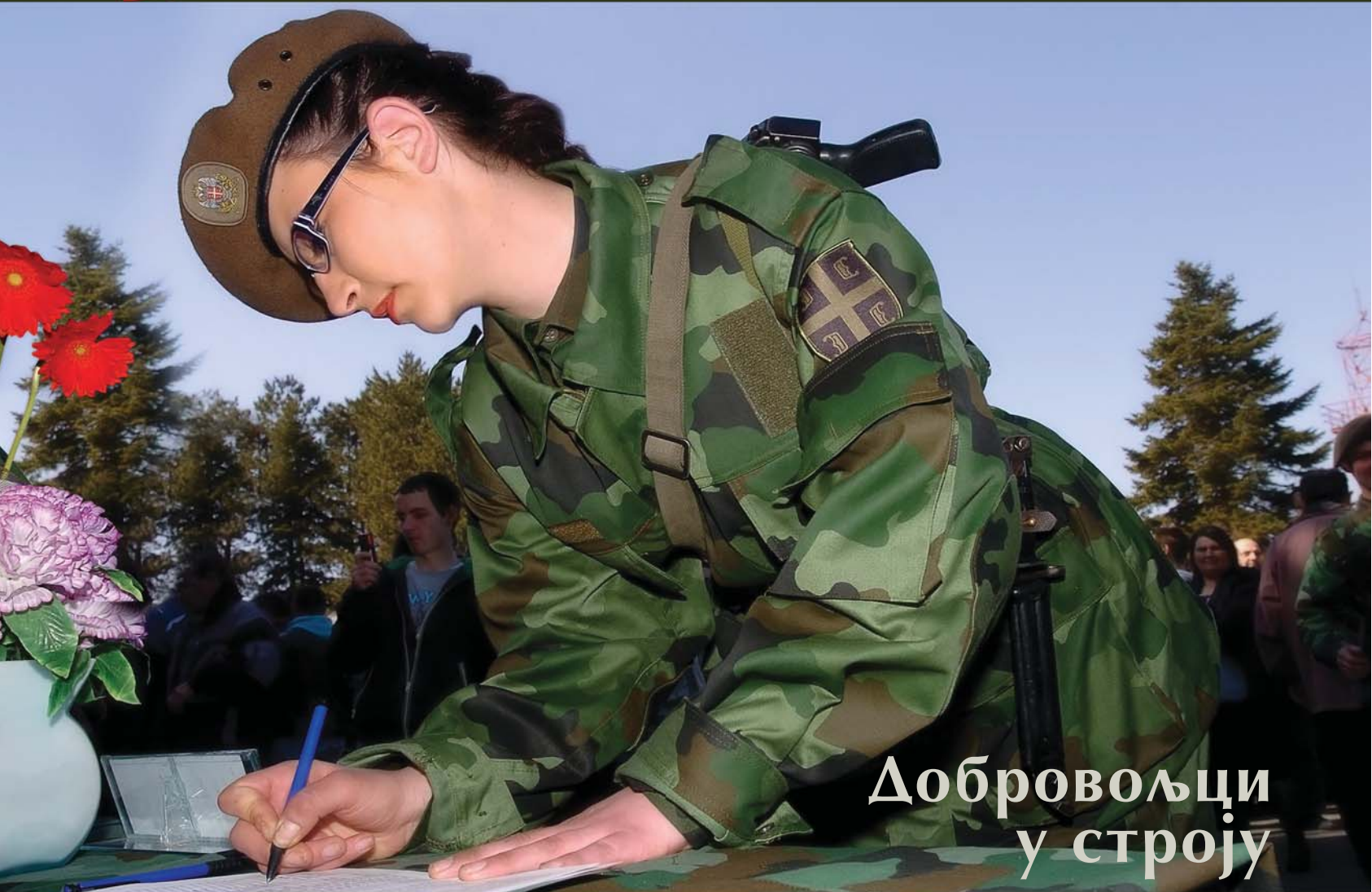

ОДБРАНА

Година VIII ■ Број 157 ■ 1. април 2012. ■ цена 100 динара ■ 1,20 евра

Добровољци
у строју

Др Тања Мишчевић, државна секретарка
у Министарству одбране

**Подршка од Бразила
до Индонезије**

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

КОНКУРС

за упис на Војну академију

Отворен до 10. априла 2012. године

www.mod.gov.rs www.va.mod.gov.rs

38. Међународни сајам превенције и реаговања у ванредним ситуацијама

112 EXPO

**ПРЕВЕНЦИЈА И РЕАГОВАЊЕ У ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА
БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ**

Заштита од пожара, поплава, земљотреса,
хемијских акцидената.

Preventivna заштита од ванредних ситуација.

Bezbednost i zdravlje na radu.

Medicinsko zbrinjavanje u ванредним ситуацијама.

Obezbeđenje kontinuiteta привредних - пословних
процеса у ванредним ситуацијама.

Osiguranje.

Заштита од пожара, поплава, земљотреса, хемијских акцидената. Системи и опрема за реаговање у ванредним ситуацијама. Систем 112 за реаговање у ванредним ситуацијама. Опрема, средства и специјална возила за ватрогасно-спасилачке интервенције. Специјална возила и опрема за деловање у присуству опасних материја и за превоз опасних материја. Уређаји и апарати за мерење, детекцију и спасавање у ванредним ситуацијама

Preventivna заштита од ванредних ситуација. Preventivna заштита од пожара. Системи за рано откривање и гашење пожара. Структурна заштита - грађевински конструктивни елементи и премази отпорни на пожар. Preventivna заштита од поплава, земљотреса, хемијских акцидената. Preventivna заштита критичне јавне инфраструктуре у ванредним ситуацијама: заштита енергетских објеката за производњу и пренос електричне енергије, производњу и пренос глина и нафте. Заштита критичне телекомуникационе инфраструктуре и објеката. Заштита јавних објеката високог ризика: фабрика хемијске, фармацеутске индустрије, дрвне индустрије, аеродрома, лука, јавних објеката високе посећености. Заштита шума од пожара. Заштита пољопривредних усева од града и невремена. Заштита критичне комуналне инфраструктуре објеката водоснабдевања у ванредним ситуацијама. Пuteви, железничка саобраћајна чворишта, tunели у ванредним ситуацијама.

Bezbednost i zdravlje na radu. Средства и опрема за личну и колективну заштиту на раду. Уређаји и апарати за мерење и детекцију услова радне средине. Услуге процене ризика радног места

Medicinsko zbrinjavanje u ванредним ситуацијама. Опрема, специјална возила за медицинске хитне интервенције у ванредним ситуацијама

Obezbeđenje kontinuiteta привредних - пословних процеса у ванредним ситуацијама - Специјална опрема за preventivnu заштиту и опоравак података у ванредним ситуацијама.

Osiguranje kao превенција ванредних ситуација.

Info i prijava učešća: Tel: +38111 2655-486, Mob: +38163 205-599, Fax: +38111 3615-298, e-mail: 112@sajam.rs, www.112-expo.rs

VIP KREDITNI PAKET

Ponudom specijalnih uslova kreditiranja zaposlenima u Ministarstvu odbrane Republike Srbije, Moskovska banka a.d. Beograd svrstala je Ministarstvo odbrane u red klijenata od posebnog značaja. Za sigurno rešenje nudimo Vam sigurno dinarsko zaduženje po nižim kamatnim stopama.

Vip uslove ostvarujete:

- bez uslova prenosa zarade
- bez depozita i učešća
- bez troškova podnošenja zahteva
- bez troškova godišnjeg održavanja kredita
- bez troškova prevremene otplate kredita

Vi birate:

- datum dospeća rate
- način otplate kredita

U PONUDI VIP PAKETA SU:

Dinarski refinansirajući kredit uz mogućnost dodatnog keša – smanjite svoje mesečne obaveze, spojite ih u jednu i ostvarite druge planove dodatnim kešom.

Kratkoročni keš kredit sa fiksnom kamatom – iskoristite popuste dok traju, na kratak rok raspodelite iznos kupovine na jednake mesečne rate.

Visa Classic kreditna kartica – stalni kredit u džepu, uz internacionalno korišćenje kartice, nudimo Vam:

- mogućnost refinansiranja drugih obaveza
- uslugu Card alarma
- bez obračuna kamate u prvom mesecu
- paket putnog i zdravstvenog osiguranja
- plaćanje u zemlji i inostranstvu bez troškova

„Одбрана“ наставља традицију „Рајника“, првог војног листа у Србији, који је изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Славољуб М. Марковић, потпуковник

Главни и одговорни уредник

мр Раденко Мутавцић

Заменик главног уредника

Владимир Почуч, мајор

Уредници

Мира Шведић, Душан Глишић, Славица Лужник

Новинари

Сања Анђелковић

Мирјана Боровина, потпоручница

Владимир Вјештић

Биљана Миљић

Стални сарадници

Станислав Арсић, др Себастиан Балаш,
мр Славиша Влачић, Милосав Ц. Ђорђевић,
Владица Крстић, др Милан Мијалковски,
мр Зоран Миладиновић, мр Миљан Милкић,
Крсман Милошевић, Никола Остојић,
Никола Оташ, Иштван Пољанац,
Будимир М. Попадић, Влада Ристић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),
Станислава Струњаш, Бранко Сиљевски,
Марија Марић и Слободан Михаиловић
(технички уредници)

Фотографија

Душка Стефановић (уредница),
Горан Станковић, Јово Мамула,
Даримир Банда, Стефана Савић (фоторепортери)

Језички редактор

Слађана Мирчевски

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Вера Бјеловук

Документација

Радован Поповић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор 3241-258; 23-809
Главни и одговорни уредник 3241-257; 23-808
Секретар редакције 3201-809; 23-079
Прелом 3240-019; 23-583
Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765
Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995
ТЕЛЕФАКС 3241-363

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19
odbrana@mod.gov.rs
redakcija@odbrana.mod.gov.rs
www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-312849-56 МЦ „Одбрана“

Претплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РСЦ
месечно 160 динара. За претплатнике преко
Поштанске штедионице месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд,
Македонска 29
ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења
војних новинара

НА НАСЛОВНОЈ СТРАНИ

Са свечане заклетве војника на
добровољном служењу војног рока у
Лесковцу

Снимио Даримир БАНДА

САДРЖАЈ

■ АКТУЕЛНО

6 Посета министра одбране Украјине
ПЕРСПЕКТИВЕ ВОЈНОТЕХНИЧКЕ САРАДЊЕ

8 Дан сећања на stradale у НАТО
бомбардовању 1999.
ЗА БУДУЋНОСТ БЕЗ РАТОВА

11 Генерал Ђукановић на састанку Војног
комитета ЕУ
НОВЕ МОГУЋНОСТИ ПАРТНЕРСТВА

Након доношења одлуке о статусу кандидата за чланство у ЕУ, Србија је 14. марта званично учествовала на састанку Војног комитета ЕУ, тела које се бави питањима Заједничке безбедносне и одбрамбене политике

■ ИНТЕРВЈУ

12 Др Тања Мишчевић, државна секретарка
у Министарству одбране
ПОДРШКА ОД БРАЗИЛА ДО ИНДОНЕЗИЈЕ

16 Обележен Дан Војне академије
и војног школства – 18. март
МОДЕРНО ОБРАЗОВАЊЕ

20 Подршка интеграцији начела родне
равноправности у сектору безбедности
ЈЕДНАКЕ МОГУЋНОСТИ

23 Признање дамама из Уметничког ансамбла
„Станислав Бинички“
ИНСТРУМЕНТИ КАО МАГИЈА

Даме из Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички“ овогодишње су добитнице признања „Креативна дама 2011“ које додељује Клуб привредних новинара

Специјални прилог
Из историје српске шпијунаже
ИСКУШАВАЊЕ ТАЈНИ

■ ТЕМА

26 Станоградња

ГРАДИ СЕ ПУНОМ ПАРОМ

На локацији бивше касарне „Војвода Степа Степановић“ припадници Министарства одбране и Војске Србије подељена су 84 стана

31 Министар Шутановац посетио Рударско-топионичарски басен Бор

ПЕРСПЕКТИВЕ ЗАПОШЉАВАЊА

32 Србија приступа Европској одбрамбеној агенцији

СНАЖЕЊЕ НАМЕНСКЕ ИНДУСТРИЈЕ

52 Свечана заклетва војника на добровољном служењу војног рока

ЧАСТ И ОДВАЖНОСТ

У центрима за обуку Војске Србије у Сомбору, Ваљево и Лесковцу заклетву је положила трећа генерација војника која ће у наредна три месеца добровољно служити војни рок

66 Изложбе филмских plakata у Дому Војске у Београду

ФИЛМОВИ КОЈЕ ВОЛИМО

68 Мајор Драган Младеновић, добитник награде Привредне коморе Београда

САЈБЕР РАТОВАЊЕ

На свечаности у београдском позоришту „Детеље 212“, припаднику Војске Србије, мајору Драгану Младеновићу уручена је награда Привредне коморе Београда за најбољу магистарску тезу – „Међународни аспект сајбер ратовања“.

Неколико добрих вести последњих дана потврђују запажене резултате Министарства одбране и Војске Србије у реформским процесима интензивираним у протеклом периоду.

Две вести стигле су из Брисела, где Министарство одбране прво започиње процесе укључивања, отворене новим статусом Србије као кандидата за чланство у Европској унији. Тако је 14. марта војни представник Србије први пут званично учествовао на састанку Војног комитета ЕУ. Бригадни генерал Небојша Ђукановић, шеф Војног представништва при Мисији Републике Србије у НАТО, који је присуствовао састанку, истакао је да је добијањем статуса кандидата отворено ново поглавље у односима Србије и ЕУ, који подразумевају продубљивање сарадње и партнерских односа у оквирима Заједничке спољне и безбедносне политике.

Друга добра вест је да су на заседању Управног одбора Европске одбрамбене агенције (EDA), 22. марта у Бриселу, министри одбране свих држава чланица ЕУ донели једногласну одлуку о почетку приступања Србије административном аранжману са овом агенцијом ЕУ. Висока представница ЕУ за спољну и безбедносну политику добила је мандат да одмах започне преговоре, а директорка EDA упутиће све неопходне информације о процесу преговора. У првом реаговању на ову вест истиче се значај укључивања у EDA за нашу одбрамбену индустрију, као могућности за њено оснаживање, унапређење истраживања и војне технологије, отварања нових радних места и искорак на нова тржишта наоружања и војне опреме.

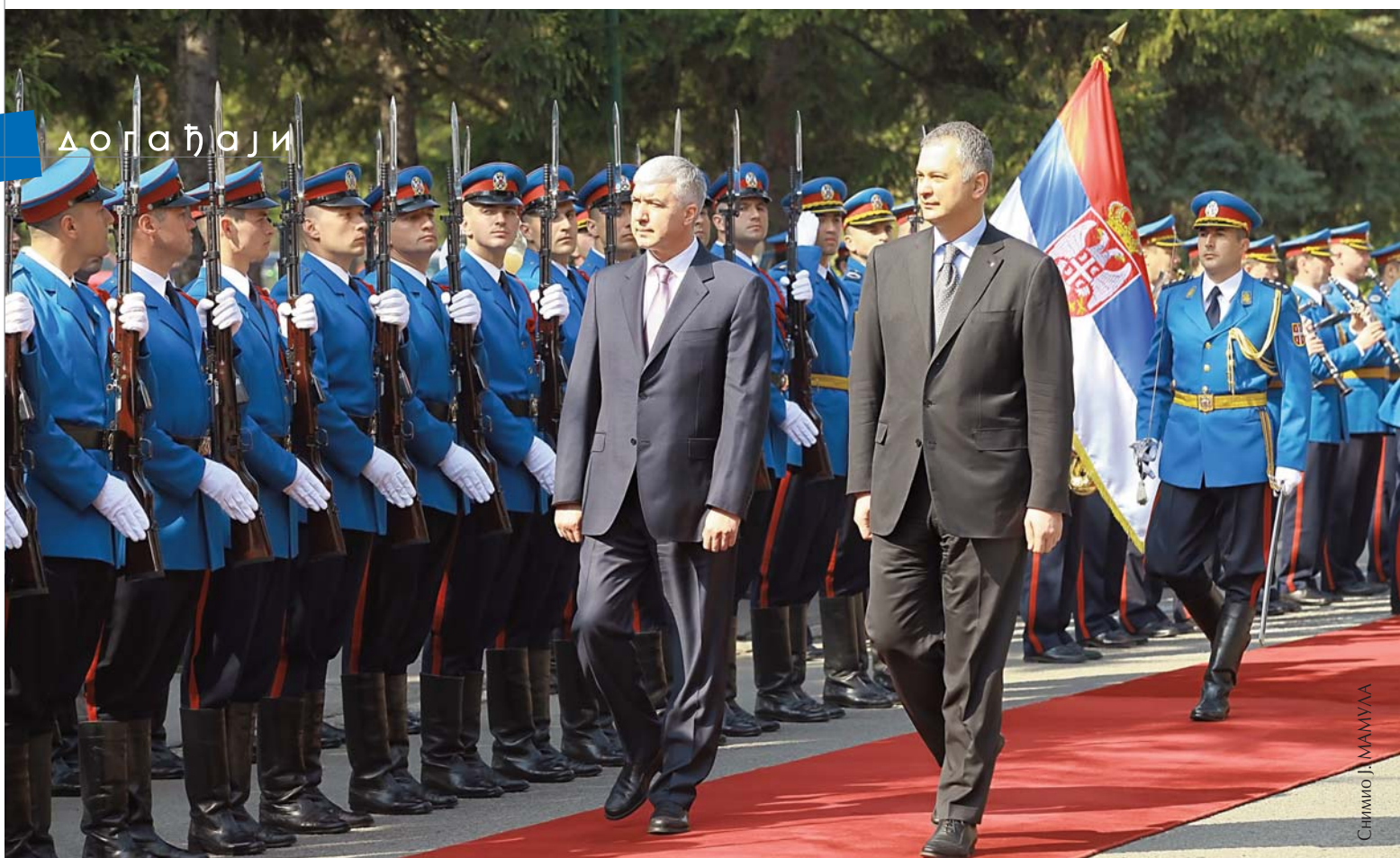
Истовремено је у Београду одржан велики регионални скуп на коме су представници министарстава одбране Босне и Херцеговине, Македоније, Црне Горе, Србије и Програма Уједињених нација за развој (UNDP), потписали Заједничку изјаву чиме је озваничена подршка интеграцији начела родне равноправности у реформи сектора безбедности на западном Балкану.

Очекује нас у априлу такође велики скуп, конференција Процеса сарадње у југоисточној Европи – SEECР, коме Србија председава и у оквиру председавања организује састанак министара одбране, на коме ће представници 13 држава и регионалних иницијатива разговарати о унапређењу политичког процеса регионалне интеграције овог простора и сарадњи међу државама.

Бићемо у овој години домаћини и два медицинска скупа, Друге конференције војномедицинских служби земаља Југоисточне Европе и 17. балканског конгреса војне медицине.

А стоту годишњицу ваздухопловства у Србији обележиће, уз низ манифестација, аеромитинг „Батајница 2012“, планиран за почетак септембра. ■

Раденко МУТАВЉИЋ

Посета министра одбране Украјине

Перспективе војнотехни

Украјина је једна од велесила у производњи наоружања и војне опреме и јако је интересантна за сарадњу, рекао је министар Шутановац после сусрета са украјинским министром одбране Саламатином и додао да је протекла година у Србији била рекордна са оствареним извозом од око 250 милиона долара

Министар одбране Драган Шутановац састао се 20. марта с министром одбране Украјине Дмитријем Саламатином у Дому Гарде на Топчидеру. Посета украјинског министра реализована је ради унапређења сарадње двеју земаља у области одбране.

Министри су разговарали о политичко-безбедној ситуацији у региону, реформи система одбране, затим о регионалној и сарадњи са Европском унијом и унапређењу војнотехничке сарадње.

Том приликом министар Шутановац истакао је да му је задовољство што је у прилици да поздравља министра одбране Украјине.

– Чињеница да је министар Саламатин у досадашњем мандату посетио Руску Федерацију, а данас Србију говори о великом поштовању које узајамно гајимо. Ова посета је ре-

зултат договора који смо направили приликом посете председника Републике Бориса Тадића Украјини – рекао је министар одбране и истакао да Србија и Украјина немају ни једно отворено питање или неспоразум, што олакшава сарадњу у области одбране.

Министар Шутановац је навео да су теме састанка биле сарадња две земље у области војног школства, обуке, заједничких маневара, а најважнија тема је војнотехничка сарадња.

– Постоји обострана потреба да се наше јединице спремају како у Србији тако и у Украјини, да имају заједничке вежбе и обуку, а такође постоји обострано интересовање за сарадњу у области војног школства, у Србији и у Украјини – рекао је министар Шутановац. Он је посебно подвукао да је формирана мешовита комисија за војнотехничку сарадњу која ће ускоро заседати по трећи пут, а да постоји и сарадња у ремонту нашег наоружања и војне опреме. Изразио је и очекивање да ће две земље удружити снаге на производњи коју би пласирали на треће тржиште.

– Украјина је једна од велесила у производњи наоружања и војне опреме и јако је интересантна за сарадњу – рекао је министар Шутановац и додао да је протекла година у Србији била рекордна са оствареним извозом од око 250 милиона долара.

Министар одбране Србије такође је истакао да у последње четири године имамо више од милијарду и

МОДЕРНИЗАЦИЈА ХЕЛИКОПТЕРА

На новинарско питања о ремонту летелица и о томе шта Србија може да извезе у Украјину као и шта та земља може да понуди Србији, министар Шутановац одговорио је да је Украјина једна од најјачих земаља када је реч о војним летелицама и да они обављају модернизацију руских хеликоптера.

– Украјина производи авион Ан26 који ми поседујемо, а са друге стране обавља модернизацију руских хеликоптера Ми8, Ми17, Ми24 и Ми35 за које смо заинтересовани. Наш Војнотехнички институт је у последње време радио на важним пројектима, као што су беспилотне летелице, које такође могу да буду продукт заједничког рада наше две земље, како бисмо наступили на трећим тржиштима. До сада је Србија набављала одређене украјинске производе у мањим количинама, али ми нисмо водили разговоре као продавац и купац већ као партнери – рекао је министар Шутановац.

Украјински министар Саламатин додао је да се преговара о могућности сарадње у војнотехничкој сфери и та питања су врло интересантна обема државама.

Чке сарадње

петсто милиона долара уговорених послова у области војне индустрије.

– Као и Србији, и Украјини је примарни спољнополитички циљ даље приступање Европској унији. На том путу желимо да им пружимо наша искуства која су се показала јако добрим. Подсећам да је Војска Србије већ приступила раду Војног комитета Европске уније, а 22. марта очекујемо коначну потврду одлуке о отварању преговора Министарства одбране Србије са Европском одбрамбеном агенцијом – рекао је министар Шутановац и додао да ће то бити велики подстрек за нашу одбрамбену индустрију.

Изражавајући задовољство посетом Србији, министар Саламатин захвалио је на срдачном пријему и доброј атмосфери у току преговора.

– Разматрали смо узајамну сарадњу, почевши од војног образовања а завршавајући војнотехничком сарадњом. Дошли смо до закључка да и у будућности неће бити проблема у међусобној сарадњи наших двеју земаља. Зато смо веома задовољни преговорима који су управо завршени – рекао је министар Саламатин.

Украјински министар одбране додао је да се његова земља налази у процесу велике реформе армије и да ће им искуство Србије послужити за пример, као и да се нада да ће се контакти ове две земље и даље ширити.

Током боравка у Београду министар Саламатин посетио је Војнотехнички институт и ЈП *Југоимпорт* – СДПР. ■
М. БОРОВИНА и С. АНЂЕЛКОВИЋ

Одржана анализа способности Војске Србије

7

Редовна годишња анализа оперативних и функционалних способности Војске Србије за 2011. годину одржана је 21. марта у Дому Гарде у Београду.

Анализи су присуствовали министар одбране Драган Шутановац, начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Љубиша Диковић и најодговорније старешине Министарства одбране и Војске Србије.

Поред безбедносне ситуације у земљи и окружењу, сагледани су постигнути резултати у изградњи и одржавању оперативних и функционалних способности Војске Србије за прошлу годину, као и друга питања која утичу на одржавање и развијање способности Војске Србије.

Оцењено је да је безбедносна ситуација у Србији стабилна и да је Војска Србије задржала достигнути ниво оперативних и функционалних способности а да и у наредном периоду треба унапређивати оспособљеност и интероперабилност са повећањем броја припадника Војске у мултинационалним операцијама. ■

Почаст српским ратницима

Заједничку делегацију Министарства одбране (Управе за традицију, стандард и ветеране и Војног музеја), Министарства рада и социјалне политике и Министарства културе Србије током посете Тунису, 13. и 14. марта, предводила је амбасадорка Србије у Тунису, Милица Чубрило Филиповић.

Делегација је обишла српска војничка гробља у Бизерти и Мензел Бургиби, положила венце и одала почаст српским војницима из Првог светског рата. ■

Дан сећања
на страдале
у НАТО
бомбардовању
1999.

За будућност без ратова

Све оно што чинимо у будућности треба да буде саздано на тај начин да више никад не будемо укључени у било који рат, чувајући пре свега људске животе и нашу земљу, нагласио је председник Тадић на комеморацији у Алексинцу

Поводом обележавања Дана сећања на страдале у НАТО бомбардовању, председник Републике Србије Борис Тадић, министар одбране Драган Шутановац и начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Љубиша Диковић положили су 24. марта венац на Спомен-обележју жртвама страдалим у НАТО бомбардовању 1999. године у Алексинцу.

У име Министарства одбране и Војске Србије венце су положили заменик начелника Генералштаба генерал-мајор Милан Бјелица, командант Копнене војске генерал-мајор Милан Мојсиловић и командант Ваздухопловства и противваздухопловне одбране генерал-мајор Ранко Живак.

Венце на Спомен-обележје жртвама положили су и представници Општине Алексинац и родбина на-

страдалих. Комеморацији је присуствовао велики број грађана, припадници Војске Србије, Гарде и кадети Војне академије.

Председник Тадић је, после полагања венаца, рекао да је много места у Србији као што је Алексинац и да је то место где одајемо почаст настрадалим грађанима.

– Као што је песникиња малочас рекла, тај рат нам се догодио „од Милице до Грделице“ и он је био злочин против наше земље и против нашег народа. Ми ћемо увек овај дан обележавати сећајући се настрадалих. На жалост, не можемо да вратимо оне који су изгубили живот али у нашем сећању продужавамо њихово постојање – рекао је председник.

– Све оно што чинимо у будућности треба да буде саздано на тај начин да више никад не будемо укључе-

ни у било који рат, чувајући пре свега људске животе и нашу земљу – нагласио је председник Тадић.

Алексинац је град са 17.000 становника у долини Јужне Мораве који је у пролеће 1999. године бомбардован неколико пута. Спомен-обележје жртвама подигнуто је на месту где су 5. априла погођене приватне куће. Том приликом погинуло је 11 особа, 50 њих задобило је теже телесне повреде, више стамбених објеката потпуно је уништено укључујући и Дом здравља и Хитну помоћ. У бомбардовању 28. марта погинуло је четворо људи. Град је са десетак бомби гађан и одмах после поноћи 28. маја када је погинуло троје грађана, а 20 рањено. У тој варошици погинуле су у НАТО бомбардовањима 1999. године укупно 24 особе.

Поводом Дана сећања венци и цвеће положени су на спомен-обележја широм Србије, којима је обележено страдање у ваздушној интервенцији НАТО против Савезне Републике Југославије, која је трајала 78 дана. Бомбардовање је завршено 10. јуна потписивањем Кумановског споразума и усвајањем Резолуције 1244 у Савету безбедности Уједињених нација.

У бомбардовању је, према подацима из разних извора, погинуло више од 2.500 цивила и око 1.000 припадника војске и полиције. ■

С. АНЂЕЛКОВИЋ
Снимила С. САВИЋ

Обележен дан обарања „стелт“ бомбардера F-117

Рушење мистерије

9

Ваша бригада једна је од најпознатијих у свету. Имали сте прилику да се докажете у најтежим околностима, да оборите до тада такозвани невидљиви авион и срушите једну велику мистерију о авионима стелт технологије, рекао је министар Шутановац на традиционалном окупљању припадника 250. ракетне бригаде ПВО

Министар одбране Драган Шутановац, у пратњи заменика начелника Генералштаба генерал-мајора Милана Бјелице, команданта Ваздухопловства и ПВО генерал-мајора Ранка Живака, команданта 250. ракетне бригаде за ПВО бригадног генерала Душка Жарковића и сарадника, присуствовао је традиционалном обележа-

вању 27. марта, дана обарања стелт бомбардера F-117A, током бомбардовања СР Југославије 1999. године.

– Овде долазим као пријатељ, не као министар – рекао је Шутановац обраћајући се припадницима 250. ракетне бригаде. – Ваша бригада једна је од најпознатијих у свету. Имали сте прилику да се докажете у најтежим околностима, да оборите до тада такозвани невидљиви авион и срушите једну велику мистерију о авионима стелт технологије. Осим што је то било тешко време за грађане Србије и тадашње Југославије, и велико страдање, то је вероватно једини тренутак који нас везује за то време, а за који можемо да кажемо да не желимо да га заборавимо. Разарања која су се догодила те године била су непримерена нашем времену, поготово злочин који је извршен над људима – истакао је Шутановац.

– Где год сам био у свету са поносом сам говорио да је наша јединица оборила невидљиви F-117A, а колико сам чуо, приликом посете кинеског председника Војног комитета, он је потпуковнику Муминовићу, који је притиснуо дугме, рекао да је херој. Сви сте заслужили да будете хероји и да будете поносни на оно што сте учинили током 1999. године, као и на оно што смо заједно учинили у последњих

МОДЕРНИЗАЦИЈА

Оно што могу да обећам јесте да ћемо наставити са модернизацијом, нажалост не у обиму у којем је то до сада било, због финансијских средстава, али верујем да излазимо из кризе у којој смо били, рекао је министар Шутановац, изразивши уверење да ће се на српском небу што је могуће пре појавити нова крила и, свакако, нова опрема за наше ракеташе.

пет година. Нарочито у оном делу који се тиче повратка угледа и части униформе и перспективе Војске Србије – нагласио је министар Шутановац истичући да у прилог томе говори и око 2.000 кандидата, колико се очекује да ће ове године конкурисати на 180 места на Војној академији.

Командант Другог ракетног дивизиона за ПВД, потпуковник Златко Мишић, рекао је да је обарање „невидљивог“ те 1999. године, била вест која је за неколико секунди обишла цео свет. За припаднике тадашњег Трећег ракетног дивизиона била је то награда за мукотрпан рад.

Потпуковник Сенад Муминовић, који одлази у пензију, био је задужен за навођење ракете која је оборила невидљиви бомбардер. Припадници 250. ракетне бригаде, том приликом, осим потпуковнику Муминовићу, поклоне су уручили и министру одбране и команданту ВиПВО.

Бомбардер F-117A оборен је 27. марта 1999. године у 20 сати и 42 минута, од стране борбене послуге Трећег ракетног дивизиона ПВО. Већ тринаесту годину за редом организује се обележавање тог датума, а тачно у време када је „невидљиви“ оборен, припадници борбене послуге која је авион оборила секу тарту у облику поменутог бомбардера. ■

Н. ДРАЖОВИЋ
Снимио Г. СТАНКОВИЋ

Потпуковнику Сенаду Муминовићу који је био задужен за навођење ракете, његовој 250. бригади уручио је командант бригаде генерал Душко Жарковић

Подршка иницијативи научника Стефана Влајковића

Министар одбране Драган Шутановац разговарао је са младим научником Стефаном Влајковићем о помоћи коју Министарство одбране може да пружи иницијативи да Србија постане део пројекта у оквиру кога је планирана конструкција 50 малих сателита.

Министар је подржао идеју да се Србија и на овај начин повеже са Европским фондом ФП7 и понудио научно-техничке капацитете Министарства одбране на располагање учесницима пројекта, пре свега кроз ангажман Војнотехничког института.

Захваљујући иницијативи младог научника, Србија би до 2015. могла да добије свој сателит који би био склапан у Србији. Сателити би се користили првенствено у метеоролошке сврхе, али и у телекомуникацијама, за анализу штете у ванредним ситуацијама, истраживање орбите земље и слично. ■

Из рада Универзитета одбране

У Ректорату Универзитета одбране одржана је четврта редовна седница Сената којом је председавао ректор Универзитета одбране генерал-потпуковник проф. др Миодраг Јевтић. Седници је, поред свих чланова Сената, присуствовао и кадет проректор Владимир Тимотијевић.

На седници је проректор за квалитет и развој пуковник проф. др Јан Марчек представио концепт обезбеђења квалитета високог војног образовања на Универзитету одбране. Чланови Сената су упознати са надлежностима Комисије за обезбеђење квалитета и поступком самовредновања и спољашње провере квалитета Универзитета и високошколских јединица.

На седници је усвојен Правилник о доношењу студијских програма и Критеријуми за стицање звања наставника на Универзитету одбране. Донета је и одлука о начину утврђивања школарине на Универзитету одбране.

На Универзитету одбране одржана је друга седница Комисије за обезбеђење квалитета, којом је председавао пуковник доц. др Никола Лекић. На дневном реду било је разматрање предлога два студијска програма специјалистичких академских студија из области медицинских наука и одређивање броја чланова појединих радних група Универзитета одбране. ■

С. А.

Војномедицинска сарадња Србије и САД

Делегација Управе за војно здравство боравила је у посети Савезној држави Охајо у Сједињеним Америчким Државама. У делегацији, коју је предводио начелник Управе, пуковник проф. др Зоран Поповић, били су начелник Војномедицинске академије бригадни генерал проф. др Маријан Новаковић и декан Медицинског факултета ВМА академик бригадни генерал проф. др Миодраг Чолић.

Циљ посете је успостављање војномедицинске сарадње две земље кроз упознавање са капацитетима, организацијом, методама и начином рада војних и цивилно-војних медицинских установа у Охају.

Током посете делегација Министарства одбране упознала је домаћине са потенцијалима војног здравства у Србији. Домаћин посете био је председник Риверсајд методистичке болнице бригадни генерал др Стивен Маркович,

који је уједно и начелник Штаба ваздухопловства Националне гарде Охајо. Поред Риверсајд методистичке болнице, делегација Министарства одбране посетила је и болнице Синсинати, болницу Ваздухопловне базе Рајт Петерсон и клинику у Кливленду.

Српска делегација састала се и са командантом Националне гарде Охаја генерал-мајором Дебром Ешенхрст. ■

Генерал Ђукановић на састанку Војног комитета ЕУ

Нове могућности партнерства

Након доношења одлуке о статусу кандидата за чланство у ЕУ, Србија је 14. марта званично учествовала на састанку Војног комитета ЕУ, тела које се бави питањима Заједничке безбедносне и одбрамбене политике

Састанком Војног комитета, на коме се расправљало о војним операцијама ЕУ, војним вежбама у 2012. години и даљем развоју војних способности Уније, председавао је генерал Хакан Сирен, који је поздравио учешће Србије на састанку.

Бригадни генерал Небојша Ђукановић, шеф Војног представништва при Мисији Републике Србије у НАТО, који је присуствовао састанку, истакао је да је добијањем статуса кандидата отворено ново поглавље у односима Србије и ЕУ који подразумевају продубљивање сарадње и партнерских односа у оквирима Заједничке спољне и безбедносне политике. Нагласио је да је Министарство одбране, у склопу свеобухватних реформи у протекле четири године, значајно допринело успостављању и продубљивању војне сарадње са ЕУ, пре свега у стварању услова за учешће у војним и цивилним мисијама Уније, успостављању сарадње са Европском одбрамбеном агенцијом и разматрањем учешћа у борбеним групама.

Чињеница да је припадник Војске Србије први представник Србије на састанку једног од тела ЕУ, недвосмислено показује и да је Унија препознала реформски капацитет система одбране. Ово је само први корак, јер ће у наредним данима позиве да учествују у раду великог броја других институција ЕУ добијати и друга министарства, тела и агенције из административног апарата Републике Србије. Тиме ће се не само потврдити да статус кандидата доноси ново партнерство,

већ и да учешћем на овим скуповима можемо на најбољи начин заштитити интересе Србије, не само у области одбране и безбедности, већ и трговине, пољопривреде, животне средине, индустрије. То је најбољи показатељ користи од новог статуса који Србија има као кандидат за чланство у ЕУ.

Војни комитет Европске уније је најважније тело које се бави разматрањем и остваривањем најновије политике сарадње у оквиру ЕУ, Заједничке безбедносне и одбрамбене политике. Она настаје средином деведесетих година са намером да војне капацитете чланица ЕУ обједини у смислу помоћи које могу заједнички пружити у одржању мира и безбедности у свету, али и да би ојачали спољнополитички утицај ЕУ као регионалног оквира за подршку активностима Уједињених нација. Основни задатак Војног комитета ЕУ је да разматра активна и потенцијална кризна жаришта, прати активности УН по овим питањима, и одлучује о ангажовању сопствених капацитета за управљање кризама. Мисије ЕУ комбинују војне и полицијске снаге са цивилним ангажовањем, и за свој основни циљ имају трајно решавање сукоба, а не само престанак непријатељстава.

Србија, као држава која је исказала интересовање за учешће у мисијама управљања кризама ЕУ, свакако има интересовања за учешће у раду Војног комитета, јер на тај начин може имати не само јасан увид, већ и врло директно износити и своја мишљења и национални интерес за потенцијално директно ангажовање. ■

Циљеви партнерства

Трочлана делегација експерата ваздухопловства НАТО команде из Измира боравила је у посети Ваздухопловству и ПВО и са представницима команде овог састава Војске Србије разговарали о циљевима *Партнерства за мир* у области ваздухопловства.

Разговорима су присуствовали и заступник помоћника команданта за операције ВиПВО пуковник Горан Петковић, начелник Одељења за оперативне послове потпуковник Гордан Павловић и представник НАТО војне канцеларије за везу у Министарству одбране и Војсци Србије. ■

М. Б.

Семинар о планирању и буџетирању

У оквиру сарадње са Центром за цивилно-војне односе из Монтереја (Калифорнија, САД), у организацији Управе за стратегијско планирање и Управе за буџет, у Министарству одбране је одржан семинар „Од одбрамбеног планирања до вишегодишњег буџетирања“.

Семинар за око 40 припадника Министарства одбране и Војске Србије реализовали су експерти из Центра за цивилно-војне односе Монтереј.

Основна тема семинара реализована је по моделу вежби утврђивања потребних способности војске (оружаних снага) и изналажење модела прорачуна цене коштања сваке способности. Посебно су разматрани услови када систем одбране има довољно или нема довољно финансија за финансирање развоја потребних способности војске.

Експертски тим Центра за цивилно-војне из Монтереја примио је и државни секретар Александар Мишчевић. ■

Др Тања Мишчевић, државна секретарка у

Подршка од Бразил

Министарство одбране има потписане споразуме о билатералној сарадњи у области одбране са близу 60 држава, а тај број се увећава сваке године

Министарство одбране домаћин је предстојеће конференције Процеса сарадње у југоисточној Европи SEESP. Сваке године, у оквиру председавања Процесом, организују се министарски састанци, који ће ове године бити одржани од 11. до 13. априла у Београду. Говорећи о значају тог скупа, државна секретарка у Министарству одбране др Тања Мишчевић истиче да је реч је о носећем политичком процесу регионалне интеграције овог простора, који није само Западни Балкан већ обухвата и шири круг држава, као што су Бугарска и Румунија, које су чланице Европске уније. Уз то, веома је важан политички елемент сарадње међу тим државама.

■ У чему је важности предстојећег министарског састанка у Београду?

– Посебна вредност тог састанка, који окупља представнике 13 држава и регионалних иницијатива које делују на овом простору, јесте могућност размене мишљења министара одбране, као и билатералних састанака које ће министри имати на маргинама скупа. Уз то, значајно је и што смо за разговоре одабрали тему од заједничког интереса за регион, а то је проблем вишка наоружања. Ту није реч само о проблему делаборације, уништавања, складиштења већ и генерално питање вишкова наоружања којима је истекао датум оперативности или се налазе у неадекватном про-

ла до Индонезије

стору. То је прилика да се колегама из региона пренесу наша искуства, која су заиста позитивна, мада је за њих било неопходно много времена и средстава.

У овом моменту немамо вишкова убојних средстава ван складишта, а крећемо и даље – сада је највећи проблем фосфорна Д муниција, која је најозбиљнији проблем за читав регион. Суштина је да овде неће бити опште приче о питањима безбедности, већ је на дневном реду њено конкретизовање. Ту се показује и једна нова вредност, јер регион више нема потребу да се само окупља и размењује ставове око општих питања угрожавања безбедности сваке појединачне државе или региона у целини, већ се разматрају конкретни проблеми.

Уз то, укључујемо се у један веома важан пројекат са Канцеларијом УН за развој (UNDP), као и са Организацијом за безбедност и сарадњу у Европи (ОЕБС), које ће нам помоћи да у дужем периоду обезбедимо магацине за убојна средства. То су магацини „Мрсаћ“ код Краљева и „Мирничка река“ недале-

ко од Куршумлије, а у плану је и ојачавање рада ТРЗ Крагујевац, којег промовишемо као регионални центар за делатност борацкију.

■ *Када се осврнемо на годину која је за нама, како оцењујете учинак регионалне сарадње када је реч о Министарству одбране и Војске Србије?*

– За све државе у региону, што би потврдиле и моје колеге из региона, сарадња у области одбране и безбедности основа је добре политичке сарадње. Када постоји велики заједнички интерес професије, регионална сарадња остварује се на најбољи начин. У области одбране и безбедности таквог интереса има, и он није заснован само на постојању билатералних споразума, укључивању и учешћу у регионалним скуповима и иницијативама, већ се огледа и у укључивању у заједничке вежбе, размену људи и искустава, пренос знања, размену кадета. Све то заједно показује да је сарадња у области одбране веома значајна, да је подигнута на оперативном веома висок ниво и да је резултат потреба. То је нарочито случај када се разговара о асиметричним претњама, о онима на које не може да одговори ниједна држава појединачно, па је усмерена на сарадњу са регионом, посебно на оне државе које говоре сличним језиком и добро се разумеју.

Регион нема више потребу да размењује ставове око општих питања угрожавања безбедности сваке појединачне државе или региона у целини, већ се разматрају конкретни проблеми.

чивању у заједничке вежбе, размену људи и искустава, пренос знања, размену кадета. Све то заједно показује да је сарадња у области одбране веома значајна, да је подигнута на оперативном веома висок ниво и да је резултат потреба. То је нарочито случај када се разговара о асиметричним претњама, о онима на које не може да одговори ниједна држава појединачно, па је усмерена на сарадњу са регионом, посебно на оне државе које говоре сличним језиком и добро се разумеју.

■ *Вест да је Србија постала кандидата за чланство у Европској унији још одјекује у домаћој јавности, а страни медији дочекали су је уз коментар „ЕУ је отворила капију Србији“. Шта то практично значи и*

ПРОЦЕС САРАДЊЕ У ЈУГОИСТОЧНОЈ ЕВРОПИ SEESР

Регионална иницијатива Процес сарадње у Југоисточној Европи (Southeast European Cooperation Process – SEESР) покренута је на предлог Бугарске, на састанку министара иностраних послова земаља Југоисточне Европе у Софији, јуна 1996. године. Актуелни председавајући је Србија, од јуна 2011. до јула 2012. године.

Реч је о аутентичној иницијативи која је потекла од тих земаља и својеврстан је „глас региона“. Оквир за њено функционисање је политичка сарадња у питањима безбедности и стабилности, развој сарадње на плану

економије и заштите животне средине, промовисање хуманитарне, социјалне и културне сарадње, као и сарадње у области правде, борбе против организованог криминала, тероризма, илегалне трговине дрогом, оружјем и људима.

У раду Процеса учествује 12 земаља (Албанија, Словенија, БиХ, Бугарска, Грчка, Хрватска, Македонија, Молдавија, Румунија, Србија, Турска и Црна Гора). Србија (тадашња Државна заједница СЦГ) се поново укључила у пуном обиму на Самиту у Скопљу, октобра 2000. године. Најзначајнији документ

је „Повеља о добросуседским односима, стабилности, безбедности и сарадњи у ЈИЕ“, која је усвојена на састанку шефова држава и влада у Букурешту, 12. фебруара 2000. године.

Током председавања, Република Србија ће посебан акценат ставити на наставак демократских процеса и промоцију европских вредности, са циљем што брже интеграције свих држава нашег региона у ЕУ. Република Србија ће значајну пажњу посветити и јачању парламентарне димензије сарадње у оквиру овог регионалног Процеса.

шта нас очекује у наредном периоду? У ком аспектима је новонастали савез значајан за Министарство одбране и Војску Србије?

– Капија ЕУ за Србију отворена је много раније, а сада је реч о формалном кораку без кога се не може даље, па је у томе његов значај. Уз то, статусом кандидата држава постаје прави партнер ЕУ и њеним државама чланицама. Ојачава се и праћење реформског процеса у тој држави, као и помоћ и подршка ЕУ. Наравно, у питању је додатни квалитет и за државу, али и сваку од институција која у тој држави функционише, па тако и за Министарство одбране и Војску Србије.

Међутим, ми смо предухитрили овај корак статуса кандидата, па смо укључивање у Заједничку одбрамбену и безбедносну политику ЕУ најавили већ половином 2010. године, иако оно уобичајено дође на ред тек на крају тог процеса. У том правцу почели смо оперативно да функционишемо закључивањем два споразума, као и појављивањем српске униформе на једном од бродова у оквиру операције за управљање кризом ЕУ „Аталанта“.

■ *Шта је сада на реду?*

– Сада идемо даље, тако да српски представник, генерал Ђукановић, шеф Војног представништва Србије у седишту НАТО, учествује у раду једног од органа ЕУ, на шта смо посебно поносни. Он ће тако ући у историју односа Србије и ЕУ као први званични српски представник који после добијања статуса кандидата учествује у њеном раду.

Осим тога, за наш систем је јако важна одлука о отварању разговора о приступању Србије административном аранжману са Европском одбрамбеном агенцијом. Реч је о телу које је крајње затворено за оне државе које немају виши статус у односима са ЕУ, а за нас је интересантно као централно место истраживања, развоја наоружања и наменске индустрије држава чланица. Та-

кође, то је и место опремања, обучавања и јачања интероперабилности оружаних снага тих држава. Чињеница да започињемо разговоре је и потврда партнерства после стицања статуса, али и потврда интересовања за наменску индустрију.

Остаје нам још и усклађивање у различитим односима, а једна прилика отворила нам се недавно, приликом посете министра Шутановца Чешкој, у виду позива за укључивање у „Вишеградску борбену групу“ коју чине Пољска, Чешка и Мађарска. Она треба да постане оперативна тек 2016. године, а наше анализе о учешћу у раду такве групе су току. Сличан позив недавно смо добили од италијанског министра одбране Ди Паола за „Јадранску борбену групу“, која је за нас јако интересантна јер је чине државе из нашег непосредног окружења, али и због стратешког партнерства са Италијом.

■ *На њаквом евројском путу, у ком правцу ће бити усмеравани даљи напори када је реч о мировним операцијама под окриљем ЕУ и УН, у којима учествују припадници система одбране наше земље?*

– Ове године у плану је да, од прошлогодишњих 65, у мултинационалне операције пошаљемо 523 припадника наше војске, што је осам пута више него раније. У време економске кризе, када већина земаља повлачи своје снаге из мултинационалних операција, ми показујемо спремност и капацитете професионалне војске Србије, али и политичке капацитете да будемо партнери у обезбеђивању мира. Примат су нам и даље мисије УН и ове године први пут имамо аранжман резерве, а предвиђено је и да уз вод који је упућен

на Кипар имамо и чету у Либану, што је значајно повећање.

Такође, у плану је и укључивање у мисије за управљање кризама ЕУ. Повећање учешћа је наше стратегијско и стратешко опредељење, као и укључивање ширег спектра различитих јединица. Поред тога, покренули смо иницијативу за укључивање цивила у мултинационалне операције, што је уобичајено у другим армијама јер су савремене мисије углавном везане за помоћ у изградњи структура државе. Ми имамо такве капацитете, па смо отпочели разговоре са појединим државама партнерима за њихово укључивање.

■ *Као један од значајних резултата реформе система одбране истиче се и међународна војна сарадња. Како оцењујете остварења на том плану, имајући у виду партнере и на истоку и на западу?*

– Није необично што су и билатерална и мултилатерална сарадња нешто са чиме се можемо похвалити. Није довољно да се само код куће уради добар посао, већ је важна сарадња с другима. Пренос искустава, учење, помоћ и донације сегменти су билатералне војне сарадње, који помажу развој онога што процес реформи у области одбране и безбедности захтева. На тај начин представљају се нови капацитети који могу да постану предмет интересовања

бројних држава.

Не треба занемарити да Министарство одбране има потписане споразуме о билатералној сарадњи у области одбране са близу 60 држава и да се сваке године тај бој увећава за око 10 споразума, а тај тренд посебно је појачан од 2007. године. Негујемо веома велику мрежу споразума од Индонезије до Бразила, што је јако важно јер значи да имамо партнере у области безбедности на тако широком простору. Ти споразуми, такође, нису само мртва слова на папиру, већ се операционализују кроз билатералне планове сарад-

Ове године у плану је да, од прошлогодишњих 64, у мултинационалне операције пошаљемо 540 припадника наше војске, што је осам пута више него раније.

виду позива за укључивање у „Вишеградску борбену групу“ коју чине Пољска, Чешка и Мађарска. Она треба да постане оперативна тек 2016. године, а

Истичем да као држава чланица Програма Партнерство за мир добијемо само позитивне оцене од НАТО-а и земаља чланица за реализацију партнерских циљева.

Државна секретарка Тања Мишчевић уједно је саветница за родну равноправност министра Шутановца и председница Политичког савета за спровођење Националног акционог плана за примену Резолуције Савета безбедности УН 1325. Она истиче посебно задовољство што интересовање за то у систему постоји.

– Суштина имплементације Резолуције 1325 су капацитети, односно фокусирање на најбољим капацитетима који се морају искористити у одговорима на савремене изазове безбедности. Акцентат ће бити на особама од поверења, које ће бити и у јединицама и у мултинационалним операцијама. Наиме, до Резолуције 1325 је и дошло зато што су жене како учесници, борци у оружаним сукобима, тако и жртве. Да би се тим женама које су на најразличитије начине жртве могло да помогне, институција особе од поверења је јако важна. У већим контингентима постоји особа од поверења, која је најчешће жена, како би могла да разговара са њима о ономе што су претрпеле. А да би неко могао да издржи такав разговор и да пронађе помоћ за особу која је била жртва, мора да прође посебну обуку.

– Отишли смо много далеко. Од 19 из 2010. године, сада смо дошли на 42 партнерска циља, што је значајно повећање. То, наиме, није нешто што нам је наметнуто, то је договор, а наши партнери у Програму *Партнерство за мир* деле исто мишљење. Рад Групе за реформу одбране показује да идемо даље у процесе реформи усвајањем најбољих европских стандарда у најразличитијим облицима. Осим тога, имамо потврду да се развијамо у оним питањима која до сада нису покривена. Представљен је ИРАР, Индивидуални акциони план партнерства, у чијој смо изради учествовали, и највећи број техничких елемената за спровођење тог документа је у нашим рукама, а реч је о мерама за унапређење тог процеса. Истичем да као држава чланица Програма *Партнерство за мир* од НАТО-а и земаља чланица добијамо само позитивне оцене за реализацију ових задатака.

■ *Преводиоци тим Министарства одбране за реализацију Националног акционог плана за спровођење Резолуције 1325 СБ УН „Жене, мир и безбедности“.* Шта је, у овом тренутку, најактуелније у њом сегменту рада министарства?

– Србија је међу малобројним земаљама које имају НАП, а много мањи број има институције које се баве том имплементацијом. Недавно смо организовали радионицу која је требало да помогне аналитичким групама, које су најоперативнији део НАП-а, да прате ситуацију у сваком од министарстава која су везана за остваривање тог плана. Циљ је помоћ око индикатора, односно мерила којима се одређује где је могуће да дође до повреде и нарушавања родне равноправности. На основу тих индикатора затим се предлажу мере. Реч је о суштинској ствари, и то није прича о томе да постоје велика политичка тела, различите групе при Скупштини и одбори, већ се на лицу места констатује да нешто представља потенцијалну опасност. Ти индикатори, са препорукама, онда постају део свакодневног рада, па тако и овог министарства. ■

– Србија је међу малобројним земаљама које имају НАП, а много мањи број има институције које се баве том имплементацијом. Недавно смо организовали радионицу која је требало да помогне аналитичким групама, које су најоперативнији део НАП-а, да прате ситуацију у сваком од министарстава која су везана за остваривање тог плана. Циљ је помоћ око индикатора, односно мерила којима се одређује где је могуће да дође до повреде и нарушавања родне равноправности. На основу тих индикатора затим се предлажу мере. Реч је о суштинској ствари, и то није прича о томе да постоје велика политичка тела, различите групе при Скупштини и одбори, већ се на лицу места констатује да нешто представља потенцијалну опасност. Ти индикатори, са препорукама, онда постају део свакодневног рада, па тако и овог министарства. ■

Биљана МИЉИЋ
Снимео Горан СТАНКОВИЋ

ње. Управо због тога сада већ може да се констатује да са неким државама постоји акценат на сарадњи у области здравства, а са другим на војноекономској сарадњи, негде су то АБХО или специјална бригада.

Трудимо се да јасно дефинишемо билатералне односе и тиме спречимо преклапања, с намером да сарадња буде остварена на најбољи начин.

■ *Шта нас на плану међународне војне сарадње очекује у перспективи?*

– Дугорочно, то је јачање учешћа у мултинационалним операцијама управљања кризама и ширење мреже билатералних односа, а не треба занемарити и обавезе које проистичу из Програма *Партнерство за мир* и Индивидуалног програма партнерства. У овом моменту акценат је на регионалној сарадњи. Уз предстојећу конференцију, очекују нас још два медицинска скупа, Друга конференција војномедицинских служби земаља југоисточне Европе и 17. балкански конгрес војне медицине,

које ће бити одржане у Београду. С обзиром на то да 2012. година протиче у знаку 100 година ваздухопловства код нас, тај јубилеј биће обележен научним скупом у Институту за стратегијска истраживања и аеромитингом „Батајница 2012“, који ће бити посећенији него претходни.

■ *Ко су највећи донаџори нашег система одбране?*

– Највећи донаџори су САД, које су нам само у овој години обезбедиле 21 специјално возило типа „Хамви“, која убрзо стижу за Специјалну бригаду и базу Југ. Кинеске донаџије у информатичкој опреми су нам свакако јако важне, а очекујемо и донаџију у амбулантним возилима. Норвешка и Данска су такође велики донаџори, како у директним донаџијама, тако и у конкретним програмима.

■ *Докле се стигло са унапређењем и реализацијом партнерских циљева?*

Обележен Дан Војне академије и војног школства – 18. март

Модерно образовање

16 ■

Морамо наставити са унапређењем интероперабилности Војске Србије и војног образовања са европским државама, јер интероперабилност је потреба наше војске која ће нам омогућити да на најбољи могући начин пратимо савремене војне трендове и истовремено изграђујемо ефикасне и оперативно употребљиве саставе, истакао је министар Шутановац и изразио уверење да ће Војна академија у наредном периоду својим научним и педагошким радом задржати примат у школовању професионалног кадра за потребе система одбране и остати регионални лидер у војнонаучној мисли и пракси

1. април 2012.

Свечаној академији поводом обележавања 162 године постојања Војне академије присуствовали су министар одбране Драган Шутановац, начелник Генералштаба генерал-потпуковник Љубиша Диковић, ректор Универзитета одбране генерал-потпуковник проф. др Миодраг Јевтић, начелник Војне академије генерал-мајор др Младен Вуруна, представници Министарства одбране, Војске Србије, верских заједница, културног и јавног живота.

Поздрављајући присутне начелник Војне академије генерал-мајор др Младен Вуруна изјавио је да једна година у 162 није много, али Војна академија и војно образовање не би били ту, где заслужено јесу, да свака година није подједнако важна, испуњена напретком и значајним постигнућем.

– Данас са поносом можемо да кажемо да су кључни задаци једне од најважнијих реформи у историји српског школства завршени. Војно образовање хармонизовано је са високим образовањем наше државе, основан је Универзитет одбране, будући официри виших чинова стицаће звање мастера. Кроз Високе студије безбедности уведен је принцип свеобухватног приступа у управљању одбраном и безбедношћу, и напослетку успостављена је потпуна и делотворна интеграција академског образовања, обуке и оспособљавања – рекао је генерал Вуруна.

Покретачи напретка

Честитајући празник свим припадницима Војне академије, министар одбране Драган Шутановац рекао је да Војна академија, као једна од најстаријих високошколских образовних институција у Србији, школује и усавршава кадар способан да препозна и разуме савремене изазове, ризике и претње.

– Војна академија настоји да у личности официра Војске Србије обједини одговорност, знање, војничку част и креативну снагу модерног војника, чврсто ослоњеног на нашу историју и војничку традицију – рекао је министар Шутановац.

– Идеал коме тежимо уједно је и изазов да створимо врсне војсковође за поједине родове и службе који ће знати да у себи пронађу мотив и буду покретачка снага напретка Војске, а самим тим и друштва у целини – рекао је министар одбране.

Он је нагласио да су оснивањем Универзитета одбране функционално уједињени образовни и научно-ис-

Корак ка Европи

– Република Србија је недавним добијањем статуса кандидата за чланство у Европској унији учинила велики корак на путу укључивања у породицу европских нација. Циљ је јасан. Србија у Европској унији, стандард Европске уније у Србији – рекао је министар Шутановац и нагласио да је за успешно окончање тог процеса у интересу Србије и њених грађана потребно да сваки сегмент нашег друштва да свој максимални допринос.

– Да смо испред других говори чињеница да је управо официр Војске Србије, генерал Ђукановић, учествовао у раду Војног комитета Европске уније, што је премијерно учествовање неког представника из Србије у званичним институцијама ЕУ – нагласио је министар одбране.

траживачки потенцијали Војне академије и ВМА чиме је квалитет наших образовних институција подигнут на виши ниво.

– Организовањем Високих студија безбедности и одбране омогућено је усавршавање припадника Министарства одбране и Војске Србије, али и представника осталих ресорних министарстава Владе Републике Србије који обављају највише државне и војне дужности – изјавио је министар Шутановац.

Он је такође нагласио велико интересовање младих за професионалну војну службу и војне школе, које је сваке године све веће, јер квалитетним условима студирања, признавањем диплома и добром промоцијом вредности војничке професије, све више њих се одлучује за војнички позив. Ове године конкуренција за упис на Војну академију и Медицински фа-

култет ВМА биће већа чак и у односу на прошлогодишњу, која је била рекордна.

Када је у питању војно школство, министар Шутановац је посебно истакао неопходност наставка активног учешћа у унапређивању законодавства у области образовања и науке, у земљи и у региону, кроз праћење примењеног стандарда које је Европска унија поставила својим развојним пројектима у области високог образовања и научноистраживачког рада. Посебно је похвалио наставнике Војне академије који већ учествују у пројектима Европске уније.

– Желим да се обратим кадетима и кадеткињама који такође славе Дан Војне академије. Оно што данас чини Војну академију уткано је у све оне који су у тој институцији радили током 162 године. Велика количина

позитивне енергије, велика количина труда, управо је уложена у развој и промоцију како војничког позива тако и саме Војне академије. Свако од вас на одређени начин може да допринесе томе да Војна академија буде респектована управо на начин који се данас у Србији и види. Али само један је довољан да угрози углед. Само једна грешка може да направи проблем свим осталима. Зато вас позивам да будете свесни да бити кадет Војне академије није само за вас част већ и велика обавеза у смислу поштовања оних правила који су наметнути не само од нас као система већ и од нашег друштва – изјавио је министар одбране.

– Подсећам вас да пре само четири године овде није постојао ни хор, ни фолклорна секција, а ни серија „Војна академија“. Сада можемо да покажемо грађанима да се Србија не брани само пушком, већ и знањем и заштитом наше културе, уметности и традиције, а све се то дешава управо овде, на Војној академији – рекао је министар Шутановац честитајући празник кадетима и запосленим на Војној академији.

Награде и признања

Ове године академско звање магистра и доктора наука стекло је осам припадника Војне академије, чиме је систем одбране добио значајно наставно и научно појачање. Нови доктори наука су пуковник Драгић Марић, потпуковник Мирослав Глишић и војни службеници Миодраг Врачар, Срђан Живковић и Миодраг Милић. Магистри наука су потпуковник Радош Мијатовић и мајори Радиша Сакковић и Дејан Николић. Њима је дипломе уручио ректор Универзитета одбране генерал-потпуковник проф. др Миодраг Јевтић.

Представљени су и најбољи припадници Војне академије у 2011. години. За најбољу катедру изабрана је катедра Менаџмента. Најбољи предавач је пуковник ванредни професор др Илија Кајтез, док је за најбољег на-

Велика плакета генералу Диковићу

Велику плакету Војне академије, у знак захвалности за непрекидну помоћ и подршку, начелник Војне академије генерал-мајор др Младен Вуруна уручио је начелнику Генералштаба ВС генерал-потпуковнику Љубиши Диковићу.

– Имао сам прилике да у својој каријери радим на Војној академији и тај период за мене јесте био и биће част и велики професионални изазов – рекао је генерал Диковић и поручио кадетима да поставе себи циљеве у складу са могућностима и да те циљеве покушају да остваре.

Нови доктори и магистри наука са ректором Универзитета одбране генерал-потпуковником проф. др Миодрагом Јевтићем

ставника у Војној гимназији проглашена војна службеница Милица Манчевић, професорка хемије. Потпуковник ванредни професор др Миленко Андрић са катедре Војноелектрон-

ских система проглашен је за најбољег научног радника у протеклој години.

У Школи националне одбране за најуспешнијег на Генералштабном

Чланство у Европској одбрамбеној агенцији

Одговарајући на новинарска питања министар одбране Драган Шутановац образложио је да је за Министарство одбране и Војску Србије процес приступања Европској унији практично већ започео учествовањем у раду Војног комитета Европске уније.

– У Бриселу ће 22. марта бити одржан Управни одбор Европске одбрамбене агенције на којој ће бити донета одлука о почетку преговора за учлањење Министарства одбране Републике Србије у ту агенцију, и то је за нас изузетно важан сегмент из два разлога. Зато што ћемо кроз ту агенцију имати могућност приступа фондовима који омогућавају истраживање и развој у оквиру одбрамбене индустрије, и зато што ћемо са том агенцијом имати могућност обнављања капацитета нашег наоружа-

ња и војне опреме. Изузетно ми је драго да нагласим да је Војска Србије већ дуже времена у неопходном стандарду везаном за стандардизацију која постоји у Европској унији, и да се то у Бриселу коначно показује, јер смо први закорачили управо у организацију која је део Европске уније – нагласио је министар одбране.

Министар Шутановац навео је да Министарство одбране планира набавку више санитарско-транспортних хеликоптера и да ће се у току ове године покренути и извршити набавка сигурно једног, можда и два. У плану је да у наредном периоду Министарство одбране набави четири таква хеликоптера који би били мултифункционални и користили се у оквиру Војске Србије али и за цивилно-војне потребе.

ског инжињерства (9,24). За најбољег гимназијалца изабран је Александар Благојевић, ученик 36. класе Војне гимназије (5,00). Награђенима је признања уручио генерал-мајор Слађан Ђорђевић.

На свечаности је начелник Војне академије генерал Вуруна уручио захвалнице Здруженој оперативној команди Генералштаба Војске Србије, Центру за мировне операције Здружене оперативне команде и Атлантском савету Србије, као институцијама које су у години за нама успешно сарађивале са том високошколском установом. Плакете Војне академије добили су сценариста ТВ серије „Војна академија“ Гордан Михаић и редитељ Дејан Зечевић.

Ове године, у оквиру свечане академије, представљена је личност из историје Војне академије. Међу многима који су писали историју војне институције, издвојени су лик и дело ђенерала Димитрија Ђурића, академика и дугогодишњег професора тактике крајем 19. века. Највећи део војне каријере радио је као професор у Арtilеријској школи и на Војној академији, чији је управитељ био у три наврата.

У оквиру културно-уметничког програма наступили су Хор студената Војне академије, кадети музичке и фолклорне секције заједно са Културно-уметничким друштвом „Лазар Хребељановић“ из Београда и кадет Стефан Словак који је извео музичку нумеру на саксофону. Беседом „Манифест српској омладини“ представио се кадет друге године Медицинског факултета ВМА Милутин Матић, који је на такмичењу „Беседе у Зоранову част“ освојио друго место.

Дан Војне академије и војног школства обележава се 18. марта када је кнез Александар Карађорђевић 1850. године потписао Указ о оснивању Арtilеријске школе у Београду, чију традицију чува Војна академија. ■

Мирјана БОРОВИНА
Сања АНЂЕЛКОВИЋ
Снимили Јово МАМУЛА
и Даримир БАНДА

Признања најбољим у прошлој години уручио је генерал-мајор Слађан Ђорђевић, начелник Управе за кадрове

у савршавању проглашен је потпуковник Вангел Милковски са просечном оценом 10, а на Командноштабном у савршавању мајор Небојша Ристовић (9,29).

Најбољи кадет је Горан Павловић, из 134. класе са смера Војно ваздухопловство (9,73), а најбоља кадеткиња, другу годину за редом, је Бојана Ракић из 134. класе Војноелектрон-

Подршка интеграцији начела родне равноправности у сектору безбедности

Једнаке могућности

Увођењем професионалне војске сви млади људи имају једнаке могућности избора у Србији, а женама је први пут дата могућност да у складу са својим афинитетима приступе војсци, истакао је министар Шутановац на скупу у Дому Војске у Београду

Представници министарства одбране Босне и Херцеговине, Македоније, Црне Горе, Србије и Програма Уједињених нација за развој, потписали су 22. марта у Београду заједничку изјаву чиме је озваничен почетак пројекта „Подршка интеграцији начела родне равноправности у реформу сектора безбедности на западном Балкану“. У име Министарства одбране Републике Србије изјаву је потписала државна секретаркадр Тања Мишчевић.

Састанку у Дому Војске присуствовали су министар одбране Драган Шутановац који је отворио скуп, амбасадор Краљевине Шведске Кристер Асп, затим војни аташе Амбасаде Краљевине Норвешке Есбен Ос, стални представник Уједињених нација у Србији Вилијам Инфанте и други представници земаља у региону.

Обраћајући се учесницима састанка министар Шутановац подсетио је да је, када је пре две године покренута иницијатива да Министарство одбране заузме значајно место у имплементацији Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација, био у потпуности свестан важности те резолуције.

– Жене су у разним и многобројним оружаним сукобима биле и учеснице и борци, али и жртве. Њихова заштита у тим екстремним условима је неопходна. Жене данас имају значајно место у оружаним снагама, што наше колегинице у униформама, кадети, официри и подофицири, које су данас присутне и потврђују. Њихова улога је да дају нов квалитет, али и капацитет оружаним снагама. Одговор на безбедносне изазове и глобалне претње, као што захтевају сарадњу међу државама, захтевају и ангажовање свих сегме-

ната друштва. У тој борби пол не игра никакву улогу, улогу игра знање и способност – истакао је Шутановац.

Према његовим речима, усвајањем Националног акционог плана за спровођење Резолуције 1325, формирањем политичких и оперативних тела и дефинисањем индикатора за праћење могуће дискриминације, Србија сврстала се међу свега 34 земље које су усвојиле оваква документа.

– Не због тога што пратимо трендове, већ због тога што желимо да нађемо најбоље одговоре за доказивање шта све могу жене у нашем систему, којих имамо око осам и по посто међу професионалним војницима, двадесет посто међу кадетицама, као и у самом Министарству. Подсећам да овај број, иако је недовољан, вишеструко је већи у односу на податке од пре само неколико година – рекао је он, напоменувши да је Министарство изузетно поносно на чињеницу да од стотину и девет државних службеника у тој институцији деведесет осам је жена.

Он је посебно захвалио представницима UNDP и SEESAC на свестраној подршци напорима Србије да учини напредак у примени Резолуције 1325 Савета безбедности UN, али и на томе што су препознали нашу земљу као лидера у овој области у региону.

ПРИМЕНА НАЦИОНАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА

После усвајања Националног акционог плана (НАП) Министарство одбране формирало је Аналитичку групу Министарства одбране и Војске Србије, изабрана су лица за Политички савет, Мултисекторско координационо тело за спровођење НАП-а, Савет за родну равноправност Владе Републике Србије и именовано је лице у Радну групу координаторки за спровођење Акционог плана при Управи за родну равноправност. Од усвајања НАП-а Министарство одбране и Војска Србије реализовала је више од 190 активности у вези са његовим спровођењем.

– Захваљујем и свим представницима земаља из региона западног Балкана на испољеном интересовању да проблем уградње стандарда родне равноправности и примене политике једнаких родних могућности у сектору безбедности третирамо као проблем који заједничким снагама, уз свестрану подршку невладиног сектора и међународних организација, можемо ефикасно решавати – напоменуо је министар Шутановац.

Увођењем професионалне војске, напоменуо је министар одбране, сви млади људи имају једнаке могућности избора у Србији, а женама је први пут дата могућност да у складу са својим афинитетима приступе војсци.

– Драге моје даме, ту шансу не смете пропустити јер у нашем систему, не само декларативно већ и суштински, даме бирају – рекао је министар Шутановац.

Он је посебно захвалио невладином сектору, који је одувек инси-

стирао на родној равноправности и имао улогу корективног фактора у нашем друштву, помажући му да сазри и усвоји све универзалне европске вредности као своје.

– Желим, такође, да похвалим колеге, официре и подофицире, који су препознали потребу и значај имплементације Националног акционог плана, без којег ни ова конференција не би била одржана – подвукао је министар одбране.

Подршка пројекту

Амбасадор Шведске у Србији Кристер Асп, поздрављајући присутне, изјавио је да мушкарци и жене треба да буду једнаки и да се родна перспектива узме у обзир за свако планирање и извођење војних операција. Амбасадор је додао да постоји дугорочна одговорност учачања жена као битних актера у сфери безбедности јер је улога жена значајна у областима решавања конфликта и изградњи мира и додао да Шведска јесте и наставиће да буде посвећена том пројекту.

Краљевина Норвешка подржава напоре земаља западног Балкана да достигну виши ниво родне интеграције и равноправности. Војни аташе Норвешке пуковник Есбен Ос, нагласио је да је веома важно укључити жене у све што има везе са темама мира и безбедности и нагласио да је интеграција тог питања у сектор безбедности и увођење једнаких могућности за полове обавеза свих нас.

Стални представник Програма UN за развој у Србији (UNDP), Вилијам Инфанте истакао је велику ва-

Пошћисивање Заједничке изјаве

жност пројекта интеграције начела родне равноправности у сектор безбедности, за све земље у региону, јер промовише укључивање жена кроз реформу тог сектора. Посебно је напоменуо да је UNDP поносан партнер у пројекту министарства одбране Црне Горе, Босне и Херцеговине, Македоније и Србије, који су се удружили у циљу унапређења безбедности и стабилности у региону.

Вршилац дужности шефа тима UNDP SEESAC др Иван Звержхановски присутнима је представио пројекат „Јачање регионалне сарадње у области интеграције родне перспективе у реформу сектора безбедности на западном Балкану“. Он је напоменуо да је процес увођења жена у оружане снаге у већини земаља почео тек последње деценије. Према његовим речима неопходно је створити услове како би се квалификованим женама, које испуњавају све услове, омогућило да уђу у службу и да имају исте услове за напредовање у каријери као мушкарци. Када је реч о земљама у окружењу, Звержхановски напомиње да су и тамо сличне бројке као код нас, а интересовање жена за војничку професију расте. У све четири земље, обухваћене пројектом, девојкама је омогућено да се школују на војним академијама.

Потписници заједничке изјаве договорили су, измеђ осталог, заједничко планирање активности, информисање и консултовање о питањима заједничког интереса у вези са промовисањем принципа родне равноправности у политикама одбране и безбедности.

Сарадњом до резултата

Пројекат родне равноправности у реформи сектора безбедности има за циљ да помогне министарствима одбране у БиХ, Македонији, Црној Гори и Србији да унапреде родну равноправност у сектору безбедности путем регионалне сарадње. Остали циљеви пројекта су – успостављање и подршка структурама које су надлежне за родну равноправност, веће за-

ВАЖНО ЈЕ ЗНАЊЕ

Државна секретарка у Министарству одбране др Тања Мишчевић изјавила је да је жеља жена да знањима која имају помогну у сектору безбедности и тиме докажу да заиста заслужују своје место у систему одбране.

– У овом моменту имамо неколико жена у чину пуковника

које се приближавају испуњавању свих критеријума, односно услова, да добију и виша звања. У Генералштабу међу професионалним војницима тренутно је 8,5 одсто жена, а у Министарству одбране тај проценат је нешто већи, око 20 одсто, јер постоје и жене цивили које учествују у раду тог министарства. На Војној академији и Медицинском факултету Војномедицинске академије тај проценат прелази 20 одсто, јер је интересовање за школовањем жена које желе да постану жене официри много веће него раније – изјавила је државна секретарка и додала да жене на Универзитету одбране доказују својим успехом да ће једног дана српска војска имати и жене генерале.

пошљавање и задржавање жена у служби и промене у организационој култури.

Да би се у једном друштву посветила адекватна пажња потребама и приоритетима жена и мушкараца, потребно је да подједнако буду заступљени у процесима доношења одлука и креирању и спровођењу политика, што важи и за сектор безбедности.

У земљама Западног Балкана присуство жена у војсци своди се на изузетно мали број када је реч о командним и руководећим позицијама. Подаци приказују да су потребне додатне мере које ће привући жене и задржати их у војскама.

Кључне активности за спровођење тог пројекта су подршка за успостављање надлежних структура за родну равноправност, која се огледа у подршци институционализацији тих структура и изградњи капацитета надлежних структура за родну равноправност при Министарству одбране, у циљу интегрисања родних тема у политику одбране, затим подршка реформи кадровске политике у правцу већег запошљавања и задржавања жена, спровођење истраживања о положају и улози жена у војсци и утврђивање нео-

ходних корака за запошљавање и задржавање жена у служби.

Уз то потребна је подршка у размени најбољих пракси у области јачања кадровске политике и пракси на родно осетљив начин као и анализа политике запошљавања и задржавања у служби и развоју родно-осетљивих приступа.

Следећа кључна активност је програм сензитивизације родне равноправности који ће бити постигнут кроз обуку инструктора, подршку ревизији наставног плана и програма како би обухватао и питање родне равноправности и безбедности, затим кроз успостављање регионалне мреже тренера и подршку развијању каријера жена преко система стипендија за похађање наставних курсева и програма размене.

Предвиђено је да пројекат траје до краја 2014. године, а Програм Уједињених нација за развој, кроз своју канцеларију SEESAC, биће надлежан за спровођење активности у сарадњи са институцијама западног Балкана. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ
Никола ДРАЖОВИЋ
Снимиле Душка СТЕФАНОВИЋ
и Стефана САВИЋ

Признање дамама из Уметничког ансамбла „Станислав Бинички“

Инструменти као магија

Даме из Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички“ овогодишње су добитнице признања „Креативна дама 2011“ које додељује Клуб привредних новинара

Награду „Креативна дама 2011“ добијају жене које су у бизнису исказале креативност и од креативности направиле бизнис.

Манифестација „Бизнис даме Србије“ одржана је трећу годину заредом под покровитељством председнице Скупштине Србије др Славице Ђукић Дејановић.

– Задовољство је што су нас данас окупили храброст и инспирација жена. Храброст, зато што рад и креативност нису распоређени на мушки и женски пол, и најхрабрије су то показале својим делима. Инспирација, зато што награђене даме јесу модел за све жене Србије да у њима лежи потребан ресурс за боље сутра у нашој држави – рекла је председница Скупштине.

Плакету дамама уручиле су Мерица Његомир, добитница прошлогodiшњег признања, и Биљана Поповић, једина жена у Србији која се бави израдом виолина.

Чланице Уметничког ансамбла захвалиле су на награди уз уверење да ће подршку за свој рад добијати и у будућности.

Даме из ансамбла „Станислав Бинички“, заједно са колегама музичарима, годинама су предане стварању, извођењу и очувању инспиративних мелодија које на њиховим инструментима постају магија. У састав оркестра, који има традицију дужу од века, 1947. године примљена је прва жена. Данас их у ансамблу има девет и то су Горана Омчикус, Татјана Шућин, Мирјана Вукадиновић, Биљана Петровић, Драгана Милетић, Ивана Сремац

Стојановић, Наташа Милошевић, Јелена Радујковић и Сања Радић.

На свечаној додели награда у Дому Народне Скупштине, оне су извеле нумеру „Танго“ из филма „Мирис жене“.

Награду „Креативна дама 2011“ добиле су и Горица Поповић, глумица, продуценткиња и редитељка, Весна Дедић, новинарка, Александра Савић, ПР Природњачког музеја у Београду, Снежана Дивац, председница хуманитарне организације „Дивац“ и Маја Милош, режисерка.

Златну плакету за „Бизнис даму 2011. године“ добила је Индира Петровић, директорка фабрике „Тетра Пак“ из Горњег Милановца.

На свечаности су уручене и плакете „Бизнис дама 2011“ Милени Анђић (Рич д.о.о. Прокупље), Јасмини Радивојевић (А.М.Р. д.о.о. Параћин), Биљани Јовановић (Луна д.о.о), проф. др Милице Лазовић (Институт за рехабилитацију Београд) и Ружици Ђурђевић (Интермеханика Смедерево). ■

С. АНЂЕЛКОВИЋ
Снимила С. САВИЋ

Министар Шутановац у посети Нишу

Министар одбране Драган Шутановац и заменик начелника Генералштаба генерал-мајор Милан Бјелица са сарадницима посетили су Команду Копнене војске у Нишу. Том приликом министар је са командантом Копнене војске генерал-мајором Миланом Мојсиловићем разговарао о тежишним задацима Копнене војске у 2012. години и проблемима у изградњи оперативних способности. Након обраћања Колегијуму команданата Копнене војске, министар Шутановац је у пратњи генерала Мојсиловића обишао Оперативни центар Команде Копнене војске и просторије посебне намене.

Након обиласка министар је истакао да је веома задовољан не само стањем у Копненој војсци, већ и активностима које су њени припадници предузели у периоду елементарних непогода ове зиме, помажући становништву широм Србије и испуњавајући задатке које други нису могли.

У наставку посете, министар одбране посетио је Центру за обуку водича паса, узгој и дресуру паса Центра за обуку логистике у нишкој касарни „Књаз Михаило“, где га је дочекао командант Команде за обуку бригадни генерал Душан Стојановић. У установи, специјализованој за обуку паса намењених за заштиту функционера, откривање експлозива и наркотика, обезбеђивање објекта и имовине, министру Шутановцу представљене су намене, задаци и проблеми те чете.

Министар Шутановац је напоменуо да је у плану размештање Центра, истичући његов значај и намеру да прерасте у регионални центар. На тај начин ће дресери и пси да се обучавају за реаговање у ризичним ситуацијама. Према његовим речима, пси имају важну улогу, нарочито када су услови ограничавајући за људски организам.

– Важно је такође рећи да постоји велико интересовање у региону и у свету и верујем да ће овај Центар постати регионални – закључио је министар Шутановац.

Током боравака у Нишу, министар је обишао и музеевску поставку у Спомен-соби Центра и ветеринарску амбуланту за здравствено збрињавање паса.

Припадници чете демонстрирали су увезбаност паса и извели показну вежбу „Приказ оспособљености водича паса и паса“. ■

М. БОРОВИНА
Снимио Д. БАНДА

Састанак официра за односе са јавношћу

Управа за односе са јавношћу Министарства одбране организовала је у Дому Војске у Београду састанак са официрима за односе са јавношћу Министарства одбране и Војске Србије. Реч је о првом окупљању те врсте у намери да се функција односа са јавношћу у систему одбране унапреди и побољша у складу са савременим медијским окружењем.

Том приликом окупљенима се обратио начелник Управе за односе са јавношћу пуковник мр Миливоје Пајовић, који је указао на важност правовременог и континуираног информисања јавности, наводећи примере који су обележили претходни период.

У наставку сусрета, било је речи о документима из области односа са јавношћу, о припреми новинарских прилога и организацији догађаја, као и о интернету и друштвеним мрежама. Посебна пажња посвећена је припремама официра за медијске наступе, имајући у виду њихову важност у промовисању рада и резултата наше војске. Препоруке за наредни период и дискусија обележили су завршни део састанка. ■

Б. М.

Однос међународних организација и Србије

На Академији за дипломатију и безбедност, у Центру за стратешке студије, одржан је научни скуп „Међународне организације и њихов однос према Републици Србији“.

Учесници научног скупа излагали су радове о темама „Хашки трибунал и Велика Србија“, „Однос Европске уније и Србије“, затим „Неформални центри моћи и њихов однос према Србији“, „Последице одсуства реформе ОЕБС-а на безбедносни положај Балкана“, „Неформални центри психолошке моћи“ и друге. ■

С. А.

Председник Тадић и министар Шутановац посетили Дом „Кулина“

Председник Србије Борис Тадић и министар одбране Драган Шутановац, у пратњи начелника Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковника Љубише Диковића, заменика начелника ГШ генерал-мајора Милана Бјелице и команданта Копнене војске генерал-мајора Милана Мојсиловића, посетили су Дом за смештај одраслих лица „Кулина“ у близини Алексинца.

Дом „Кулина“ установа је социјалне заштите чија је основна делатност смештај одраслих лица ометених у

али једноставно није било капацитета, јер су наше потребе свакодневно биле велике. Пошто смо се обратили Министарству одбране, војска је стигла и три месеца нас снабдевала пијаћом водом – истакао је директор Петковић, додајући да је војска корисницима Дома пружила значајну помоћ и у зимском периоду.

– У јануару и фебруару ове године, два пута смо били одсечени од Алексинца и Ниша, а захваљујући интервенцији војске успели смо да довоземо основне животне намирнице, као и да наше кориснике пребацимо до великих здравствених центара – рекао је Петковић.

У знак захвалности, представници Дома „Кулина“ уручили су министру Шутановцу захвалницу.

Стручњаци у Дому, осим опште здравствене неге, пружају и услуге социјалног, односно васпитно-

образовног рада. Корисницима установе на располагању су дефектолози, психолози, социолози и логопеди који раде непосредно са њима.

Током 2011. године у Дому је започета трансформација на неколико поља, пре свега измештањем корисника млађих од осамнаест година и корисника који су били у стању појачане медицинске неге и здравствене заштите, док се тренутно спроводе активности које треба да побољшају квалитет живота и услуга одраслим корисницима који остају на смештају. ■

Н. ДРАЖОВИЋ
Снимео Р. ПОПОВИЋ

Реформа сектора безбедности земаља у региону

25

Београдски центар за безбедносну политику организовао је округли сто о теми „Докле је стигла реформа сектора безбедности на Западном Балкану“. Том приликом представљен је „Алманах о надзору над сектором безбедности на Западном Балкану“ у ком су на систематичан начин забележени главни токови и утврђени и оцењени кључни домети у реформи сектора безбедности земаља у региону.

О налазима трогодишњег истраживања квалитета контроле над безбедносним институцијама, приказаним у Алманаху, говорили су представници седам организација цивилног друштва из Београда, Подгорице, Приштине, Сарајева, Скопља, Тиране и Загреба, као и заштитник грађана Саша Јанковић.

Пројекат је спроведен у сарадњи са Женевским центром за контролу оружаних снага и уз подршку Краљевине Норвешке. ■

С. А.

Противпобуњеничке операције

У организацији Школе националне одбране одржано је предавање за официре на усавршавању у 55. класи ГШУ и предаваче Војне академије на тему „Противпобуњеничке операције“.

Предавач је био др Тим Бирд, из Одсека за одбрамбене студије Кингс колеџа из Лондона. ■

С. В.

менталном развоју степена теже и тешке менталне ометености. О четири стотине и осам тренутно смештених корисника те установе бригу води око две стотине радника, од којих је највећи број укључен у непосредан рад са лицима смештеним у Дому.

Директор установе Горан Петковић истакао је да је помоћ Војске у критичним моментима у раду Дома била од кључног значаја.

– У периоду од августа до новембра 2010. године, после вишемесечних суша, остали смо без пијаће воде, те смо се обратили локалним комуналним предузећима и у Нишу и у Алексинцу,

Станоградња

Гради се

На локацији бивше касарне „Војвода Степа Степановић“ припадницима Министарства одбране и Војске Србије подељена су 84 стана. По динамици завршетка изградње објекта 4А, ламеле 1,2 и 3, усељење у 33 стана предвиђено је почетком маја. По структури то су три једнособна стана, по један једноипособан, двоипособан и четворособан стан и 27 трособних. Остали станови биће усељени током маја и јуна.

Уз подршку Владе Републике Србије, Грађевинска дирекција Србије у београдском насељу Вождовац на 42 хектара површине гради стамбено-пословни комплекс са 4.616 станова. У насељу се граде станови свих структура и квадратура, од гарсоњера до четворособних, од 33 до 130 м².

Комплетна инфраструктура (око 9,5 км нових саобраћајница), око 3.300 паркинг места, уређене зелене површине, спортски терени, игралишта и други јавни садржаји биће део модерног насеља у коме ће, према проценама, живети преко 13 хиљада становника.

На локацији се тренутно одвијају радови на свих 44 објекта у складу са планираном динамиком. На објектима који су први започети, на грађевинској парцели 4, завршени су фасадни радови, а тренутно се ради унутрашња столарија, керамичарски радови, постављање паркета, монтажа лифтова у објектима, уређење степеништа и ходника.

Пуном паром напредују радови и на пратећој инфраструктури. Раде се припреме за постављање асфалта на прикључку за Кумодрашку улицу. У току је монтажа подстанице за грејање, а настављени су радови на водоводу, топловоду, електроинсталацијама и телекомуникационим инсталацијама.

КО ИМА ПРАВО НА СУБВЕНЦИОНИСАНИ КРЕДИТ

За субвенционисане стамбене кредите могу да конкуришу цивилна лица на служби у Војсци Србије и државни службеници и намештеници који нису обухваћени програмом стамбеног збрињавања професионалних војних лица. Важно је истаћи да право на субвенционисани кредит имају само купци првог стана, односно грађани који немају непокретност у власништву. Уредбом Владе Србије о субвенционисаним стамбеним кредитима за 2012. годину предвиђено је да купац стана мора да обезбеди уче-

шће од 5 одсто, држава субвенционисане учешће од 20 одсто, а остатак од 75 одсто представља кредит банке. Максималан износ кредита је 100.000 евра, а максималан рок отплате 30 година. Максималан лимит нето-плате корисника кредита је 150.000 динара. Укинута је старосна граница од 45 година за добијање субвенционисаних кредита, с тим што у тренутку враћања последње рате корисник кредита не може да има више од 70 година. Каматна стопа је 4,5 одсто, плус шестомесечни еурибор.

пуном паром

27

Прве зграде биће усељене у првој половини 2012. године, а цео комплекс ће се sukcesивно завршавати до јануара 2013. године.

Објекте карактерише квалитетна изградња и унутрашње опремање, уз испуњавање критеријума које прописује Правилник о енергетској ефикасности објеката, који ће почети да се примењује од септембра 2012. године. То, практично, значи да ће сви објекти у Насељу „ Степа Степановић“ поседовати пасоше енергетске ефикасности.

Спољни зидови имају квалитетну термоизолацију од камене вуне, што ће значајно допринети спречавању прекомерног губитка топлоте. У становима је уграђена петокоморна ПВЦ столарија са стаклима са нискоемисионим премазом, што додатно спречава губитак топлоте и на тај начин доприноси

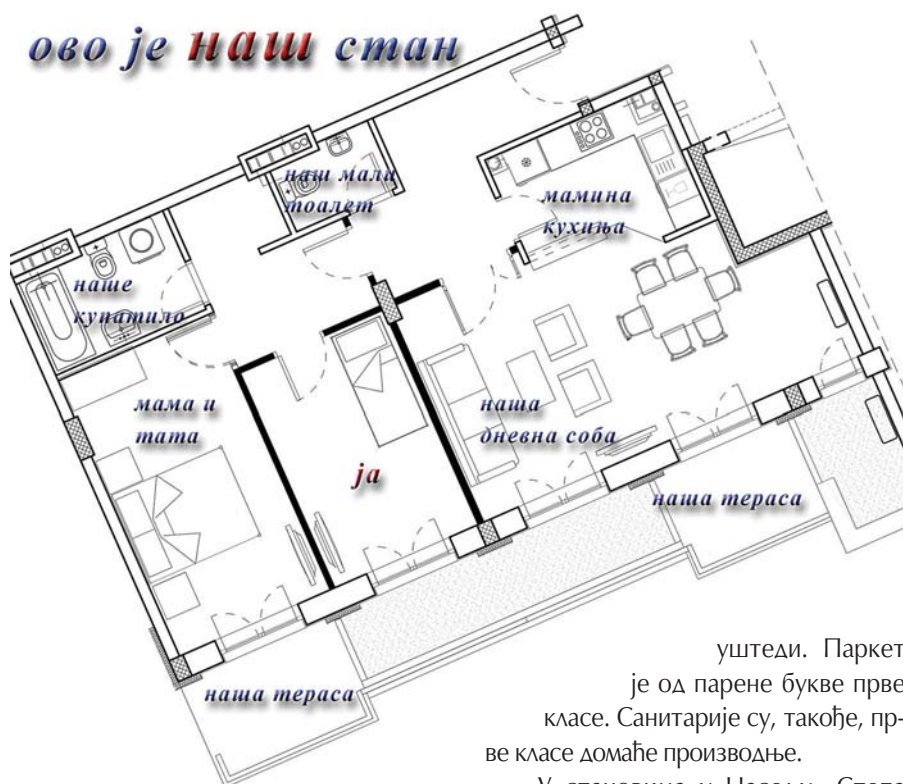
СТАНОВИ ЗА ВОЈСКУ

Министарство одбране је са Грађевинском дирекцијом Србије потписало до сада највреднији уговор о суфинансирању станоградње на локацији бивше касарне „ Војвода Степа Степановић“ у Београду. На највећем градилишту станова у југоисточној Европи, Министарству одбране припада 21 одсто, односно 56.538 квадратних метара стамбеног простора.

Према програму стамбеног збрињавања професионалних припадника, Министарство одбране прихватило је 157 станова у гарнизонима Ниш, Чачак, Горњи Милановац, Ваљево и Пријеполје. Највећи број тих станова је већ усељен, док ће Београд, са највећим бројем стамбених интересената, преузети укупно 723 стана разних величина и структура, односно 52.255 квадратних метара стамбеног простора.

ово је **наш** стан

уштеди. Паркет је од парене букве прве класе. Санитарије су, такође, прве класе домаће производње.

У становима у Насељу „ Степа Степановић“ наплата грејања обрачу-

наваће се према потрошњи топлотне енергије. На тај начин сваки станар плаћа само онолико енергије колико потроши, без обзира на квадратуру стана, што у значајној мери доприноси уштеди.

Грађевинска дирекција Србије је до сада продала више од 1.700 станова на овој локацији. У понуди ће ускоро бити још око 1.000 нових атрактивних станова, различитих структура и квадратура.

Станове на локацији бивше касарне „ Војвода Степа Степановић“ на Вождовцу могу да купе сви пунолетни држављани Републике Србије и то готовински, путем субвенционисаних или комерцијалних стамбених кредита. Цена квадрата је од 1.250 до 1.290 евра са ПДВ-ом. Уколико купац први пут купује непокретност, односно нема стан у власништву, има право на повраћај ПДВ-а од 8 одсто. ■

Програм дугорочног стамбеног кредитирања професионалних

КРЕДИТОМ ДО С

Новина је да је од ове године Програмом дугорочног стамбеног кредитирања професионалних војних лица Војске Србије омогућено да се могу куповати и станови на локацији бивше касарне „Војвода Степа Степановић“ у Београду

Због изузетно великог интересовања професионалних припадника Војске Србије за решавање стамбеног питања путем Програма дугорочног стамбеног кредитирања професионалних војних лица који се реализује последњих неколико година, разговарали смо са начелником Управе за буџет Министарства одбране пуковником мр Сашом Трандафиловићем.

■ Које су предности овог популарног названог „војног програма“?

– Навешћу само неколико предности „војног програма“ у односу на програме за стамбено кредитирање у грађанству:

- не постоји старосна граница у тренутку подношења захтева, одобравање кредита без учешћа корисника,
- нижа каматна стопа за део кредита који финансира банка (ограничена на ЕУРИБОР + 3,5%),
- брза обрада документације,
- отплата кредита до 70. године живота корисника,
- непокретност која се купује не мора бити новоизграђена,
- корисник својом накнадом дела трошкова за становање, коју задржава током 20 година отплате кредита, скоро да може покрити рату кредита.

■ Занимљиво је да прве две године примене програма средстава која су била обезбеђена

нису реализована, а да се почев од 2010. године стално обезбеђују годишња средства. Шта је узрок томе?

– Очигледно је да су се на самом почетку примене програма појавиле почетне тешкоће којих је било више. Сам поступак уплате субвенције је текао споро, тржиште некретнина је изузетно сложено, модел зајмова који се у војсци примењивао у прошлости доживео је фијаско итд.

Поред тога, можемо рећи да су људи били уљуљкани дотадашњим

Пуковник Саша Трандафиловић

претежним начином решавања стамбеног питања који се примењује више деценија – доделом стана у закуп на неодређено време и каснијим откупом.

РАЧУНИЦА ЗА ОДЛУКУ

Како стамбено кредитирање функционише у пракси, питали смо једног подофицира, који је у прошлој години своје стамбено питање решио путем субвенционисаног кредита. Ево разлога зашто се одлучио да на такав начин реши своје стамбено питање.

– Имао сам две варијанте. Прву, да плаћам кирију сваког месеца 200 евра што би значило да за 25 година чекања на стан платим 60.000 евра закуподавцу. Добијао бих за то време УТС 110 евра месечно што значи да сам покрио свега 33.000 евра трошкова. Под претпоставком да након 25 година службе добијем стан, могао бих га откупити за око 20.000 евра (без обзира где се стан налази, да ли у Београду или Зајечару, откупна цена је иста). То значи, да ћу од мојих примања морати издвојити додатних 47.000 евра да би тај стан био мој.

Друга варијанта је да одмах подигнем кредит од око 50.000 евра на 25 година и уживам у свом стану, који је одмах мој. За то време плаћам 20 година рату кредита око 300 евра што значи да ћу платити 72.000 евра. Међутим, за то време ми се УТС увећава у виду накнаде дела трошкова за решавање стамбеног питања и примам око 170 евра током 20 година, што значи да сам покрио трошкове кредита у износу од 40.800

Тана

Како би елиминисали узроке на које можемо утицати, Сектор за буџет и финансије преузео је реализацију субвенција у 2010. години по Програму дугорочног стамбеног кредитирања ПВА у Војсци Србије. Влада Србије, за разлику од ранијих година када су новчана средства за реализацију програма била у надлежности Министарства финансија, Законом о буџету Републике Србије за 2010. годину средства за ту намену додељују Министарству одбране.

■ *Шта је резултат овог предуземања?*

– Стамбених интересената је све више, број решених стамбених питања на тај начин све је већи, а ове године можемо очекивати хиљадити кредит по том популарно званом „Војном програму“.

Тренутно нема бољег програма у Републици Србији у области стамбе-

ног кредитирања путем субвенција. Било је чак и одређених сумњи, које су се показале неоправданим, да због веома ниске каматне стопе банке неће хтети да приступе програму за 2012. годину, али су се оне показале неоправданим.

■ *Има ли новина у Програму?*

– Програмом дугорочног стамбеног кредитирања ПВА Војске Србије за 2012. годину омогућено је да се од ове године могу куповати сви станове на локацији бивше касарне „Војвода

Степа Степановић” у Београду, за које влада велико интересовање, с обзиром да је предвиђена могућност стављања хипотеке II реда на објекте у изградњи. Прошле године могле су да се купују на тој локацији само поједини станови који нису под хипотеком, а од ове године сви станови на тој локацији доступни су и војним лицима у складу са Програмом.

Такође, директни контакт са лицима у Сектору за буџет и финансије задуженим за обраду и реализацију кредита и праћење реализације Програма дугорочног стамбеног кредитирања ПВА у ВС омогућава корисницима брзо доступне информације о статусу њихових захтева током обраде, тако да интересовање увелико превазилази расположива средства.

На крају разговора пуковник Трандафиловић нам је показао уговоре које је потписао министар одбране са банкама које су прве приступиле Програму дугорочног стамбеног кредитирања професионалних војних лица за 2012. годину. То су Societe Generale и Нуро Alpe Adria банка.

Да скренемо пажњу да се о свим променама у вези са „војним програмом“ заинтересовани корисници могу информисати као и до сада на веб сајту Министарства одбране путем линка „Стамбено кредитирање“.

Р. МУТАВЦИЋ

евра. Последњих пет година плаћам рату кредита по 100 евра што значи да ме то кошта 6.000 евра. То значи да од мојих примања морам издвојити додатних 37.200 евра.

Ако кредит подигнем на 30 година, да би ми рата била нижа, око 250 евра, онда би морао од своје чисте плате издвојити додатних 40.200 евра.

Рачуница је чиста:

Чекање на добијање стана	Кредит на 25 година		Кредит на 30 година	
Кирија 25. г.	- 60.000	Рате кредита 20.г -72.000	Рате кредита 25.г	-75.000
УТС 25.г.	+33.000	Рате кредита 5.г - 6.000	Рате кредита 5.г	- 6.000
Откуп стана	-20.000	УТС 20 г. +40.800	УТС 20 г.	+40.800
Укупно:	- 47.000	Укупно: -37.200	Укупно:	- 40.200

Коју год варијанту сам прорачунавао, опција за узимање кредита била је прихватљивија и исплативија. Када се на то дода да нећете бити ни један дан подстанар, да ћете одмах имати свој стан који можете сређивати по својој вољи, да било када у току отплате кредита или чак било какве непредвиђене околности тај стан можете продати и део који сте уложили у њега припада вама (што представља и својеврстан вид штедње), насупротив плаћању кирије коју никада не можете добити назад и неизвесности и чекања на добијање стана, који можда нећете никада добити, није ми требало пуно за одлуку.

Међународни салон
привредних возила
у Београду

Предност домаћим производима

Војнотехнички институт сарађује са „Застава камионима” са идејом да развију ново возило које би имало вишеструке могућности

Током посете Међународном салону привредних возила у Београду, министар одбране Драган Шутановац и помоћник министра одбране за материјалне ресурсе Илија Пилиповић обишли су јубиларни 50. ВЕОТРУСК 2012, Међународни салон привредних возила и пратеће опреме. Том приликом посетили су штандове два представника домаће индустрије, ФАП из Прибоја и „Застава камиони” из Крагујевца.

Говорећи о опремању Војске Србије министар Шутановац је истакао значај куповине од домаћих произвођача.

– Министарство одбране је у претходном периоду набавило превозна средства и камионе управо из домаће производње. Нова униформа Војске Србије такође је производ домаће компаније „Јумко” из Врања – истакао је министар Шутановац, додајући да је до сада купљено више десетина камиона фабрике ФАП. Он је изразио жељу да се у Застава камионима развија ново возило које би имало вишеструке могућности. Према министровим речима, Војнотехнички институт сарађује са „Застава камионима” са идејом да таква производ буде домаћи и да новац

који се троши на та средства остане у нашој земљи.

– То је веома велики стимуланс како за Крагујевац и Прибој, тако и за Војску Србије. Што више новца потрошимо у нашој земљи од нашег буџета, тај ће се новац брже вратити и задржати, а уједно упошљавамо људе у овим тешким временима – поручио је министар Шутановац.

Када је реч о камионима ФАП које користи Војска Србије, министар је изразио задовољство јер је реч о домаћем производу.

– Та фабрика била је, практично, девастирана али је враћена у погон и добар део Прибоја живи захваљујући њој. Желимо да у будућем времену на-

ставимо са куповином домаћих производа и да учествујемо у њиховом унапређењу и развоју – рекао је министар Шутановац.

Као проблем министар је истакао смањење буџета Министарства одбране, јер постоји потреба за више возила.

– Трудимо се да највећи део производа које користимо у систему одбране буду управо они који се производе у Србији, јер смо у протеклој години извезли наоружање и војну опрему у вредности од 250 милиона долара и не постоји никаква логика да ми увозимо оно што имамо квалитетно и добро у нашој земљи – закључио је министар Шутановац.

Након посете штандова домаћих произвођача, министар је обишао и штандове VOLVO, IVECO, SCANIA и Mercedes где су му домаћини представили карактеристике и могућности изложених модела.

На најстаријој званичној међународној изложби друмских комерцијалних возила у овом делу Европе, ове године се представља 155 излагача из 20 земаља. ВЕОТРУСК 2012. један је од 19 званичних сајмова из календара OICA који ће ове године бити одржани у свету. На Салону су представљена најмодернија привредна возила широког спектра намене и њихова пратећа опрема. Најуспешнијим излагачима биће уручена традиционална признања Grand Prix у две категорије – возила и пратеће опреме и делова. ■

М. БОРОВИНА
Снимио Д. БАНДА

„ЗАСТАВА КАМИОНИ” И ФАП ПРИБОЈ

Предузеће „Застава камиони” из Крагујевца на Салону привредних возила представља ново теренско возило које одговара потребама ватрогасних и полицијских јединица, шумских газдинстава, комуналних служби, површинских копова и рудника, затим кипер Eurozeta и два модела New Turbo Rival, са кипером и са продуженом кабином.

ФАП из Прибоја на Салону привредних возила представља се камионима сандучарима ФАП 1118 и ФАП 1830, тегљачем ФАП 2640 и аутобусом А-537.5.

Министар Шутановац посетио Рударско-топионичарски басен Бор

СНИМАО Д. БАЏА

Перспективе запошљавања

На позив РТБ Бор, министар Шутановац отворио је почетак радова на изградњи Дома пензионера и других старих лица у Бору, граду у коме живи преко 14 хиљада пензионера

Министар одбране Драган Шутановац посетио је 23. марта Рударско-топионичарски басен Бор и састао се са генералним директором Благојем Спасковским. Посета тој компанији значајна је због сарадње РТБ Бор са војно-привредним сектором.

Министар одбране је са представницима РТБ Бор разговарао о могућности да се у погону за прераду дрвета Војнограђевинске установе „Београд“ у Шапцу производе монтажне стамбене јединице за потребе те компаније као и о могућности да се у војним објектима у Бору, који се налазе у *Масџер џлану*, изгради Центар за аутистичну и хиперактивну децу.

Тим поводом министар Шутановац изјавио је да је РТБ Бор типичан пример како се уз помоћ Владе Србије и уз добар рад менаџмента, компанија може из тешке ситуације вратити на светско тржиште и обезбедити посао за пет хиљада људи, колико их данас ради у тој компанији.

– Око 700 људи је запослено у протеклом периоду, а планирана су нова запошљавања за наредни период. Откривена су нова налазишта руде која ће омогућити да се дуги низ година вади руда и да грађани Бора имају посао. Оно што ме посебно радује је чињеница да су се у борске школе и на факултет вратили послови који се тичу инжењерства, а који су у ранијем периоду били затварани, а перспектива су сваке државе – изјавио је министар.

Он је додао да постоји интересовање за војним некретностима на територији града Бора које су неперспективне.

САРАДЊА СА ФАБРИКАМА НАМЕНСКЕ ИНДУСТРИЈЕ

Када је у питању сарадња РТБ Бор са фабрикама наменске индустрије у Србији, министар Шутановац је најавио да ће у договору са директорима тих фабрика разговарати о могућој сарадњи, јер је интерес државе и система да се сви репроматеријали купују од домаћих произвођача, наглашавајући да Бор има перспективу много већу него што је у овом тренутку могуће сагледати.

Он је истакао да нема јаке одбране без јаке привреде, наводећи пример фабрике „Први партизан - Ужице“ која је прошле године извезла 43 милиона долара, а већ ове године извоз ће бити око 60 милиона долара.

– Драго ми је да постоји иницијатива за изградњу Центра за аутистичну и хиперактивну децу. Такође, Дом за пензионере, који ће се зидати у Бору, добар је пример и за нас у Министарству одбране. Подсећам да широм Србије постоји велики број касарни које су испражњене и за које сматрамо да би могле да постану центри за наше пензионере – напоменуо је министар.

На крају обраћања министар Шутановац је истакао да треба дати подршку онима који желе да раде, а да је Бор сада опет на мапи оних градова из којих млади више не желе да оду и у којима људи имају перспективу запошљавања.

Генерални директор РТБ Бор рекао је да је министар Шутановац са великим одушевљењем прихватио предлог о изградњи Центра за аутистичну и хиперактивну децу. Као једини произвођач бакра у Србији, РТБ Бор је стратешки важан партнер за систем одбране. Производња бакра одвија се дужи од једног века на локалитетима Бора и Мајданпека. ■

М. БОРОВИНА

Србија приступа Европској одбрамбеној агенцији

Снажење наменске индустрије

Висока представница ЕУ за спољну и безбедносну политику добила је мандат да одмах започне преговоре, а директорка ЕДА упутиће све неопходне информације о процесу преговора

На заседању Управног одбора Европске одбрамбена агенција (ЕДА), 22. марта у Бриселу, министри одбране свих држава чланица ЕУ донели су једногласну одлуку о почетку приступања Републике Србије административном ангажману са овом агенцијом ЕУ.

Европска одбрамбена агенција као свој основни задатак има развој одбрамбених капацитета у области управљања кризама и унапређење сарадње у области развоја наоружања, али и јачање европске индустријске и технолошке базе у области наменске индустрије, како би створила конкурентно тржиште наоружања и опреме и унапредила истраживања.

Захтев за укључивање у ЕДА, који је Министарство одбране Србије поднело након потписивања два споразума са ЕУ средином прошле године, о размени тајних података и укључивању у мисије Уније, био је за многе изненађење. Није поднет само због интереса остваривања основног стратешког циља Републике Србије и укључивања у ЕУ, већ пре свега зато што се кроз сарадњу и активности Европске одбрамбене агенције види велики простор за јачање домаће наменске индустрије.

Нашим учешћем у ЕДА даје се могућност најбољег искоришћавања постојећих капацитета наменске индустрије, али и њеног оснаживања. Заједнички пројекти са државама чланицама ЕУ у области истраживања и развоја наоружања и војне опреме, коришћење искустава и производних линија српских фабрика из области наменске индустрије, отвориће врата и за велико тржиште НВО у Европи и на трећим тржиштима. То, наравно, значи и могућност да се прошири производња ове врсте у Србији, отварање не само нових радних места већ и нових фабрика, што је најважнији задатак свих у институцијама Републике Србије. Такође, истраживачки потенцијали српских института, како војних тако и цивилних, биће много више укључени у европску истраживачку заједницу, и тако имати прилике да покажу своје знање, инвентивност и способности.

Партнерски однос са ЕДА отвара могућност већег коришћења потенцијала наменске индустрије и њеног унапређења. Интегративним процесима Србија својој наменској индустрији отвара нова тржишта, а коришћењем развојних и истраживачких програма и пројеката ЕДА отвара могућност даљег унапређења војне технологије.

Развој наоружања

Европска одбрамбена агенција основана је одлуком (заједничком акцијом) Савета министара 2004. године. Основни циљ Европске одбрамбене агенције је развој одбрамбених капацитета у области управљања кризама и унапређење сарадње у области развоја наоружања. Такође, циљ је јачање европске индустријске и технолошке базе у области наменске индустрије, како би створила конкурентно тржиште наоружања и опреме и да унапреди истраживање.

Предности за Србију

На основу првих процена Сектора за материјалне ресурсе Министарства одбране, Србија би имала интерес да сарађује у областима: беспосадних копнених платформи (Unmanned Ground Vehicles), одбране од сајбер напада (Cyber Defence) и опреме војника (Soldier Equipment).

Имајући у виду да све државе чланице ЕУ прихватају војне стандарде које развија НАТО Савезничка команда за операције, поред учешћа у механизмима Партнерства за мир, Србија кроз сарадњу са ЕДА може олакшати имплементацију тих стандарда у јединицама Војске Србије. То ће унапредити интероперабилност са државама чланицама ЕУ, а тиме омогућити учешће јединица Војске Србије у борбеним групама Европске уније.

Такође, у процесу набавке наоружања и војне опреме ЕДА блиско сарађује са НАТО употребљавајући механизме заједничког коришћења ресурса (pooling and sharing и smart defence) и тиме смањује трошкове набавке наоружања. С обзиром да смо у статусу партнерства са НАТО, док је стратешки спољнополитички циљ Србије чланство у ЕУ, сарадња у овом домену са ЕДА је много изгледнија.

Партнерски однос са ЕДА отвара могућност већег коришћења потенцијала наменске индустрије и њеног унапређења. Интегративним процесима Србија својој наменској индустрији отвара нова тржишта, а коришћењем развојних и истраживачких програма и пројеката ЕДА отвара могућност даљег унапређења војне технологије.

Све чланице ЕУ, сем Данске (која не учествује у дефинисању и спровођењу одлука и акција ЕУ које имају одбрамбене импликације), учествују у раду Европске одбрамбене агенције. Оне су „акционари“ (власници) ЕДА и чланови су њеног Управног одбора, уплаћују годишњи буџет, њихови експерти учествују у активностима ЕДА, инвестирају у пројекте и програме како би унапредили капацитете. Тако је Агенција у рукама држава које у њој учествују, посебно њихових министарстава одбране.

На челу ЕДА је Високи представник ЕУ за спољну и безбедносну политику, баронеса Кетрин Ештон, која је задужена за деловање и организацију Агенције. Управни одбор чине представници држава учесница у раду ЕДА, главни је ор-

ган за доношење одлука, а најмање два пута годишње се састаје у формату министара одбране. Главни менаџер одговоран је за координисање и функционисање ЕДА. Европска комисија је члан Управног одбора, али нема право гласа, и може учествовати у програмима и пројектима Агенције.

Главне области деловања

Развој одбрамбених капацитета у области управљања кризама, унапређење сарадње у наоружању и војној опреми, заједничка истраживања и развој у области одбране и склапање административних аранжмана са трећим државама, главне су области деловања ЕДА.

Агенција дефинише будуће потребе за одбрамбеним капацитетима, координира спровођење тог плана и хармонизацију војних потреба и предлаже области за сарадњу у оперативном домену.

У оквиру унапређења сарадње у наоружању и војној опреми предлаже нове пројекте, координира постојеће програме и управља неким од њих.

Јачањем индустријске и технолошке основе у области одбране, Агенција настоји да створи конкурентно европско тржиште наоружања и војне опреме. У том циљу развија одговарајуће политике и стратегије, хармонизује правила и уредбе у овој области и јача ефикасност заједничког истраживања и развоја у области одбране, са циљем да се остваре захтеви за развојем одбрамбених капацитета.

ЕДА успоставља сарадњу са међународним организацијама (НАТО) или са трећим државама (недавно се програмима придружила Швајцарска). У оквиру свог мандата ЕДА може да склапа административне аранжмане са трећим државама, организацијама и ентитетима и успоставља сарадњу на програмима и пројектима.

Програми и пројекти

Постоје два типа програма и пројеката ЕДА: категорија А и категорија Б као и мешовити програми из обе категорије.

Програми и пројекти А категорије углавном се односе на заједничка улагања у циљу заштите иновативних концепата и нових технологија. Они су отвореног типа са тенденцијом учешћа што већег броја земаља. Програме и пројекте из категорије Б може предложити једна или више држава чланица, али ови програми имају ограничен број учесника. Програми су засновани на принципима „ко учествује, одлучује“ и „променљиве геометрије“, тј. система ротације експерата у складу са националним интересом. ■

Генерал Диковић у посети Словенији

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Љубиша Диковић састао се 28. марта у Љубљани са начелником Генералштаба Словеначке војске бригадним генералом Добраном Божичем. Двојица генерала разменила су мишљења о сарадњи Србије и Словеније у области одбране и могућностима за унапређење те сарадње.

Начелник Генералштаба Војске Србије разговарао је и са председником Републике Словеније Данилом Тирком и словеначким министром одбране Алешом Хојсом.

Генерал Диковић истакао је да је сарадња између Војске Србије и Словеначке војске добра, заснована на обостраним интересима и међусобном уважавању, као и да постоји простор да се сарадња додатно унапреди, пре свега у области заједничких вежби, обуке, школовања и усавршавања кадра и војног здравства.

Током посете делегација Војске Србије обишла је Команду за доктрину, развој, војно школство и обуку у Марибору и Прву бригаду Словеначке војске у Љубљани.

Генерал Диковић разговарао је и са председником Одбора за одбрану Државног збора Републике Словеније, Францом Јуршом и члановима тог скупштинског одбора. ■

Командантско путовање слушалаца Командноштабног усавршавања

Слушаоци 58. класе Командноштабног усавршавања Школе националне одбране извели су командантско путовање у западном и централном делу територије Србије.

Поред планираних стручних активности на обронцима планине Цер, официри су имали прилику да детаљно сагледају карактеристике земљишта, упознају се са историјски важним локацијама на планинама Гучево и Цер и да посете 2. центар за обуку Команде за обуку у Ваљеву.

Том приликом слушаоце је са организацијом и задацима 2. центра за обуку упознао командант пуковник Драгослав Сладаковић. ■

С. В.

Сарадња са продукцијском кућом „Contrast d.o.o“

После неколико успешно реализованих заједничких пројеката, продукцијска кућа Contrast d.o.o, потписала је са Министарством одбране Србије, Протокол о дугорочној сарадњи у области кинематографије, а са „Застава филмом“ Уговор о пословно-техничкој сарадњи на реализацији великог продукцијског и пројектног задатка „Драмска трилогија 1941–1945“.

У београдском Дому војске, уз директорку продукцијске куће Јелену Бајић-Јочић, протокол је, по овлашће-

њу министра одбране Драгана Шутановца, потписао начелник Управе за односе са јавношћу пуковник мр Миливоје Пајовић.

Са продукцијским креативним тимом, свечаном чину је присуствовао и аутор пројекта „Драмска трилогија 1941 – 1945“, Радош Бајић, који је најавио да ће први део телевизијског серијала, који ће сценаристички и редитељски потписати, носити назив „Равна Гора“. Комплетан пројекат заједнички реализују продукцијска кућа „Contrast d.o.o“ и Радио телевизија Србије. ■

В. ВЈЕШТИЋ

Снимила Д. СТЕФАНОВИЋ

Акција давања крви

Више од стотину припадника Речне флотиле и полазника Средње школе унутрашњих послова из Сремске Каменице, у сарадњи са Заводом за трансфузиологију Војномедицинске академије, организовано је дало крв у новосадској касарни „Александар Берић“. Прикупљено је више од 40 литара драгоцене течности.

Иако су припадници и војске и МУП-а познати по редовном и радом одазивању акцијама добровољног давања крви, по речима Желимира Мрдаља, помоћника директора Средње школе унутрашњих послова и потпоручника Немање Чобановића из Групе за цивилно-војну сарадњу Речне флотиле, ово је први пут да се припадници Флотиле и МУП-а нађу на заједничкој хуманој акцији овог типа. ■

Б. М. П.

Из историје српске шпијунаже

ИСКУШАВАЊЕ ТАЈНИ

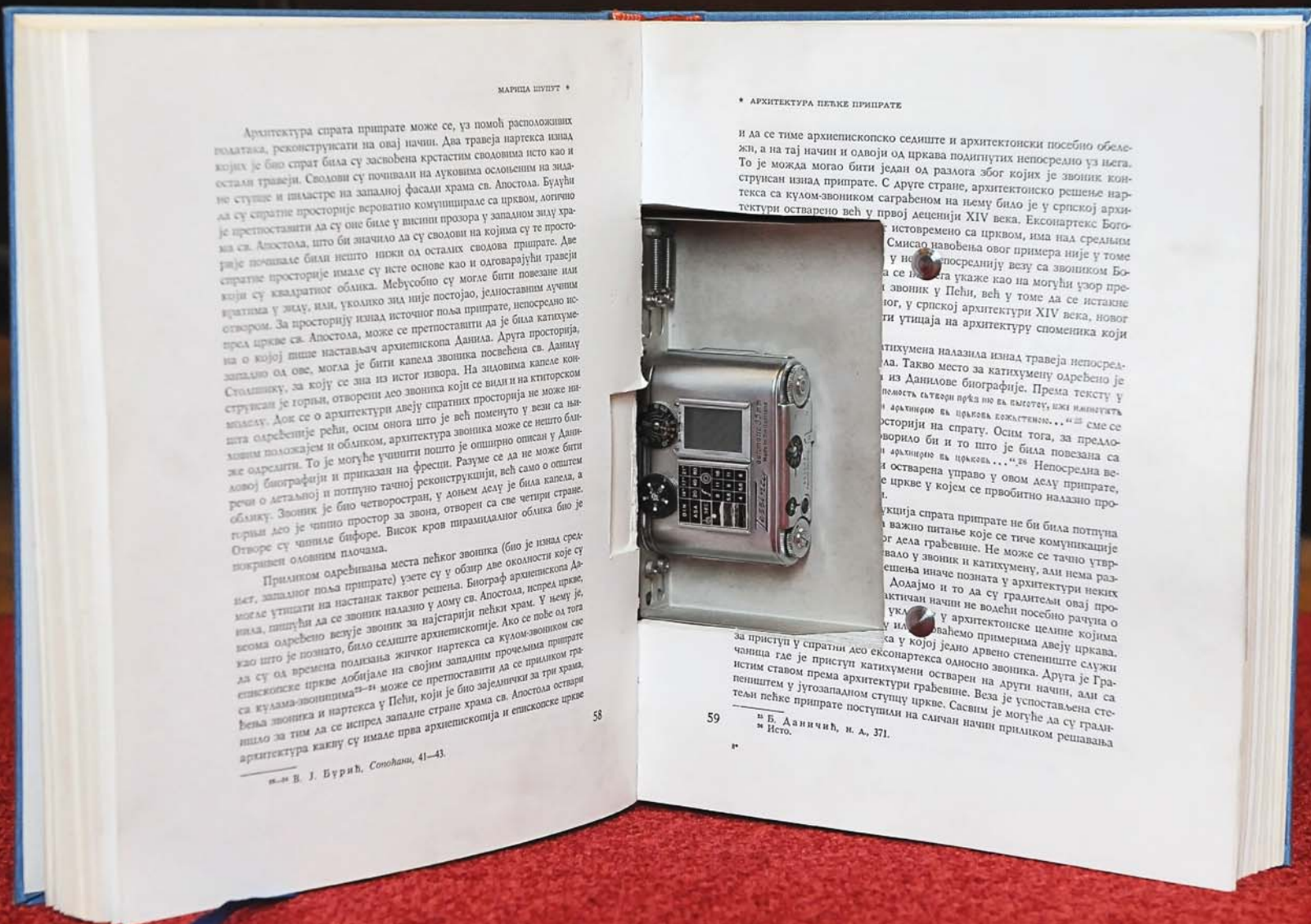
Развој (контра)шпијунаже у Србији вишеструко је испреплетан са бурном историјом нашег народа. Живот Срба у периодима тешких искушења и борбе за голо преживљавање и опстанак, али и за демократију и просперитет, дефинитивно је утицао на развој обавештајних активности и конституисање обавештајних институција. То се најбоље може уочити у историјском периоду од почетка аустријско-турског рата (1788) до краја Другог светског рата.

Аутор
др Милан Милошевић

SONET

Српска шпијунажа

Снажно испреплетен с непрекидном борбом српског народа за осамостаљење, демократију и просперитет, развој (контра)шпијунаже у Србији био је дубоко инициран и непрекидним настојањима њених много снажнијих суседа, често и непријатеља, да утичу на живот и збивања на овим просторима

СРПСКА ШПИЈУНАЖА

Аустројска обавештајна служба је још пре аустројско-турског рата, познатијег као Кочина крајина (1788–1791), користећи се различитим методима, ангажовала сараднике (конфиденте) и међу истакнутим Србима из Србије, попут Алексе Ненадовића и Лазара Илића. Њих двојица су учествовали у организовању српских четника, који су 1788. године освојили Ча-чак и Ваљево и сузбијали упаде тур-

ских чета из Босне. Са преласком аустројске војске у Србију, те јединице прикључиле су се српским добровољцима у аустројској војсци (фрајкорима), а Лазар Илић добио је чин аустројског поручника.

Након потписивања Свиштовског мира Илић се вратио у Србију и постао је сеоски кнез у свом Јабучју, подређен доскорашњем саборцу Алекси Ненадовићу, кнезу Посавско-тамнавске кнежевине и првом међу кнезовима

Вечити рат шпијуна

Максимилијан Ронге, шеф Евиденцибироа, у својим мемоарима у једном извештају наводи: „Колико су нездраве биле прилике на нашим територијама које су се граничиле са Србијом, показала је гомила у Србији заплених аката, коју је први пут прегледала комисија којој је председавао пуковник Хуго Керхнаве”.

Наиме, српски обавештајни центри благовремено су уништавали своја акта, али у Лозници ипак „није примењена та у тугаљивој обавештајној служби нужна мера предострожности”. То је у пролеће 1916. довело на оптужничку клупу у процесу у Бањој Луци 156, а у јесен пред ратни суд у Сарајеву још 39 лица. Прецизан дневник, са списком агената, водио је и обавештајни руководилац капетан Коста Тодоровић, који је у септембру 1914. као мајор и командант четничког одреда код Власенице извршио самоубиство да би избегао заробљавање.

Та и друга акта омогућили су војном стручњаку и дугогодишњем обавештајном официру у Босни потпуковнику Георгу Сертићу да открије читаву историју српске обавештајне службе и њену повезаност са организацијама „Словенски југ” и „Народна одбрана”. Знатној већини оптужених (119) доказана је кривица. Међу најтеже окривљеним, чија је „смртна казна царском милошћу претворена у казну затвора”, налазило се 6 свештеника и 4 учитеља.

С тим у вези Ронге разочарано наводи да је „Мојсије Хинковић искористио једно предавање да тај монструозни процес прикаже у светлу мучеништва, на шта су у француском Великом оријенту удружени слободни зидари невиним жртвама аустријско-мађарске тираније изразили братску симпатију и жељу да се брзо ослободе аустријско-угарског јарма”, иако је, по њему, Француска у својим мерама против велиздаје и побуне била још строжа.

Ваљевске нахије. Истовремено, Илић и Ненадовић нису прекидали везе са аустријском војном командом. По за-

вршетку рата посебним указом задржали су официрске чинове и добили аустријску пензију. Поред тога, они су обављали важне обавештајне задатке за команду Славонске границе.

Ипак, ни тада а ни у следећих неколико деценија, тј. у времену ослободилачке борбе и у првим годинама владавине кнеза Милоша, није се у потпуности издиференцирала служба за послове било државне безбедности у оквиру полиције нити у другим сегментима државне управе. Наиме, познато је да је у првих 10 година своје владавине кнез Милош располагао само пандурима за полицијску службу. Зачетак регуларне, стајаће војске представља формирање оружане формације, коју је Милош, да не би изазвао пажњу Турака, назвао „уписни пандури”. Као оружана формација безбедности они су 1826. године учествовали у гушењу побуне Ђорђа и Марка Чарапића, после чега се званично називају „солдатура”. Овим трупима Милош је управљао преко Кнежевске канцеларије, из које су 1836. године војни послови издвојени и пренети у надлежност новоустројене Војнополицијске канцеларије. Истовремено је формирана и „српска оружана стража”, која је чувала српско-турску границу. Припадници те формације регрутовани су из народне војске, били су плаћени и морали су „стално на служби бити”.

Војнообавештајно одељење – „Евиденцибиро” у Аустрији

И док су шпијунажа и контрашпијунажа у Србији 19. века тек у повоју, околне земље, посебно њен северни сусед, моћна аустријска царевина, шпијунима су посвећивали велику пажњу

Процес коначног оформљења обавештајне службе у Аустрији (касни-

је Аустро-Угарској) отпочео је 1802. године формирањем Одељења за евиденцију при штабу генералквартирмајстера, које је у миру прикупљало сва обавештења о војним питањима иностранства, као и обавештајних одсека при четири покрајинске и корпусне команде пограничних провинција. Од 1850. године то одељење припало је Штабу генералквартирмајстера као самостално тело под називом „Царски и краљевски биро за евиденцију” (Евиденцибиро).

Као типична војнообавештајна служба тог времена, Евиденцибиро се ограничавао на вођење евиденције о страним војскама у миру. Касније се углавном преоријентисао на класичну шпијунажу и неке традиционалне методе прикупљања обавештајних сазнања (нпр. тајну контролу кореспонденције). У другој половини 19. века Евиденцибиро је био посебно активан у обавештајном деловању према Француској и Прусској, а почетком 20. века, јачањем значаја Србије на Балкану, дошло је и до преоријентације на рад према Италији и Русији, као и према Србији и Црној Гори које је обавештајно „покривала” Балканска група Евиденцибироа и других аустријских обавештајних институција (нпр. новоформирани морнаричке обавештајне службе при команди ратне луке у Котору).

Обавештајне делатности према Србији и Црној Гори максимално су интензивирани у време мајског преврата (1903) и анексионе кризе (1908), као и балканских ратова и Првог светског рата (1912–1918). Према истим државама деловала је и аустроугарска контраобавештајна служба, која је такође била институционализована у оквиру Евиденцибироа. Тако је, на пример, само 1914. године због шпијунаже у корист Србије осуђено 36 лица, од којих 28 на смрт, за шпијунажу у корист Црне Горе осуђена су три лица, од којих двојица на смрт, док је због шпијунаже у корист Русије осуђено 58 лица, од којих 36 на смрт. У обавештајном раду према Русији, Србији и Црној Гори Евиденцибиро је размењивао информације са немачком војнообавештајном службом.

Српска шпијунажа

Иако је престиж војнообавештајне службе Аустроугарске монархије, озбиљно уздрман још пред Први светски рат, издајством пуковника Редла, за кога је доказано да је као један од највиших руководилаца аустроугарске обавештајне и контраобавештајне службе шпијунирао у корист Русије, до пропасти Евиденцбироа и сродних обавештајних установа (радио-прислушне службе, подручних одељења за цензуру и др.) довео је тек дефинитивни пораз и распад Аустроугарске монархије 1918. године.

Професионализација службе

Снажан развој у свим сферама људске делатности, успостављање нових производних односа, јачање националних буржоаских држава и радикалне промене у њиховој спољној политици у 19. веку, одлучујуће су утицале и на развој обавештајних активности и њихову даљу институционализацију

У том периоду дошло је до бројних ратова (Наполеонови, Кримски рат, француско-пруски и др.) и револуција (1848. године, Париска комуна), али и грађанских ратова (у САД), што је такође утицало на развој обавештајних активности. Даљим развојем капитализма, нарочито у периоду колонијализма и касније империјализма, дошло је до јачања класних антагонизама и сукобљавања, а крајем 19. и почетком 20. века јављају се и снажни антиколонијалистички и националноослободилачки покрети. Отварају се и многи сукоби између држава (руско-јапански рат, Бурски рат, балкански ратови). То је утицало на још свестранији развој

обавештајних активности, с циљем очувања интереса владајуће класе на унутрашњем плану, а на спољном ради реализације политичких интереса који су често имали карактер наступања са позиција моћи и примене силе у међународном општењу. У том периоду започело је стварање моћних и ефикасно организованих обавештајних и безбедносних система, који уз одређене измене и данас постоје у многим земљама. Обавештајне службе из тог времена прерастају у јаке државне институције, са квалитетним кадром и добром логистичком и материјалном подршком.

Нагли развој науке и технике омогућио је да и цивилне обавештајне службе у свом раду користе савршена техничка средства, на првом месту средства везе (телефон, телеграф, радио уређаје и сл.), хемијска средства за слање обавештајних извештаја, средства за ваздушно и радио-извиђање, прислушкивање и тако даље, мада су у свему и даље предњачиле војне обавештајне службе. Тако, на пример, први познати пример извиђања из ваздушног простора потиче из 1794. године, када је у Француској формирана прва чета војних балона са задатком извиђања из ваздуха.

Исте године, приликом напада Аустријанаца код Мобежа, подигнути су први балони ради осматрања бојишта. До краја 19. века све веће армије употребљавале су балоне за извиђање из ваздуха, а појављују се и ваздушне лађе (цепелини). Већ 1903. године конструисан је авион, чија је прва употреба у војне сврхе била за извиђање из ваздуха. У те сврхе авион је први пут употребљен у италијанским рату са Турцима у Либији 1911. године. Упоредо са развојем средстава за извиђање, француски фотограф Надар је још 1885. године усавршио камеру и патентирао је за фотографисање из ваздуха.

Иновирају се и развијају постојећи обавештајни методи, тј. поред класичне шпијунаже и извиђања, почињу да се примењују и други методи обавештајног рада. У обавештајне сврхе користе се националне мањине и њихове верске, културне и друге организаци-

Радио-игра

Сам израз „радио игра“ (Funkspiel) је немачког порекла и настао је у Другом светском рату. Везан је за најчувенију акцију познату под кодираним називом „Северни пол“, у којој су нацистичке службе безбедности у дужем периоду обмањивале британску обавештајну службу и ефикасно сузбијале покрет отпора у Холандији. Израз Funkspiel иначе је кованица од речи Funk (радио) и Spiel (игра), али поред дословног има и дубље значење у немачком језику. Како се у литератури с правом наводи, та реч „имплицира некакав тајанствени оркестар звона (carillon) који свира мелодију сличну оној коју је по легенди певала водена вила Лорелај и њоме мамила у смртну клопку људе који би је слушали“.

ИСКУШАВАЊЕ ТАЈНИ

је. У страним земљама отварају се филијале банака, трговачка предузећа и друге установе у које се смештају обавештајни центри, потцентри и пунктови. Обавештајци се представљају као туристи, трговци, дипломати, или се убацују у друге земље подморницама и авионима итд.

Према томе, обавештајна делатност у 19. и првој половини 20. века добија масовни, па и тоталитарни, уместо раније изразито индивидуалног карактера. Мотивисаност за обавештајни рад се са користољубља, авантуризма и личне оданости одређеној династији проширује на национална осећања, патриотизам, идеолошку припадност итд. У погледу циљева, метода и средстава, обавештајна активност је несразмерно обимнија, суптилнија и разноврснија него што је то био случај у периоду на-

станка обавештајних служби, и постепено поприма карактер посебне стручне делатности, односно професије.

Саме обавештајне службе се професионализују и специјализују, а свој домен шире изван класичне војне и политичке сфере, на економију, науку, технологију и друге области. Осим тога, обавештајна служба почиње да врши квалитативно нову улогу тако што, излазећи из оквира своје примарне делатности, обавља све бројније задатке необавештајног карактера (пропаганда, терор, превратничка дејства итд.). Најзад, по изложеним основама, али у знатно другачијим друштвено-економским и политичким условима, издиференцирале су се савремене обавештајне службе, које представљају нову и последњу фазу у развоју обавештајног феномена.

Инструмент за припремање и вођење рата

Сматра се да је Први светски рат дефинитивно доказао да је обавештајна служба неопходан инструмент не само за припремање, већ и за вођење рата

Појава нових борбених средстава до Првог светског рата и током рата (авијације, тенкова, бојних отрова) условила је и даље ширење обима обавештајног рада, а пре свега специјализацију органа војне обавештајне и контраобавештајне службе, тако да и поједини родови добијају своје посебне, оперативне обавештајне службе. Такве службе за потребе датог рода војске и потребе здружених јединица у чијем су саставу, прикупљају податке специјализованим извиђањем. Такође су нова средства везе (радио-станице) омогућила интензивни рад агентурних служби (брже достављање података и са већих даљина), али и појаву радио-извиђања. Изузетан значај имао је и рад криптографских бироа на откривању шифрованих докумената противника (порука и др.), пораст значаја економског потенцијала, морално политичког стања народа и др. У општим ратним напорима проширује се поље рада и у тој области, што битно утиче на његову организацију.

Најзад, за разлику од категорије двојног агента, која је стара колико и сама шпијунажа, сада се развија двојна радио-игра, која се само успоставља помоћу двојног агента (радиотелеграфисте). Наиме, у том случају контраобавештајна служба открива и хвата противничког агента који одржава радио-везу, преузима даље одржавање радио-везе и преко ње пласира информације и дезинформације противнику који и даље верује да их добија од свог агента.

Српска шпијунажа

Први светски рат и догађаји који су му претходили довели су до огромног пораста кадровских и техничких ресурса обавештајних служби зарађених страна. Водеће западноевропске демократске земље (Француска и Велика Британија) изашле су из Првог светског рата с потпуно очуваном структуром војних обавештајних и контраобавештајних служби и без икаквих рестрикција у међународном погледу. Те околности створиле су чврсто уверење да у организацији и методама рада војнообавештајних служби не треба ништа радикално мењати. Основни правци војнообавештајне активности били су усмерени на праћење стања у колонијама, као и на обезбеђење интереса у новоствореним државама. На све агресивније наступање тоталитарних режима и све уочљивије ратне припреме, Француска и Велика Британија реаговале су квантитативним подешавањем рада својих војнообавештајних служби, а са мање организационих и методолошких иновација и усавршавања.

агентуру на сваком месту и контролишући све и свакога. Последица тоталне шпијунаже били су масовни прогони, депортације, логори смрти, па и геноцид, а еклатантан пример у том смислу је деловање обавештајних служби тзв. НДХ. Најзад, обавештајне службе су ушле у Други светски рат са огромним средствима и снагама, због чега је њихова делатност имала пресудан значај за исход многих ратних операција.

Развој агентура

У новим условима појавила се потреба да се за сопствену политику у противничкој земљи придобију поједине политичке групе, партије, организације и покрети, па и читаве класе

У земље потенцијалних и, поготово, актуелних непријатеља убацију се диверзанско-терористичке групе, организују се диверзије и саботаже, спроводе агитација и пропаганда и сл. Обавештајна служба све више се користи за субверзивну шпијунажу, организовање масовног терора и ства-

рање зависних влада. Другим речима, обавештајна служба у овом периоду користи сва расположива средства за постизање циљева, који су много шири и разноврснији него што је то био случај у прошлости.

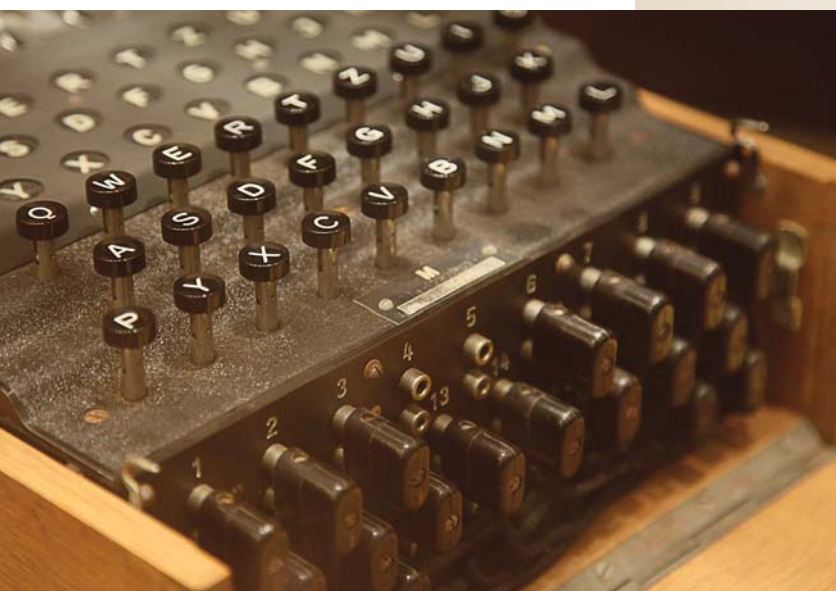
Кад се већ делатност обавештајне службе тако проширила и разгранала, нужно је било увести помоћне облике рада – нове институције у оквиру обавештајне службе. Наиме, требало је постићи

синтезу информација из многобројних и разноврсних извора, а затим извршити њихову анализу у светлу већ постојећих података и чињеница, због чега се у оквиру појединих обавештајних система организују различита тела и институти који координирају рад, док аналитичка одељења врше анализу, обраду и припремање за коришћење непрегледаног обавештајног материјала који свакодневно пристиже из разних извора.

Поред тога, стварају се гломазне картотеке и евиденције, а примена технике и других научних достигнућа изискује стварање разних техничких и научних лабораторија, што још више увећава обавештајни апарат. Најзад, да би се обавештајни органи могли сналазити у тако компликованој пракси, морају се припремити и оспособити за тај позив. Више није довољно, као некада, да обавештајца располаже природним способностима, склоностима и вољом за позив шпијуна, него је постало неопходно да се томе дода по обиму и квалитету одговарајуће стручно образовање и спрема. Зато обавештајне службе приступају отварању сопствених курсева и школа, а неке од њих подвргавају школовању чак и агентуру, нарочито оне агенте који се упућују на специјалне задатке.

У периоду између два светска рата службе безбедности готово свих земаља у потпуности су оформљене, кадровски и технички оспособљене и опремљене за активности најширих размера. У контраобавештајном погледу и даље доминира војска, али се сфера интересовања тих служби све више ширила, укључујући и међудржавне односе. Политичка полиција је у многим државама постала главни инструмент тоталитаризма, што посебно важи за партијске службе безбедности које су се у међувремену „легализовале“, па је стога израз „тотална шпијунажа“ адекватније користити за службу безбедности него за обавештајну (офанзивну) службу и њене органе.

Са сигурношћу се може закључити да је у периоду између два светска рата и непосредно након тога, у време тзв. хладног рата, постепено окончан процес кроз који су обавештајна и контраобавештајна служба добиле своје садашње организационе облике и делокруге рада.

У периоду између два светска рата, у условима даљег заоштравања супротности између водећих светских сила и победе Октобарске револуције у Русији, обавештајне активности се убрзано развијају, а обавештајне службе специјализују и увећавају. У том периоду по први пут се јавља тотална шпијунажа, и то најпре у Немачкој, а касније и у другим земљама. Она апсорбује и потчињава готово целокупну популацију, стварајући

(КОНТРА)ШПИЈУНАЖА У СРБИЈИ

Према очуваним документима и другим изворима, постојала је респектабилна обавештајна и контраобавештајна делатност још у устаничкој Србији – укључујући и превентивну безбедност

У периоду стварања модерне српске државе, односно ратном периоду Српске револуције, који обухвата године Првог и Другог српског ус-

танка и Хаџи-Проданове буне, није било специјализованих органа државне безбедности у оквиру полиције нити у другим сегментима државне управе, а у формално-организационом смислу није било ни уређених обавештајних служби ни посебне политичке полиције.

Међутим, према очуваним документима и другим изворима, постојала је респектабилна обавештајна и контраобавештајна делатност – укључујући и превентивну безбедност. Такве активности у многоме су допринеле динамичном ширењу ослободилачко-револуционих идеја устанка јер су изван ослобођене територије, осим извиђачко-обавештајног, имале и изразито пропагандно-агитаторски карактер.

О техници саме обавештајне активности у тек ослобођеној Србији не зна се много, мада се у документима могу наћи и текстови чија садржина указује на коришћење тајнописа. Писма су писана „на лимун“ и „растопљеним“ барутом, а преношена скривена у оделу, коњском седлу и зобници, посудама (фучијама) за пекмез, бурадима с течном шћу, гуслама, па чак и у издубљеном свештеничком штапу. Курири (књигоноше) ишли су по „хајдучки“, тј. прерушавали су се у турска одела, у слепе и богаље, у трговце, калуђере и обичне сељаке.

У унутрашњим политичким борбама понекад је од обавештајних чинилаца зависио не само исход међусобних разрачунавања, већ и војно-политички курс и опстанак устанка. Наиме, историографи Првог српског устанка углавном се слажу да је одсуство Карађорђевих противника (Миленко Стојковић, Петар Добрњац, Јаков Ненадовић), откривених у завери на основу доказа које је прибавила Карађорђева и Младенова „обавештајна служба“, психолошки утицала на смањење отпорности и ефикасности командовања у одбрани главних фронта. Обавештајна делатност устанка је, према томе, сачињавала део општег друштвеног и војно-политичког живота устаничке Србије од 1804. до 1813. године.

Пошто је опасност по устанике била константна, од самог почетка максимална пажња усмеравана је на различите видове субверзије, посебно на шпијунажу, атентате и ширење дефетизма. У таквим и сличним безбедносним активностима, као што су сузбијање политички мотивисане хајдучије, нарушавања примирја и самовлашћа, гушење побуна и завера, елиминисање колаборације, капитуланства и зачетака грађанских нереда, устаничке власти првен-

Шпијун у врху устаничке власти

Иван Савић-Југовић уживао је максимално поверење Карађорђа и као секретар и попечитељ у Совјету имао је неограничен приступ државним тајнама. Зато не изненађује околност да је сматран најзначајнијим и најуспешнијим међу бројним аустријским шпијунима (конфидентима) у Србији тога доба. Када га је Карађорђе с пролећа 1810. године послао у Беч, аустријске власти су га придобиле да извештава њихове граничарске власти шифрованим порукама. Том приликом су га обучили и за шифровање. Већ 18. маја 1810. године Југовић је послао барону Симбшену једно шифровано писмо, а затим су следила и друга, од којих су нека и сачувана у бечким архивима.

За своје кофидентске услуге Југовић је примао и новчану награду. Мада се на њега сумњало још од почетка, па су 1810. године Руси покушавали да га отерају из Србије као ватреног аустрофила, Карађорђе га је штитио због чувања везе са Аустријом и не знајући ње-

гову праву улогу. Његов значај за аустријску обавештајну службу још више је порастао када је, после смрти Доситеја Обрадовића, постао министар просвете („попечитељ просвештенија“) и тако био на извору информација.

Југовићева кофидентска служба трајала је до краја фебруара 1813. године. Пошто је 1812. године отпуштен из Совјета, он се неко време задржао у Београду. Када је схватио да сваког момента може да буде откривен, крајем фебруара 1813. године послао је поруку у Земун, одакле су му 6. марта омогућили бекство по плану који је две године раније одобрио барон Симбеш. Одмах затим Карађорђе је писао у Земун, покушавајући да га врати. Међутим, Југовић је већ био на путу за Петроварадин, где је требало да поднесе рапорт о стању у Србији. Управо у то време, због сумњи да сарађује са Аустријом, отерани су М. Радоњић, М. Грујовић и још неки други Срби из Аустрије („немачкари“).

Српска шпијунажа

ствено су се ослањале на војводске момке и бећаре („голаће“).

Бећари су били придошлице из различитих крајева, као и сиромашни сељаци из саме Србије, који су за плату ратовали са Турцима и сузбијали хајдучију. Они су, по потреби, коришћени и за елиминисање народног отпора, на пример за гушење побуна у Ресави и Смедереву, до којих је дошло услед противљења најављеном успостављању регуларне војске. Насупрот томе, момци су служили као телесна гарда војвода и појединих војвода, који су их издржавали, али су неретко коришћени и као претња у међусобним разрачунавањима војвода, односно Карађорђа са војводама. Занимљиво је да су 1805. године сви Карађорђеви момци демонстративно напустили „службу“ због незадовољства примањима, што значи да је овај први „штрајк полицајаца“ у Србији био социјално оријентисан.

Већ устројена и организована уставничка власт у Србији настојала је да спречи све облике субверзивне делатности. Због тога је Правитељствујушћи совјет 1808. године издао наредбу да се из Београда и других градова Србије превентивно протерају сва „празноодајућа“ лица која би евентуално могла да се баве шпијунажом у корист непријатеља Србије, док су према Уредби из 1809. године полицијске и судске власти имале да „особито пазе на зле људе као на аидуке,

шпионе и проче“. Да би спречили једну од првих побуна становништва против српске власти, Карађорђеви и Младенови момци ухватили су неколицину трговаца и бећара осумњичених да су коловође противљења општој обавези одласка на војну вежбу. Трговци су кажњени тако што су били принуђени да улицама београдске чаршије вуку кола, при чему их су на свакој раскрсници батинали, а два бећара су стрељана.

Власти су на фронтovima врло енергично гониле турске шпијуне и зато они нису представљали неку већу опасност. С друге стране, Србија је била обавештајно интересантна за многе тадашње европске земље, што доказују бројни примери стране шпијунаже. Тако су француска и руска, па и енглеска обавештајна служба показивале велико интересовање за простор Балкана и Србије, али у томе је најагилнија и најуспешнија била аустријска служба. Користећи кофиденте двеју паралелних мрежа (Ратног савета и Главног генералштаба) и друге изворе, Аустрија је била прецизно информисана о свим догађајима у Србији. На пример, познато је да су аустријски шпијун били градоначелник Београда Петар Ичко, командант Српског козачког пука Петар Никић, Карађорђеви секретар Стеван Јефтић, Младенов писар Никола Делигеоргијевић, професор Велике школе Михаило Поповић, земунски трговац Никола Урошевић, цариник Карло Белошевић и многи други.

Ипак, најзначајнијим и најуспешнијим међу бројним аустријским кофидентима у Србији тога доба сматран је Иван Савић-Југовић. Југовићева кофидентска служба, за коју је примао и новчану награду, трајала је неколико година.

Конечно, аустријска обавештајна служба вешто се користила приликама за „јавну“ шпијунажу (службене посете тумача и изасланика Београду), као и методима за које нису били потребни сарадници у Србији. Такви методи су били: испитивање лица која се задржавају у контумацу и испитивање аустријских дезертера – повратника из Србије, те аустријских поданика у парлаторији и растелима, отварање писама из и за Србију која су ишла преко Земуна, осматрање на граници, прикупљање вести ухода из Босне, Херцеговине и Далмације о догађајима у Србији и турским намерама и слични. Међутим, како је устаничка власт била упућена на помоћ Беча, скоро да ништа није предузимано против аустријских ухода, као ни против руских.

Милошева обавештајна политичка служба

У првим годинама владавине кнеза Милоша, у Србији између 1815. и 1830. године, није се у потпуности издиференцирала служба за послове државне безбедности било у оквиру полиције или у другим сегментима државне управе, али се обавештајна делатност одвијала интензивно, како на спољашњем, тако и на унутрашњем плану

Активност политичке полиције такође је била изражена, а огледала се у надзору над бећарима (лицима нежењеним и без занимања), у контроли странаца, у репресији над извршиоцима политичких кривичних дела, укључујући деликте нарушавања „тишине и рахатлука“ у држави, тј. ширења пропаганде и узнемиравања јавности.

Сматра се да је тек у раздобљу између 1830. и 1835. године (и касније) дошло до шире организације политичке обавештајне делатности у Србији, иако је она у примитивним облицима постојала још од Другог српског устанка. Та „обавештајна политичка служба“, као и целокупни апарат српске управе, у ствари је била Милошева политичка полиција којом је он лично управљао и која је њему лично била потчињена. Иако правно и формално ова делатност није имала посебну организациону форму, она је суштински контролисала све гране јавног и народног живота и лични живот појединаца.

Разуме се да је она у свим случајевима имала политички аспект и била управљена против свих који су задирали у легитимитет и интегритет режима кнеза Милоша и делатност његових органа власти. Тако организована обавештајна активност спадала је првенствено, али не и искључиво, у надле-

Кнежева политичка полиција

Књаз Милош је, одмах након тзв. Ђакове буне из 1825. године, прибегао стварању тајне полиције (мреже доушника) да га народно незадовољство не би поново изненадило. Уредбом из 1831. године, у оквиру тадашње београдске полиције установљена је и функција „тајне полиције за политичке послове“, која је имала за задатак „тајна умишленија искушавати и мотрити да не би обшченародни мир нарушавала“ и то како „београдски житеља, тако и са стране а особито из Цесарије долазећих људи“. Очигледно је да се кнез у „програмској оријентацији“ своје (контра)обавештајне службе сасвим адекватно постављао и према Аустрији. О томе сведочи и следећа Заповест о предузимању мера против шпијуна, коју је издао 1837. године:

„Нашем конзулу у Пантелејмону Х. Стоилу у Београду

жност органа управне службе. Наиме, постојала су за то и друга поверљива или плаћена лица, посебне кнежеве (државне) комисије, нека врста установа вишег управног ранга (тек после 1834), или посебно одређена лица и

Познато вам је да се у Земуну пре зна шта се овде ради него што се у Србији то знаде. Да би се ово зло шпионство предупредило, препоручујемо вам да ви, како сте на том месту, добро настоите да пронађете који су то што такве шпионлуке воде. К тому намераванију слободно ће вам бити свако писмо приватно, а ту се разумевају сва писма која нису ни од какве власти наше, отворити и видети шта у њима пише, па ако нађете какве новине у њима – јавите нам. Ако ли буде само приватна посла, а ви наново запешатите и пропустите.

У прочем вообште мотрите на сваки који би се могао показати подозривим и видите шта ради, с ким и каква сношенија има; како му драго и како боље знате настојте да се похватају ти шпиони што онуда шпионирају. Ступите у овом у споразуменије с Милом, па и он нека на то мотри.“

службе чија је спољна делатност била прикривена неупадљивим називима или подвођена под обележја приватне, махом трговачке службе.

Средином 19. века довршава се процес институционализовања обавештајних и безбедносних активности у Кнежевини Србији. Тако је 12. новембра 1839. године донет је Војни закон, у коме су први пут детаљно разрађени облици угрожавања безбедности војске. Предвиђена су дела и санкције за издају, бекство, побуну и друге облике појединачног или колективног деловања против интереса народа. У члановима 7. и 8. Извода из Војног закона посебно су разрађена дела шпијунаже, као и дела против устава и „слободе народа“. Војни закон из 1839. године први је правни акт у коме се на целовит начин дефинишу питања безбедносне и контраобавештајне заштите Војске Књажевине Србије. Најзад, о значају тог нормативног акта сведочи и чињеница да се почев од 2008. године 12. новембар слави као Дан Војнобезбедносне агенције Републике Србије.

Ипак, за институционализовање обавештајних и безбедносних активности у Србији већи значај имала је

Српска шпијунажа

Уредбом из 1831. године у оквиру тадашње београдске полиције установљена функција „тајне полиције за политичке послове“. Она је имала задатак „тајна умишленија искушавати и мотрити да не би обшченародни мир нарушавала“ и то како „београдски житеља, тако и са стране а особито из Цесарије долазећих људи“. Упркос томе, у Србији је цивилна обавештајна служба по правилу била далеко мањег значаја од војне. До тога је дошло у првом реду због неразвијености тадашњих органа државне управе и дугогодишњег преплитања полицијских и војних органа и служби („внутрена војска“ и сл.).

И само формирање стајаће војске било је мотивисано разлозима очувања унутрашње безбедности („обдржавање полиције и чување доброг поретка и мира земље“), док је Законом о устројству војске из 1864. године прописано да се народна војска подвргава надзору полиције – окружних начелни-

ка. Такође, познато је да је Србија Законом о дужности војних команданата, исправничества и срезки старешина од 1836. године подељена на четири војне области, на челу са војним командантима. Ти команданти били су и у функцији политичке полиције – као „врховни чувари јавног безбедија и поретка“ и по томе „главни полицаји у себи повереној команди“. Најзад, Војним законом од 1839. године било је предвиђено да регуларна војска („гарнизонно воинство“) буде под Главним штабом гарнизона, који је био у саставу Министарства унутрашњих послова.

Други основни разлог за одсуство институционалних форми цивилне обавештајне и контраобавештајне службе јесте чињеница да су послове заштите уставног поретка у Србији традиционално вршили органи јавне безбедности. О томе недвосмислено сведоче Правила за полицајце и полицију Кнежевине Србије из 1835. године. У њи-

ма је прописана дужност припадника полиције: „да мотри, да се не чине какови састанци или договори, у којима би се радило што противу Правитељства, или противу друге које власти, или воопште противу обштег блага стања. О оваковим договорима, ако се само начује, полиција дужна је одма оне, који би то чинили, уапсити и властима надлежној пријавити ји, која ће своје мјере у томе знати предузети“.

Истоветан закључак проистиче и из акта којим је кнез Милош преуредио београдску полицију 1838. године. Постављајући за њеног руководиоца Михаила Теодоровића Германа, Милош му налаже да истражује „право мишљење Београђана и у истом обитавајућих странаца о нама и нашој влади“ и да „свагда дознати старате се шта се по граници цесарској чини и говори“. О овоме је Герман требало да извештава кнеза најмање два пута месечно, а по потреби и одмах по сазнању.

Драгуџин
Димитријевић Апис

Аписов значај

Драгуџин Димитријевић Апис (1876–1917) извршио је снажан утицај не само на развој обавештајних активности на Балкану, већ и на стварање прве југословенске државе. Тај генералштабни пуковник српске војске и главни организатор официрске завере и учесник у убиству краља Александра Обреновића и краљице Драге, имао је изузетне организацијске способности и нарочити дар да задобија присталице, што се показало како у Мајском преврату 1903. године, тако и у његовом каснијем раду на стварању обавештајне мреже и тајне организације „Уједињење или смрт“ 1911. године. Он је сматрао да је Тајном конвенцијом из 1881. године Србија предата Аустроугарској и да је тиме „извршена најсрамнија издаја српске заветне мисли“. Такође је сматрао да „Србија треба да преузме улогу Пијемонта не само Српства, већ и целог Југословенства“, у чему су главни непријатељи били Турска и Аустроугарска.

Апис је на чело Обавештајног одсека у Оперативном одељењу Врховне команде постављен у јулу 1913. годи-

не, одмах након балканских ратова, и на тој функцији остао је готово две године. Као начелник српске војнообавештајне службе у војсци је имао углед и ауторитет врсног и часног официра, истинског патриоте. То је засметало регенту Александру, који га је прво преместио за начелника штаба Ужичке војске, а потом помоћника начелника штаба Треће армије (званично то су била унапређења, али суштински су значила маргинализовање). Апис је 1916. године, као припадник тајне организације „Уједињење или смрт“ оптужен за припрему преврата, буне у војсци и инсценираног атентата на престолонаследника Александра, који су, тобоже, извршили Раде Малобабић и Мухамед Мехмедбашић. Следеће године на монтираном процесу у Солуну осуђен је на смрт и погубљен на Солунском пољу 26. јуна 1917. Године, с мајором Љубом Вуловићем и Радетом Малобабићем. Ревизија Солунског процеса, извршена 1953. године, доказала је да су атентат инсценирали регент Александар и Радикална странка, а сви осуђени су рехабилитовани.

Насупрот томе, у значајној мери биле су присутне обавештајне активности на унутрашњем плану. Наиме, познато је да је политичка полиција представљала репресивни орган режима, независно од тога ко тренутно влада. Њена дужност била је „да открива и спречава тајне организације и друштва”. Полиција је требало да се бори против свих покушаја који су долазили споља и угрожавали постојећи поредак и против свих појава које су се у земљи јављале као реакција на постојеће стање. У време огорчених династичких борби ова улога је била врло значајна.

Модерна војна контраобавештајна служба

Насупрот тајној полицији, која је формално егзистирала од 1831. године, српска војнообавештајна служба институционално је образована у саставу Министарства војног, почев од 1856. године, када је извршена реорганизација војске српске.

До 1876. године Кнежевина Србија није имала Генералштаб, тако да се пословима војне шпијунаже и контрашпијунаже бавило Опште војно одељење Министарства војног. Тако је, на пример, војна контрашпијунажа у редовима Дринске војске 1876. године открила аустроугарску шпијунку Јованку Меркус, која је претходно била инфилтрирана у најуже руководство Херцеговачког устанка.

У време коначног ослобођења (1876–1878), и убрзо након тога, у Србији је створена модерна војнообавештајна служба („Извештајни одсек”). Она је институционализована тако што је, најпре, Уредбом о устројству

Кнез Павле

Главног генералштаба од 1876. године било предвиђено да Оперативно одељење Главног генералштаба војске Кнежевине Србије, поред осталих, добије и војнообавештајну функцију. Сама служба установљена је Уредбом о генералштабној струци од 1884. године, и то као Спољни одсек у Оперативном одељењу Главног генералштаба. Спољни одсек преименован је 1902. године у Извештајни одсек, а 1912. године у Обавештајни одсек.

Према Уредби о устројству Главног генералштаба, односно Уредби о гене-

ралштабној струци, задаци Извештајног одсека били су: „добављање података о јачини, положају и намери непријатељској; руковођење достављачке службе и прибирање и састављање података из новина; надзор над кореспонденцијом, која иде од војске у позадност и одаве к војсци; прибирање карата и статистичких података”. Према томе, у раду су били присутни и обавештајни и безбедносни садржаји, а у значајној мери коришћене су и легалне могућности за обавештајни рад (прикупљање сазнања преко војнодипломатских представ-

Српска шпијунажа

ника, селекција података из стране штампе и др.). У исто време у пограничним областима обавештајно су радили жандармеријски официри, као и официри из граничне трупе (Смедерево, Ћуприја, Зајечар, Рашка, Ужице и Ваљево). Међутим, ова служба није у потпуности задовољила потребе командовања у српско-турским ратовима 1876-1878. године и српско-бугарском рату 1885. године.

У Краљевини Србији цивилна обавештајна служба била је инфериорнија у односу на војну. Једини изузетак од тог правила био је период од само неколико месеци 1900. године, када је примат у целокупној (офанзивној и дефанзивној) обавештајној делатности био поверен Министарству унутрашњих дела. Наиме, према Устројенију централне државне управе у Књажевству Србије од 1862. године, у Министарству унутрашњих дела установљено је Одељење за поверљиве полицијске послове, са задатком „да се стара за одржавање унутрашњег државног поретка и опште земаљске безбедности“. Тај пропис ступио је на снагу 5. октобра 1899. године, али је укинут већ 27. јула следеће године.

За даљи развој обавештајних активности и обавештајних служби у Србији посебно је био значајан период после познатог Мајског преврата 1903. године и повратка на престо династије Карађорђевића. У том периоду интензивира се аустроугарска шпијунажа у земљи, нарочито у Београду, али и сарадња највиших државних органа Србије са руском обавештајном службом на плану заштите унутрашње безбедности. У време балканских ратова заступник шефа Обавештајног одсека у Оперативном одељењу Врховне команде био је Милутин Недић, док је непосредно пред почетак Првог светског рата на чело те службе постављен Драгутин Димитријевић Апис, који је дату функцију обављао током 1913. и 1914. године.

Српска обавештајна служба у тим моментима испољила је солидну ефикасност у реализацији задатака које је пред њу постављало политичко и војно руководство. Томе су допринели и гранични официри, који су од 1911. године знатно појачали обавештајни рад према Аустроугарској и Турској и интензивира-

ли националну акцију на том простору. Велики допринос у том смислу дали су и повереници „Народне одбране“, која је формирана октобра 1908. године као легална полувојна организација, али је убрзо преформирана у културно-пропагандну установу.

Значајни успеси на обавештајном плану у овом периоду и касније, током ослободилачких ратова 1912–1918. Године, остварени су, пре свега, применом легалних могућности за обавештајни рад: сарадњом са савезничким војнообавештајним службама, прикупљањем сазнања преко дипломатско-конзуларних представника, као и испитивањем избеглица, дезертера и ратних заробљеника (хватање живог језика и сл.). Осим тога, максимално интензивно вршено је извиђање, пре свега традиционалним техникама, тј. осматрањем и борбеним дејствима коњице и извиђачких органа, али и извиђањем из ваздушног простора путем авиона и балона, као и радио-извиђањем. У исто време знатно је појачан и класични обавештајни рад на фронтovima, а након повлачења војске преко Албаније и у иностранству.

„Шпијунски рат“ против Аустроугарске и Бугарске

Од почетка 20. века безбедносне институције Краљевине Србије биле су у сталном сукобу са сличним службама Аустроугарске монархије („Евиденцбиро“), што је посебно дошло до изражаја након Анексионе кризе 1908. године.

Аустројска шпијунажа од тада је интензивирала деловање својих резидентура у Београду, Нишу, Неготину, Призрену и Солуну, као и пунктова у Темишвару, Загребу, Сарајеву и Петроварадину, а контрашпијунажа је знатно појачала репресију против „пансловенских агитатора“ на унутрашњем плану.

Категоризација шпијуна

Упут за сузбијање антидржавне пропаганде и стране шпијунаже из 1921. године и слични материјали дефинисали су најважније методе и средства у (контра)обавештајном раду одговарајућих институција Краљевине СХС. Тако се у одељку о класичном – агентурном методу сарадници службе државне безбедности сврставају у поверенике, агенте и детективе. Инсистира се на чињеници да се „обавештајна служба као и њени резултати, базирају у првом реду на личном осматрању, но ако то осматрање не даје оне резултате, који су потребни, онда се могу извештаји и подаци прибављати и путем повереника – агената“.

„Повереници су она лица која прибирају и достављају податке без неких нарочитих награда. Она то чине из осведочења патриотских осећаја или из личне амбиције. Таква се лица могу наћи између наших грађана, угледним тр-

говцима, банкарима, трговачким путницима, глумцима, студентима и.т.д. који често путују у иностранство и одржавају сталне везе са својим рођацима или нама оданим људима... Сва ова лица сарађују на обавештајној служби добровољно и без нарочитих награда, али ову новчану помоћ не треба буквално схватити, јер ће се на пример за путовање, које би било извршено једино по нашем наређењу, морати учинити и признати извесни трошкови, а нарочито сиромашнијим људима, ђацима, уметницима и.т.д.

За специјалне задаће, који су у вези са већим непријатељима и опасностима, употребљавају се агенти, нарочито плаћена лица, која искључиво живе од ове награде и која се одају тој служби из пасије, освете, огорчења итд...

Детективи се, пак, употребљавају само за унутрашњу обавештајну службу.“

ИСКУШАВАЊЕ ТАЈНИ

Уређење обавештајне и безбедносне службе у Краљевини

Формирањем Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца – прве југословенске државне заједнице, која је 1920. године добила назив Краљевина СХС, а 1929. године Краљевина Југославија – постављени су темељи првог југословенског система државне безбедности.

У овом периоду првенствено су деловале обавештајне и безбедносне институције Министарства војног и морнарице и Министарства унутрашњих послова. Било је и покушаја успостављања „приватних“ обавештајних организација у служби дневне политике краља Александра, односно кнеза Павла и Драгише Цветковића (нпр. тзв. дворска обавештајна служба генерала Живковића, обавештајна организација „Ујка А.Д.“ из Београда и сл.), али су таква настојања била маргинална и брзо су „проваљена“.

Министарство унутрашњих послова Краљевине СХС имало је првенствени задатак да централизовано организује и води све послове из области унутрашње безбедности, укључујући супротстављање делатности страних обавештајних служби, екстремне политичке (терористичке) емиграције пореклом из Југославије и експоната унутрашњег екстремизма и тероризма. Основано је већ 7. децембра 1918. године као врховна управна и надзорна власт над свим управно-полицијским властима и органима у земљи.

Решењем Министарства унутрашњих дела из децембра 1920. године из Одељења за Јавну безбедност издвојени су и пренети у надлежност посебне организационе јединице сви по-

Парирајући томе, српски контра-обавештајци су до 1915. године открили и ухапсили већи број агената, успешно пресретали голубе-писмоноше и онемогућавали бројне друге шпијунске активности. Истовремено се у офанзивном обавештајном раду посебно истакао пуковник Лешјанин, тадашњи српски војни аташе у Бечу. Након окупације Србије и Црне Горе успешно је сузбијана пропаганда Евиденцбироа, којом је заговарано стварање „Југославије“ у оквиру Аустро-Угарске монархије, а уколико то не би било могуће, онда обнављање Црне Горе као самосталне државе.

У окупираној Србији (1915–1918) аустроугарски и бугарски окупатори интензивно су користили ригорозне методе одмазде, али и суптилније мере политичке полиције, као средство којим је требало „сломити моћ српства и против њега изградити бедем“. У аустроугарској окупационој зони овом делатношћу бавило се Политичко одељење Војног генералног гувернмана за Србију, у чијем су саставу били обавештајни и полицијски одсек.

У Топличком устанку 1917. године Евиденцбиро и бугарска трупна војно-обавештајна служба деловале су применом различитих метода, средстава и организационих облика. Као изворе сазнања користили су своје агенте инфилтриране међу устанике, заплењену устаничку архиву, припаднике контрачета и сл.

Насупрот томе, обавештајна активност устаника била је у основи дефанзивна и није била институционализована. Нажалост, чак ни Данило Калафатовић, у то време начелник Обавештајног одељења Врховне команде Српске војске у Солуну, није координирао обавештајну активност топличких устаника.

Извештајни одсек организовао је и руководио обавештајном и контраобавештајном делатношћу у војсци и према њој све до 1917. године, када је преименован у Обавештајно одељење Врховне команде Српске војске. Та служба је до повлачења српске војске преко Албаније деловала самостално, а затим, до краја рата, са директним ослоном на савезничке службе.

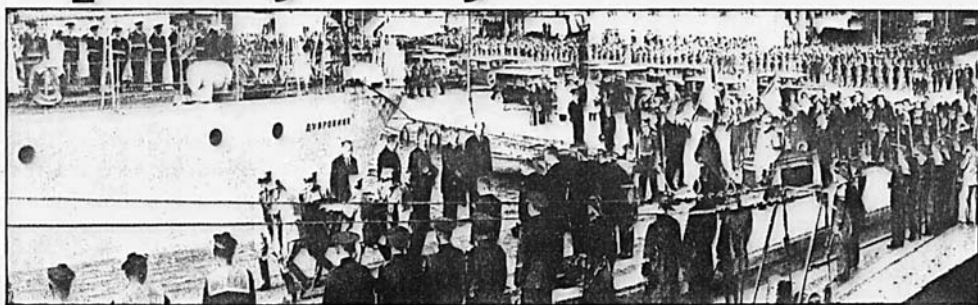
При крају ратних операција обавештајном службом на Солунском фронту, Крфу, ослобођеној и заузетој територији руководили су: а) на фронту и војном простору обавештајним и контраобавештајним активностима – Обавештајни одсек Оперативног одељења Врховне команде, у чијем је саставу била „полицијска секција за дефанзивну обавештајну службу“, као и Ратни пресбиро; б) у иностранству при савезничкој Врховној команди – „делегати Врховне команде“ (Париз, Рим, Солун); в) у позадини Солунског фронта и касније у Србији контраобавештајним радом руководио је Ђенералштабни одсек Општег одељења Министарства војног.

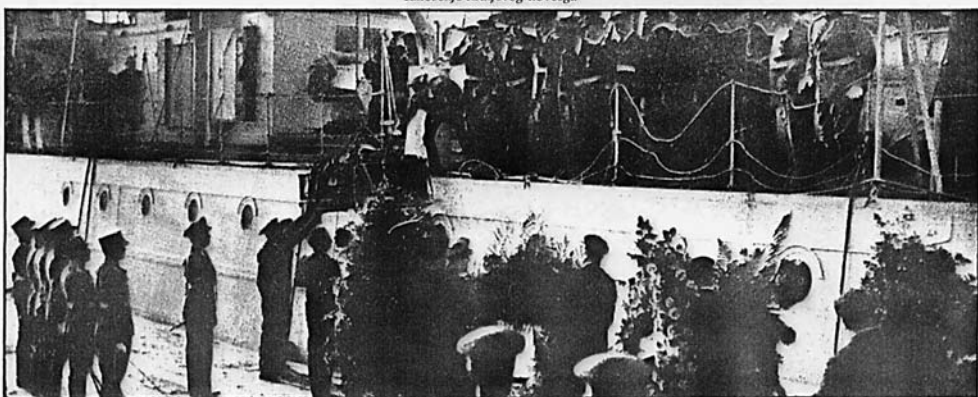
Гаврило Принцип
-моменај хайшења

Ispraćaj kralja Aleksandra

Iznošenje kraljevog kovčega

Prihvrat kovčega sa kraljevim telom na razaraču „Dubrovnik“

Oproštaj Francuske Republike od kralja Aleksandra

слови који се односе на безбедност државе. Тиме је образовано Одељење државне заштите, док је старање о личној имовинској безбедности остало у надлежности Одељења за јавну безбедност. Сматрано је да се старање о безбедности државе манифестује у надзору, спречавању и репресији рада на издаји земље, велеиздаји, шпијунажи, фалсификовању новца и државних хартија од вредности, и надзору „у циљу превентивном: над фабрикацијом и продајом оружја, муниције и разних експлозива; штампом, зборовима и удружењима, сумњивим странцима и уопште над свима појавама и лично-

стима које могу угрозити државну безбедност”.

Организација полицијских послова, укључујући и државну безбедност, на терену је почивала на подручним органима Министарства унутрашњих послова и јединицама жандармерије. Управа града Београда била је најзначајнија територијална организациона јединица Министарства унутрашњих дела, а вршила је управне и полицијске послове на територији Београда, Земунa и Панчева са најближом околином. Управник града Београда је, према истој уредби, био дужан да „води старање о безбедности државе” у престони-

ци и да о томе свакодневно извештава краља (усмено) и министра унутрашњих послова (писмено, а по наређењу и усмено).

Као водећа служба унутрашње безбедности, тј. као територијална контраобавештајна служба и служба за заштиту уставног поретка (политичка полиција), деловало је Одељење опште полиције Управе града Београда. Оно је, преко својих организационих јединица, сузбијало унутрашње и спољне антидржавне делатности, водило истраге против починилаца политичких кривичних дела и кажњавало или оптуживало окривљене Суду за заштиту државе. Одељење је имало девет одсека, од којих је сваки водио истрагу по својој линији рада, а унутар сваког од њих постојао је одговарајући број одељака, односно реферата. Посебан значај имали су Трећи (контраобавештајни) и Четврти одсек овог Одељења.

Трећи одсек – специјални обавештајни, бавио се сузбијањем спољне антидржавне пропаганде и шпијунаже, контролисао рад страних дипломатско-конзуларних и квазидипломатских представника, контролисао стране држављане и стране установе, сузбијао терористичке активности уколико су биле повезане са иностранством и надзирао хотеле и преноћишта. Наведени послови обављани су у територијалним одселима, међу којима су најзначајнији били бугарско-албански, мађарски, италијански и немачки одељак. Постојао је и Одељак за друге државе, који се супротстављао активностима различитих обавештајних служби, с тим да је од 1938. године посебно обрађивана активност енглеских обавештајаца у нашој земљи. С обзиром на блиску сарадњу енглеских обавештајаца и војнообавештајне службе Краљевине Југославије, откривени агенти енглеске службе нису хапшени, али је појединим обавештајцима било отказано гостопримство у Београду. Познато је, такође, да су британски обавештајци организовали изузетно снажну пропагандну кампању на тлу Југославије, а преко корушких Словенаца и диверзантску активност на територији Аустрије. Током 1939. године откривени

ИСКУШАВАЊЕ ТАЈНИ

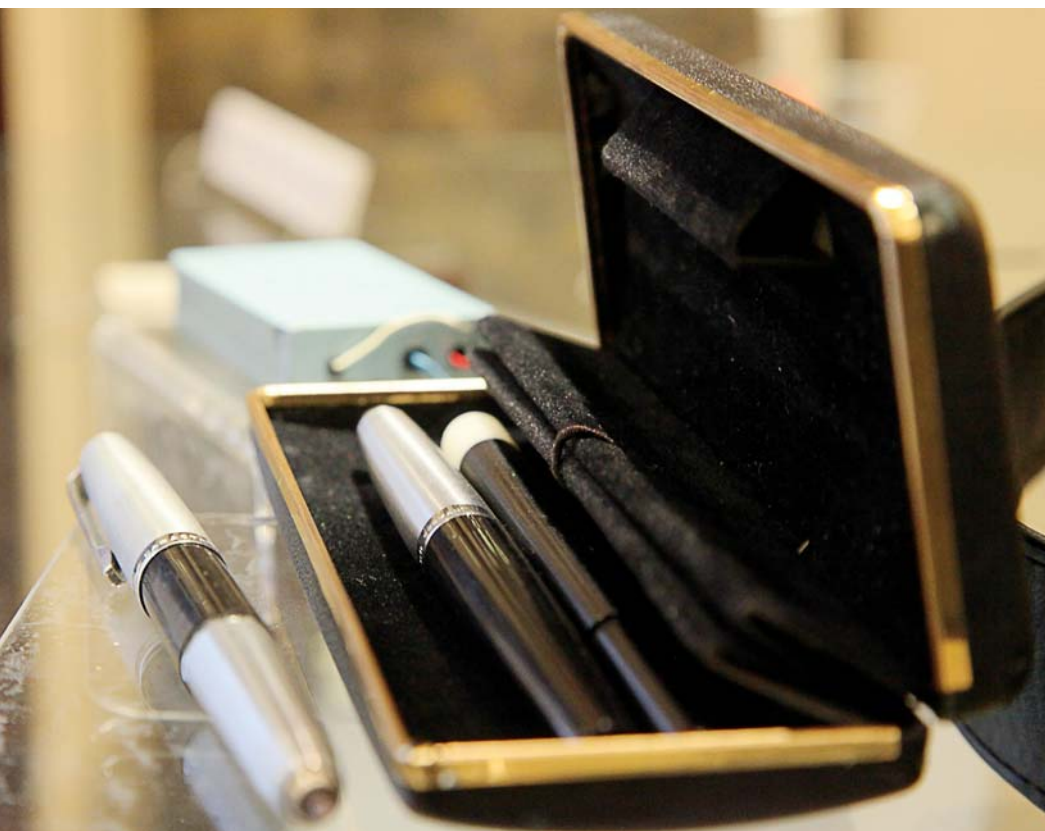
су и у два наврата онемогућени њихови планови за онеспособљавање пловидбе Дунавом код Ђердапа.

Четврти одсек – марксистички де-лио се на два посебна одељка: Социјалистички одељак, који је вршио контролу синдикалних организација, контролисао радничке скупове и састанке, сузбијао непријављене радничке манифестације и слично, и Комунистички одељак, који је сузбијао деловање илегалне Комунистич-

ристично је да је у периоду од 1939. до 1941. године Обавештајна дирекција Генералштаба ЈВ била централни орган руковођења, планирања и организовања целокупне обавештајне и контраобавештајне активности, како у земљи тако и према иностранству, а развијена је за потребе одбране државе и заштите оружаних снага. У свом саставу имала је три одељења: Прво обавештајно одељење, које је представљало офанзивну војноо-

Послове војне службе безбедности у периоду између два рата обављале су секције за војну контраобавештајну службу и за послове превентивне безбедности, у које је спадало сузбијање стране пропаганде, праћење штампе и сл. Њихова делатност нарочито је долазила до изражаја у периодима када су сепаратистички, петоколонашки и терористички елементи интензивирали своју активност („лички устанак“, атентати и сл.). У тој борби остварени су значајни резултати, али је било и катастрофалних пропуста, као што су убиство краља у Марсеју, италијанска крађа шифри Генералштаба, која је довела до стратешке обмане штабова југословенских дивизија на Цетињу и у Косовској Митровици, субверзивна дејства пете колоне у оружаним снагама и позадини током Априлског рата итд. Било је и неколико озбиљних афера, чији су носиоци били активни, пензионисани или резервни официри (шпијунска афера у Обавештајном одељењу Главног генералштаба из 1929. године, тзв. мариборска побуна из 1932. године и др.).

У току 1937. године при Главном генералштабу ЈВ формирана је посебна, строго конспиративна војнообавештајна служба под називом „М отсек обавештајног одељења“, који је касније преименован у Сервис тајне војно-обавештајне службе (С-ТВОС). Наиме, првобитни назив („М отсек“) та служба је добила по средњем слову њеног првог руководиоца Гојка М. Јовановића, док је у време када је њом руководио Угљеша Поповић преименована у С-ТВОС.

ке партије Југославије у надлештвима, школама, фабрикама, на излетима и слично, сузбијао демонстрације и илегалну комунистичку штампу, те сузбијао терористичку активност.

Најзад, обавештајну службу ресора спољних послова представљао је Дванаести одсек политичког одељења МИП, чији је официјелни назив био Одсек за обавештајну службу. Његово деловање било је нормативно уређено Одредбама Уредбе са законском снагом о уређењу МИП и дипломатских и конзуларних заступништава Краљевине Југославије у иностранству од 18. августа 1939. године.

За војну обавештајно-безбедносну службу Краљевине Југославије каракте-

бавештајну службу, Друго обавештајно (контраобавештајно) одељење, које је деловало као војна служба безбедности и Шифарско одељење.

Од 1937. године начелник Обавештајног одељења, односно дирекције, непосредно је био потчињен начелнику Генералштаба. У Априлском рату успостављено је Обавештајно одељење Штаба врховне команде, којим је руководио генерал Боривоје Јоксимовић. С друге стране, у Министарству војном и морнарице све време егзистирао је обавештајни орган тог ресора (Обавештајна секција Општег одељења Министарства), који је до 1920. године руководио и укупним обавештајним активностима.

„М отсек“

Централа те службе била је у Београду, у просторијама Генералштаба и конспиративним становима, док је на терену деловала из 12 обавештајних центара у земљи и једног у иностранству (Берн, Швајцарска)

Српска шпијунажа

Служба је деловала као спољна обавештајна и офанзивна контраобавештајна служба, примењујући искључиво тајне методе уз максималне мере предострожности. С обзиром на тадашње историјске околности, њен основни задатак био је прикупљање обавештења од изузетног значаја за одбрану земље. С тим у вези коришћен је класичан (агентурни) метод, али због додатне конспиративности у самом агентурном раду није примењивано начело сталности. У контраобавештајној сфери служба је деловала без егзекутивних ингеренција, тј. само је прикупљала сазнања, док су репресивне мере предузимале друге југословенске службе. С-ТВОС је успео да успостави вредна обавештајна упоришта, тј. да угради агентуру у румунску, мађарску и бугарску обавештајну службу. Извор значајних сазнања била је и сарадња успостављена са страним обавештајним службама, и то континуирана сарадња са британском, а повремена са обавештајним службама Француске, Грчке, Пољске, Чехословачке и СССР.

Обавештајни рад Жандармерије

Жандармерија је, као помоћни род војске Краљевине Југославије, у извесном погледу била потчињена Министарству војске и морнарице, а у функционалном Министарству унутрашњих дела и његовим органима у бановинама, окрузима и срезовима.

Најзначајнија дужност жандармерије била је, поред одржавања личне и имовне безбедности, да „заштити државу од свих антидржавних пропаганда, било да оне долазе из других држава, било да су им извори у самој земљи

и да сузбија сваку војну и политичку шпијунажу управљену против државе”. Између осталог, жандармерија се бавила и контраобавештајном делатношћу, нарочито у пограничним областима, а у неким периодима (до 1937. и након 1940. године) и офанзивним агентурним радом према иностранству.

Жандармерија је, према томе, по официјелној терминологији била обавештајни орган обавештајног одељења Главног ђенералштаба и Министарства унутрашњих послова. При томе је Обавештајна служба жандармерије била организована кроз цивилне и војне обавештајне центре. Војно-обавештајни центри за жандармерију биле су армијске и дивизијске области – свака за своју територију, а цивилни („грађански“) центри биле су Краљевске банске управе и само Министарство унутрашњих послова. Организационе јединице жандармерије на терену биле су потчињене наведеним обавештајним центрима, што значи да је обавештајна служба жандармерије била доследно централизована.

Конкретније посматрано, обавештајни органи у жандармерији били су жандармеријски пукови, чете, водови и станице, а обавештајну службу вршили су по својој дужности сви жандарми, и то по наређењу или по властитој иницијативи. Према томе организација обавештајне службе жандармерије била је истоветна са целокупним распоредом жандармеријских јединица. Команда жандармерије налазила се у Београду. Ниже јединице били су пукови, који су били размештени по разним крајевима Југославије и носили су име краја у којем су се налазили, као Београдски жандармеријски пук, Дрински жандармеријски пук итд. Таквих пукова било је десетак, а на терену бановине Хрватске била је формирана жандармеријска бригада. Ниже јединице биле су чете, водови и станице.

Брза капитулација, а затим окупација и распад Краљевине Југославије 1941. Године, имали су за последицу и дефинитивну пропаст дотадашњег

безбедносно-обавештајног система, мада су у мањем обиму неки обавештајни центри лоцирани у иностранству наставили са деловањем за рачун краља и Владе у избеглиштву (Министарског савета). Важан акт у том смислу је Уредба о устројству Војног кабинета, коју је потписао председник Министарског савета Слободан Јовановић. По одлуци те владе, у Југославији је формиран штаб министра војске Драже Михаиловића. Ова замисао остварила се 16. јуна 1942. године, а Михаиловић је на овом положају остао све до пред крај рата, док је председник емигрантске краљевске владе у Лондону, поред своје основне дужности, био и заступник министра војске, морнарице и ваздухопловства.

С обзиром на поменути реорганизацију војске било је потребно створити орган преко којег би се спроводиле одлуке и упућивале директиве краља и владе свим војним установама у емиграцији и Југославији. За обављање тих послова при председништву владе у избеглиштву формиран је Војни кабинет, на чијем се челу као шеф кабинета налазио „виши ђенералштабни официр или официр рода војске, који се одређује Указом а на предлог Председника Министарског савета као заступника министра војске, морнарице и ваздухопловства”.

Међутим, врло оскудне припреме за рад војнообавештајне службе у условима окупације и тешкоће у одржавању везе са земљом, готово у потпуности су одсекле емигрантску обавештајну службу од ситуације у окупираној Југославији. Војнообавештајна служба избегличке владе у пракси је била сведена на рад војних изасланика у савезничким и неутралним земљама које им нису отказале гостопримство. Веза са земљом одржавана је тек од половине 1942. године, и то преко обавештајних центара у Истанбулу, Букурешту, Хелсинкију и Берну. ■

► Информисање о буџету одбране

У организацији Сектора за буџет и финансије, у Дому Гарде на Топчидеру одржано је редовно информисање страних војних представника акредитованих у Србији.

У поздравном говору, помоћник министра за буџет и финансије Србислав Цвејић указао је на основне карактеристике буџета одбране за 2012. годину, а о детаљима је говорио начелник Управе за буџет пуковник мр Саша Трандафиловић.

Стране војне представнике највише је интересовало финансирање учешћа припадника Војске Србије у мултинационалним операцијама, издвајање новчаних средства за инвестиције, са посебним освртом на опремање Војске Србије, као и прогнозе буџета у наредном периоду. ■

► Обележен дан Техничког опитног центра

У Техничком опитном центру Војске Србије у Кумодражу 22. марта обележена је тридесетдевета годишњица постојања те установе.

Командант ТОЦ-а пуковник др Слободан Илић посетио је на чињеницу да припадници те установе дају велики допринос очувању оперативних способности Војске Србије јер обезбеђују да се Војска опрема наоружањем и војном опремом провереног квалитета.

Свечаном скупу присуствовао је и генерал-мајор др Митар Ковач, начелник Управе за планирање и развој Генералштаба Војске Србије, који је истакао да ТОЦ мора стално да подиже квалитет испитивања наоружања и опреме и да непристрасност у раду треба да буде његова референца.

У ТОЦ-у су испитана и верификована скоро сва техничка средства која се налазе у оперативној употреби у Војсци Србије, што потврђује да је реч о једној од реномираних институција у систему одбране. ■

М. Ш.

► Слушаоци Високих студија безбедности и одбране у Белгији

51

Радна група Министарства одбране Србије, предвођена државним секретаром Игором Јовичићем, у чијем саставу су били полазници Високих студија безбедности и одбране, боравила је средином марта у Белгији. Радна група је посетила дипломатске мисије Републике Србије у Бриселу и организацијске јединице Европске уније, Северноатлантског савеза и Парламентарне скупштине НАТО-а.

Организатор свих активности током посете било је Војно представништво Мисије Републике Србије при НАТО-у.

Полазнике Високих студија безбедности и одбране примили су амбасадор Србије у Белгији Радомир Диклић, амбасадор Србије при НАТО-у Бранислав Милинковић и представник Мисије Србије при Европској унији Ксенија Миливојевић.

Један од централних догађаја током посете била је панел-дискусија у новим просторијама Мисије Србије при НАТО-у, у којој су учествовали и амбасадори Босне и Херцеговине, Чешке и Шведске.

У Монсу, у седишту Савезничке команде за операције, полазници су информисани о актуелним савезничким операцијама и деловању Управе за мултинационалну сарадњу, у којој Србија, од недавно, има свог представника. У Европској унији, полазници су упознати са актуелним операцијама које се одвијају под окриљем те међународне организације.

Организацију посете помогли су министарства одбране Норвешке и Велике Британије. ■

А. А.

► Састанак главних подофицира Команде за обуку

На састанку главних подофицира Команде за обуку у касарни „Топчидер“, коме су присуствовали и командант Команде за обуку бригадни генерал Душан Стојановић и главни подофицира Војске Србије заставник прве класе Милојко Милосављевић, анализирано је функционисање подофицирске подршке командовању и раду подофицирског кора у Команди за обуку.

Генерал Стојановић је том приликом указао на значај главних подофицира у Команди за обуку и Војсци Србије и истакао њихову одговорност за највећи део људског састава у јединицама. ■

Свечана заклетва
војника на
добровољном
служењу војног
рока

Част и одважност

У центрима за обуку Војске Србије у Сомбору, Ваљеву и Лесковцу заклетву је положила трећа генерација војника која ће у наредна три месеца добровољно служити војни рок

У лесковачкој касарни „Војвода Петар Бојовић“ свечаности полагања заклетве, 17. марта, присуствовали су начелник Генералштаба генерал-потпуковник Љубиша Диковић, командант Копнене војске генерал-мајор Милан Мојсиловић, командант Команде за обуку бригадни генерал Душан Стојановић, начелник Јабланичког округа Владан Маринковић, градоначелник Лесковца Слободан Коцић, представници општина, СПЦ, полицијских управа, Сектора за ванредне ситуације МУП, родитељи, родбина и пријатељи.

Јасни циљеви

– Добро упамтите речи заклетве и понесите се њоме као што се Србија поноси вама. Поред војних вештина у Војсци ћете стећи трајна прија-

тељства и животна искуства, која ће вам бити од користи читавог живота. Све већи број младих се опредељује за војни позив и уверен сам да ће многи међу вама пожелети да буду део професионалног строја Војске Србије – рекао је генерал Диковић и поручио да свима који желе да се баве тешким, али лепим и часним војним позивом, који воле изазове и дисциплину и хоће да се војностручно усавршавају и напредују у служби, Војска Србије отвара капије својих касарни.

У обраћању родитељима, генерал Диковић је подвукао да ће се сви у Војсци потрудити да војници безбедно одслуже војни рок и да се својим кућама врате зрелији и задовољнији.

Према његовим речима, Војска Србије данас битно доприноси унапређивању безбедности у региону, развоју сарадње и партнерству са другим оружаним снагама свих зема-

ља света, при чему учешће припадника Војске Србије у мултинационалним операцијама повећава њен и углед Србије у свету, истовремено јачајући дипломатски потенцијал за остваривање интереса грађана.

– Кад год је потребно, и где год је тешко, војници први стижу у помоћ. Имамо добру војску, добре старешине, одличне војнике, знамо куда идемо и шта су нам циљеви – рекао је генерал Диковић и додао да поверење грађана у Војску потврђује да смо на добром путу и да су везе Војске и народа нераскидиве.

Полагање заклетве војницима који су се определили за добровољно служење војног рока честитао је и градоначелник Лесковца Слободан Коцић.

Спремни за подвиге

Свечану заклетву положили су и војници на добровољном служењу војног рока у Првом центру за обуку Војске Србије у Сомбору. Поред родитеља и пријатеља, свечаности су присуствовали заменик начелника Генералштаба генерал-мајор Милан Бје-

лица, бригадни генерал Млађан Нишевић, начелник штаба Команде за обуку, пуковник Милић Станић, командант Друге бригаде, као и представници Првог центра за обуку, друштвеног и привредног живота Сомбора и околних општина.

Свечану заклетву младим војницима честитао је заменик начелника ГШ ВС генерал Бјелица.

– Определити се за овакав вид служења отаџбини представља част, одважност и спремност да се чине подвизи за Србију, а речи свечане заклетве овог ешалона, као и оних у другим нашим градовима одјекују широм Србије – рекао је Бјелица уз оце-

ну да су корените промене и реформа допринеле да је данас српска војска не само спремна да одговори на безбедносне изазове на својој територији, већ и да представља фактор стабилности у региону и да учешћем у пет мировних мисија УН допринеси и стабилности у свету.

Војници на добровољном служењу војног рока свечану заклетву положили су и у Центру за обуку у Ваљеву. Свечаности су присуствовали генерал-мајор Јовица Драганић, начелник Управе за обуку и доктрину и генерал-мајор Радивој Вукобратовић, начелник Управе за телекомуникације и информатику ГШ ВС. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ
Снимио Даримир БАНДА

Дуг отаџбини

Страхиња Стојановић из Лесковца, Дејан Стаменковић из Владичиног Хана и Немања Јовановић из Врања срећни су због полагања заклетве и могућности да одслуже дуг отаџбини и кажу да су веома задовољни првим искуствима.

Марко Рајачић из Зајечара каже да њему много значи служење војног рока, јер то је улазак у зрело доба, док су његов отац заставник у пензији Миодрог и мајка Слађана срећни због могућности да његов син постане професионални војник.

– Жеља да одслужим дуг домовини јача је од свих препрека - каже Небојша Јанковић из Гњилана, а отац Звонко и мајка Лепосава додају да је велика част имати сина војника.

Катарина Живковић из Прокупља, апсолвентица Високе пољопривредне школе, каже да јој се испунила жеља да обуче војничку униформу и срећна је што су полагању заклетве присуствовали бројни чланови њене породице као и пријатељи. Њена мајка Савета каже да је увек била поносна на своје две кћерке.

Спортски сусрет КАДЕТА И ГЛУМАЦА

53

Спортски сусрет глумаца ТВ серије „Војна академија“ и припадника Војне академије започео је у пиштољској стрељани, где су продуцент серије Небојша Неле Гарић и начелник Вој-

не академије генерал-мајор Младен Вуруна испалили прве метке у мету.

Глумци су показали одличне резултате у гађању, а најбољи су били Љубомир Бандовић и Тијана Печенчић.

На утакмици у фудзалу, екипу ТВ серије предводио је поручник Васке (Милош Тимотијевић), док је екипу Војне академије предводио потпуковник Светозар Василески. Почетни ударац извели су начелник Школе националне одбране пуковник Миле Јелић и директор серије Ненад Димитријевић. Победила је екипа Војне академије резултатом 3:2. Судио је глумац Љубомир Бандовић. За најборбенијег играча проглашена је кадеткиња Војне академије Јелена Шулић.

Начелник Војне академије генерал-мајор Младен Вуруна је на крају сусрета уручио плакету Војне академије редитељу Дејану Зечевићу, а глумцима значку Војне академије.

– Велику захвалност дугујемо кадетима и свим припадницима Војне академије, који су нам омогућили да се после завршеног снимања поновно окупимо, како би опробали своје вештине у гађању из пиштоља и у фудзалу – рекао је продуцент серије Небојша Гарић. ■

С. ВАСИЛЕСКИ
Снимила Р. ТОМИЋ

ВОЈСКА СРБИЈЕ НА ВЕЖБИ У НЕМАЧКОЈ

Делегација Копнене војске на челу с пуковником Жарком Лазаревићем, помоћником команданта Копнене војске за операције, обишла је претходних дана припаднике Војске Србије, који у Здруженом мултинационалном центру за обуку „Хохенфелс“ у Немачкој учествују на међународној вежби под називом „MRE Rotation 12-05 173rd ABCT“.

Вежбу „Извођење комбинованих нападних, одбрамбених и операција подршке миру у саставу здружених снага“ организовала је Европска команда оружаних снага САД.

Поред припадника ротационих снага САД и Румуније, који се припремају за учешће у мировној операцији у Авганистану, и војника из Бугарске, Чешке, Словачке, Словеније, Босне и Херцеговине, Албаније, Немачке и Јордана, на вежби учествује и 63 припадника Копнене војске ВС.

Циљ вежбе је унапређење интероперабилности и међусобног разумевања припадника копнених војски партнерских земаља, у операцијама на тактичком нивоу у мултинационалном окружењу.

Током прве седмице јединице су одвојено увежбавале поступке који се изводе у мултинационалним операцијама да би након тога отпочела реализација вежбе по заједничком сценарију. Вод војне полиције из Ниша задатке је извршавао заједно са припадницима оружаних снага САД, док је стрељачки вод 21. пешадијског батаљона из Рашке био у саставу мултинационалне јединице заједно са колегама из Румуније и САД.

Ова вежба омогућила је, по речима командира вода војне полиције капетана Милана Ристића, да се припадницима вода који се припрема за учешће у мултинационалним операцијама приближи стварна ситуација и услови рада у мултинационалном окружењу. ■

З. МИЛАДИНОВИЋ

ПРИПАДНИЦИ РЕЧНЕ ФЛОТИЛЕ У МУЗЕЈУ ВОЈВОДИНЕ

У оквиру музејске играонице организоване током изложбене поставке о броду аустроугарске ратне морнарице „Свети Иштван“, приређене у новосадском Музеју Војводине, припадници Речне флотиле представили су младим посетиоцима звање и дужност морнара и рониоца у јединицама Речне флотиле Војске Србије.

Брод „Свети Иштван“, један од четири бојна брода класе „тегетхоф“, поринут је у море 17. јануара 1914. године у Ријеци. Први ратни задатак био му је уништење савезничке блокаде Отрантских врата, током којег је торпедован и потопљен 10. јуна 1918. године, у близини острва Премуде у Задарском архипелагу. Спасено је 976 чланова посаде, док је њих 89 погинуло и потонуло са бродом на дубину од 66 метара.

Био је то први бојни брод који су потопила торпеда, а само потапање забележено је филмском камером. Највећи и најпознатији бојни брод потопљен у Јадрану „Свети Иштван“ данас је заштићени подморски локалитет, са кога је извађено четрдесетак предмета пронађених углавном у адмиралском салону брода. Они су и изложени у музејској поставци.

Изложба је плод међународне музејске сарадње Музеја Војводине из Новог Сада и Повијесног и поморског музеја Истре. ■

Б. М. П.

НАЈБОЉИ СПОРТСКИ ВАЗДУХОПЛОВЦИ

Ваздухопловни савез Србије и ове године наградио је своје најуспешније спортисте. Најпрестижнију награду, статуу „Златни орао“, која се традиционално додељује од 1957, ове године за забележене резултате добили су пилот параглајдера Милица Маринковић и ракетни моделар Живан Јосиповић.

Признања су добили и најбољи у свакој грани спорта. Међу награђенима је и заставник Радмила Ђурић, члан „Небеских видри“.

Свечаности Ваздухопловног савеза Србије присуствовали су и државни секретар Игор Јовичић и заменик команданта Команде ВиПВО бригадни генерал Миодраг Гордић. ■

М. Б.

Генерал Диковић у јединицама војске

Начелник Генералштаба генерал-потпуковник Љубиша Диковић обишао је део јединица Централне логистичке базе, 126. бригаде ваздушног осматрања, јављања и навођења и Бригаде везе у гарнизонима Краљево, Ваљево и Горњи Милановац.

Са генералом Диковићем у обиласку били су начелник Управе за логистику генерал-мајор Данко Јовановић и начелник Управе за телекомуникације и информатику генерал-мајор Радивој Вукобровић.

Обилазак је почео у складишту Централне логистичке базе у селу Кремна, где га је дочекао командант Централне логистичке базе бригадни генерал Горан Зековић. Затим је обишао чету 31. батаљона ВОЈИН на Муртеници, где га је дочекао заменик команданта ВиПВО бригадни генерал Миодраг

Гордић. Командант батаљона потпуковник Синиша Драгул реферисао је начелнику Генералштаба о основним задацима, специфичностима јединице и условима у којима извршава задатке. Генерал Диковић похвалио је ову јединицу и истакао њен значај за Војску Србије.

Начелник Генералштаба посетио је и одељење везе из састава Бригаде везе, стационарни вод везе Ужице, касарну „Владо Радовановић“ у Пожеги и складишта убојних средстава Централне логистичке базе. ■

С. СТАРЧЕВИЋ

Најбезбеднији возачи

Старији водник прве класе Зоран Радовић из батаљона Војне полиције – јединице за специјалне намене Кобре, десетар Горан Штакић из Војне болнице у Нишу и цивилно лице Витомир Аћимовић из Логистичког батаљона Гарде проглашени су на седници Савета за безбедност војних учесника у саобраћају за најбезбедније возаче у Министарству одбране и Војсци Србије за 2011. годину. Награђеним возачима признања и новчане награде уручио је бригадни генерал Срђан Новаковић.

Идеја акције, која се организује осми пут, јесте промоција повећања нивоа безбедности војних учесника у саобраћају, али и подстрек свим возачима у даљем раду.

Седници, којом је руководио начелник Управе за општу логистику Сектора за материјалне ресурсе бригадни генерал др Срђан Новаковић, присуствовали су представници управа и команди Министарства одбране и Војске Србије, чланови Управе саобраћајне полиције Министарства унутрашњих послова и Агенције за безбедност саобраћаја Владе Републике Србије. Анализирана је безбедност војних учесника у саобраћају и стање безбедности у Србији. Закључено је да се, и поред сложених услова за саобраћај, у години за нама догодио мањи број саобраћајних незгода војних возила, али су последице биле веће.

У претходној години учињено је много на повећању нивоа безбедности војних учесника у саобраћају. Једна од најважнијих активности је пријем Србије у чланство Европске комисије за безбедност саобраћаја у оружаним снагама као и реализација 5. стручног скупа „Безбедност војних учесника у саобраћају“. ■

М. БОРОВИНА

ГЕНЕРАЛ БЈЕЛИЦА У КУРШУМЛИЈИ

Заменик начелника Генералштаба генерал-мајор Милан Бјелица обишао је део јединица Централне логистичке базе и Треће бригаде Копнене војске у Куршумлији. У пратњи генерала Бјелице били су заменик команданта Здружене оперативне команде генерал-мајор Горан Радовановић, начелник Управе за логистику генерал-мајор Данко Јовановић и начелник Управе за обавештајно-извиђачке послове бригадни генерал Славољуб Јанићијевић.

У куршумлијској касарни „Топлички устанак“, где је почео обилазак, екипу из Генералштаба дочекали су заменик команданта Копнене војске бригадни генерал Војин Јондић и командант Треће бригаде бригадни генерал Желимир Глишовић.

После куршумлијске касарне генерал Бјелица обишао је складиште убојних средстава Централне логистичке базе и базу „Шушњак“ у Копненој зони безбедности. ■

КУРС ЗА ПРВЕ ПОДОФИЦИРЕ

Курс за прве подофицире у организацији Команде за обуку одржава се у Центру за обуку и усавршавање подофицира у панчевачкој касарни „Стевица Јовановић“. У наредних пет недеља 24 полазника курса проћи ће неопходну обуку како би се у потпуности оспособили за дужности првог подофицира.

Начелник одељења за обуку у Команди за обуку пуковник Жељко Чобић пожелео је свим кандидатима успех. Будуће прве подофицире поздравио је и командант Центра за обуку и усавршавање подофицира потпуковник Милован Васић. Курс обухвата пет предметних целина, у потпуности се реализује у Панчеву, након чега се кандидати оцењују, добијају сертификате и упућују у своје јединице на дужност првог подофицира. ■

М. Б.

ПУКОВНИК СТАНИЋ КОМАНДАНТ ДРУГЕ БРИГАДЕ

У присуству команданта Копнене војске генерал-мајора Милана Мојсиловића у краљевачкој касарни „Рибница“ обављена је примопредаја дужности команданта Друге бригаде Копнене војске. Пуковник Милић Станић дужност команданта примио је од досадашњег заступника команданта пуковника Владете Балтића.

Честитајући пуковнику Станићу пријем дужности, генерал Мојсиловић истакао је да Друга бригада има значајно место у Копненој војсци и изражене потенцијале, не само у изградњи оперативних способности, већ и у реализацији свих додељених мисија.

Пуковник Станић је рекао да ова дужност за њега представља част и својеврсну награду за све што је урадио у војничкој каријери. Пуковник Милић Станић завршио је Генералштабну школу 1997, а Генералштабно усавршавање 2011. године. На место команданта Друге бригаде постављен је са дужности начелника Војне канцеларије Кабинета министра одбране. ■

З. М.

КУРС У ЦЕНТРУ АБХО У КРУШЕВЦУ

У Центру за усавршавање кадрова атомско-биолошко-хемијске одбране Војске Србије у Крушевцу одржан је петодневни курс „Детекције токсичних хемикалија и индустријских токсичних хемикалија“ који је похађало осам припадника оружаних снага Аустрије, Чешке, Македоније, Црне Горе, Албаније и Словеније.

Циљ је да полазници курса прошире стечена и усвоје нова знања о детекцији токсичних материја и индустријских токсичних хемикалија и да се увежбају за употребу опреме за детекцију и идентификацију токсичних хемикалија. ■

Г. СТАНОЈЕВИЋ

ВЕЖБА МЕШОВИТЕ АРТИЉЕРИЈСКЕ БРИГАДЕ УДАР 2012

Вежби с бојним гађањем Мешовите артиљеријске бригаде на Интервидовском полигону „Пасуљанске ливаде“ присуствовали су командант пуковник Саша Недељковић, тим Инспектората одбране Министарства одбране предвођен потпуковником Сашом Алексићем, екипа Управе за обуку и доктрину Генералштаба на челу с потпуковником Душаном Ракочевићем и евакуацијски тим Команде Копнене војске под руководством потпуковника Бошка Ђуђуза.

- Задовољан сам залагањем старешина и војника, ефикасном реализацијом вежбовних активности и посебно одличним резултатима на шест батеријских и дивизи-

оном бојном гађању. Вежбе на терену су сасвим сигурно најсложенији и најтежи облик обучавања јединица ранга батаљон-дивизион, али то је и једини поуздан начин да утврдимо у којој су мери наши команданти јединица, командири одељења, водова и батерија, нишанције, рачуначи, везисти, топографи и припадници других специјалности, спремни да изврше задатке ефикасне ватрене подршке борбених јединица – изјавио је после вежбе пуковник Недељковић.

Вежба на терену представља врхунац интензивне обуке топовско-хаубичког дивизиона. Старешине и војници јединице којом командује потпуковник Слободан Васиљевић показали су да за њих нема тајни у планирању, припреми и извршењу артиљеријске ватрене подршке. ■

З. МИЛАДИНОВИЋ
Снимио Д. БАНДА

БОЈНА ГАЂАЊА ЈЕДИНИЦА ЧЕТВРТЕ БРИГАДЕ

Припадници 2. чете 46. тенковског батаљона, у садејству са послугама минобацача и противоклопних оруђа „фагот“ из 41. и 42. пешадијског батаљона Четврте бригаде, извели су на Пасуљанским ливадама тактичку вежбу с бојним гађањем „Тенковска чета у одбрани“.

Вежбовним активностима руководио је начелник штаба Четврте бригаде пуковник Слађан Стаменковић.

Потпуковници Горан Марковић и Зоран Мишкулин, који су вежбу пратили испред Команде Копнене војске, изразили су задовољство због успешне реализације вежбовних активности и потврде да су припадници чете, предвођени капетаном Небојшом Митићем, потврдили да су оспособљени за извршавање наменских задатака.

Припадници 46. тенковског батаљона, којим командује потпуковник Зоран Стоичков, завршили су логоровање на полигону „Пасуљанске ливаде“ током којег су извели тактичке вежбе с бојним гађањима тенковских водова. ■

З. М.

Снимио С. ЂОРЂЕВИЋ

Припрема санитетског тима за одлазак у Конго

Знање кога нема у књигама

У Центру за мировне операције Генералштаба Војске Србије у току су завршне припреме тима за ваздушну и медицинску евакуацију (АМЕТ). Нова група лекара и медицинских техничара замениће наш досадашњи тим у мисији Уједињених нација – MONUSCO.

Н ови чланови српског контингента АМЕТ-18 у Демократској Републици Конго, два лекара и четири медицинска техничара, образоваће два подтима чији ће примарни задатак бити санитетска евакуација повређених и оболелих ваздушним путем у околне земље. Осим тога, биће ангажовани и

на медицинском обезбеђењу и евентуалном збрињавању високих званичника и делегација током њихових посета.

Група од шест мировњака, изабрана оштром селекцијом, која је почела још у априлу прошле године, сада улази у завршну фазу припрема за одлазак на афричко тле. Како би били спремни да одговоре на све изазове који их тамо чекају, крајем јануара у Краљеву су завршили обуку управљања теренским моторним возилима. Део припрема организован је у Центру за мировне операције, а њихово стручно оспособљавање поверено је Војномедицинској академији.

На „црном” континенту

Гордана Бејатовић, лекар из српског контингента, спрема се да други пут крене на „задатак” у Конго. Када је пре три године решила да на шест месеци српску престоницу замени Киншасом, подржале су је само ћерка и родитељи, јер је мало знања о „црном” континенту, слабо познавање тамошње културе и цивилизацијског развоја шокирало и забринуло многе њене пријатеље. Ипак, нису успели да је поколебају.

– Тамо сам на сасвим другачији начин радила и живела, дружила се са необичним људима, професионално се усавршавала и посветила себи. Када сам се вратила свакодневици у Србији била сам затечена, јер сам ту „слободу” морала да заменим за гужве у саобраћају, семафоре, сталну журбу и недостатак времена – прича Гордана, коју је авантуристички дух одвео у Африку, откривајући јој лепоту живљења једне другачије културе.

Током шест месеци тим докторке Бејатовић имао је два захтевна лета. Једном је специјалним летом пратила пацијента који је доживео инфаркт.

– Тај случај акутног инфаркта био је најтежи. Због гужве у граду, седам и по сати обављали смо посао коронарне јединице – каже докторка Бајатовић и додаје да јој је то било најјаче професионално искуство.

ЈЕДИНА ИЗ СРБИЈЕ

И после девет година, колико је већ присутан наш контингент у Конгу, Гордана је једина жена лекар из Србије која је до сада била део АМЕТ-а. Чак и након што је „пробила лед”, остала је усамљена у том подухвату.

– После мог искуства многе колеге су се заинтересовале и пријавиле за одлазак у мисију. Три младе колегинице са којима радим биле су потпуно фасциниране и решене да се пријаве. Међутим, не знам где су у међувремену изгубиле мотив. Претпостављам да их ограничавају животни услови.

СВИ ПОД ЈЕДНИМ КРОВОМ

Српски контингент смештен је у монтажну кућу, тако да су сви „под једним кровом”. Заједничке просторије – кухиња, трпезарија, канцеларија и апотека – налазе се у предњем делу, а у продужетку је ходник и шест соба. Свако има своју приватност, те су услови живота више него пристојни.

Медицински техничар са ВМА Данијела Бараћ до сада није била у мировној мисији. Решена да се не разочара, није се много интересовала за искуства и приче наших мировњака. – Нисам гледала њихове фотографије, јер желим да то буде само мој доживљај Конга, лишен туђих импресија, да сама упознајем то ново окружење – прича шармантна дама, која је имала подршку породице и пријатеља када се одлучила да дванаестогоди-

шње радно искуство стави на тест. Наравно, како сама признаје, узда се у интернет за свакодневну комуникацију с најближима.

Мисија је изазов и у пословном и у приватном смислу. – На нашим просторима није могуће радити на ваздушној евакуацији пацијената, а окружење какво постоји у Конгу захтева емотивну зрелост и стабилност у раду. С друге стране, одвојеност од породице и пријатеља је само по себи

МИРОВНА МИСИЈА

Мировна мисија Уједињених нација у Демократској Републици Конго – MONUSCO успостављена је новембра 1999. године Резолуцијом Савета безбедности. Први санитарски тим Министарства одбране и Војске Србије за евакуацију ваздушним путем – АМЕТ стигао је у Африку 7. марта 2003. и од тада је нашим мировњацима поверена медицинска заштита припадника Уједињених нација.

стрес с којим се треба изборити – каже Данијела и с нестрпљењем очекује средину априла и одлазак на други континент.

Избори за памћење

Најмлађи члан у тиму, уједно најмлађи икада изабран за српски АМЕТ, и по годинама и по радном искуству, јесте двадесеттворогодишња Марија Каменар, анестетичар из Новог Сада.

– Од почетка сам заинтересована за учешће у мисијама и сигурна да је то јединствена прилика да се много тога научи. Узбуђење које човек осети у таквој ситуацији и брзина којом је неопходно да се реагује не могу се научити из књига, то се стиче праксом у кризним подручјима – закључу-

а сада функционишемо као целина. Шест месеци ћемо бити без породица и пријатеља, препуштени једни другима. У таквој ситуацији неопходна је међусобна подршка – каже Марија и додаје да су сада почели чак и приватно да се посећују.

Старији водник прве класе Жарко Павлов има највише искуства, јер је пред њим трећа ротација. За афрички континент, учешће у мировној мисији, као и за остале мировњаке у тиму има само речи хвале.

– Сваки пут идем у исто место, у Киншасу, па могу да пратим њихов напредак и то најпре у области инфраструктуре. Град изгледа све боље, има све више грађевина и квалитетније комуникације, те се допринос Уједиње-

су кола, били смо час на два, час на три точка, а са нама је био пацијент у критичном стању. Неком лудом срећом успели смо да се вратимо до аеродрома и сачекамо оружану пратњу – каже Жарко и додаје да је све то део посла којим се бави.

Преломне тачке каријере

За заставника Франца Шрибара из Ниша мисија је сасвим ново професионално искуство. Свестан је да ће шест месеци бити одвојен од породице и пријатеља, али ће имати јединствену прилику да доживи и научи нешто ново.

– Надам се да ћу, поред стручног усавршавања, моћи да научим и по нешто о процедурама Уједињених нација, њиховом начину рада и да ћу усавршити језик. У једно сам сигуран – после боравка на том континенту и тако велике промене у животу, човек не може остати исти – признаје заставник.

Други лекар тима, капетан Иван Пантић, као главни мотив пријављивања за учешће у мисијама истиче жељу за напредовањем у служби и сматра да му такво искуство на том путу може користити.

– Одлазак у мисије додатно се вреднује у Министарству одбране и Војсци Србије, а често је пресудан за даље усавршавање. Сигуран сам да ће у будућности имати још већи утицај на ток каријере – каже Иван, који је од првог дана војничке службе опредељен за учешће у другој мисији Војске. Сигуран је да му време проведено у Конгу и искуства која ће тамо стећи могу користити у послу.

Капетан Пантић саветује сваког младог официра и војника да се пријави за учешће у мисијама, јер на тај начин промовише Србију и способности њеног кадра. – Припреме за одлазак су веома важне, јер нам ранији учесници мисија преносе искуства, а стручњаци неопходна знања за тамошњи боравак – каже капетан коме ће ово бити први одлазак у Конго. ■

Мирјана БОРОВИНА
Снимио Јово МАМУЛА

ТИМ КОЈИ СЕ ЦЕНИ

Представници Уједињених нација одређују тим који ће ићи на задатак. Наш контингент је присутан већ девет година у Конгу и био је ангажован за пратњу Бан Ки Муна, када је обилазио припаднике мисије, али и када су долазили остали високи званичници. Такви задаци готово увек се додељују српском АМЕТ-у, као једном од најпоузданијих тимова, с највише искуства.

је Марија, о чијем раду колеге имају само речи хвале.

Околина ни у њеном случају, у први мах, није с одушевљењем прихватила такву одлуку. Пријатељима и данас објашњава да иде тамо као део санитарског тима и да неће бити у „првим борбеним редовима“. Како истиче, највећи скептик био је њен отац.

– Рекао ми је да немам никакве шансе да будем изабрана, да и не покушавам, да се само цабе мучим. Али сам ипак решила да пробам. Нисам имала шта да изгубим – искрена је Марија, којој, тек када је изабрана, не мањка подршка родитеља, нарочито оца.

Четворонедељна обука, према њеном мишљењу, имала је и социјални карактер, јер се група на тај начин упознала и зближила. Такав однос, напомиње Марија, обезбеђује квалитетан рад у будућности.

– Као тим смо се баш добро уклопили. Пре избора се нисмо познавали,

них нација и те како види – оцењује Жарко.

Такође наглашава важност припрема које Центар за мировне операције организује пре упућивања у мисије, током којих се реализује обука чији је циљ да олакша рад у Конгу.

– Тренинзи су сваки пут све бољи, јер после повратака разговарамо о искуствима из мисије, а наши предлози се узимају у обзир. На припремама сам трећи пут и у односу на прве уочавам знатне разлике, наравно на боље – истиче млади медицински техничар, који је током боравка у Конгу имао неколико непријатних ситуација.

Присећа се да је наш тим крајем 2006. године, у време избора, требало да пребаци пацијента од аеродрома до болнице. – Док смо пролазили кроз најозлоглашенији крај у Киншаси, упали смо међу протестанте незадовољне резултатима избора. Када је пар стотина хиљада људи угледало кола УН полетели су према нама. Љуљали

Обука ронилаца Речне флотиле

Под ледом Дунава

Рониоци 93. ронилачке чете извели су крајем фебруара обуку у зимским условима, односно оспособљавање у роњењу испод залеђене водене површине. То је једна од најтежих ронилачких активности која ставља на пробу готово целокупне физичке и психичке способности учесника обуке.

Овогодишње веома ниске температуре, лед на Дунаву и зимовнику, рониоци 93. ронилачке чете првог речног одреда Речне флотиле Војске Србије искористили су да, у готово екстремним зимским условима, ставе на испит знање, стручност и психофизичку издржљивост.

Да би зарањали под лед у врло тешким условима, у воду температуре око три степена изнад нуле, при спољашњој температури ваздуха од минус три Целзијусова степена, који су владали током извођења обуке, рониоци морају имати изузетна професионална знања и најмање трећу ронилачку категорију. То значи да су у ронилачкој јединици, на ронилачким дужностима, провели најмање три до пет година. Иако су током обуке рониоци Речне флотиле користили сува ронилачка одећа, свако задржавање у хладној води, хладнијој од плус 10 степени, дуже од 30 минута није препоручљиво.

Обуком је руководио мајор Митар Миловић, командир 93. ронилачке чете, док су се за сигурност ронилаца стари-

јих водника прве класе Бориса Шкорића, Јована Мартиновића и Слободана Ранђеловића, приликом извођења обуке зарањања под залеђену воду, бринули руководиоца роњења старији водник Ђоковић Бобан и мајор Драган Милосављевић, једини лекар специјалиста опште медицине у Војсци Србије који је завршио курс из хипербаричке медицине.

Правилном роњења у зимским условима, када температура воде падне испод десетог подеока Целзијусове скале, рониоци зарањају искључиво ако се укаже потреба спасавања људских живота, материјалних добара, извршавања борбеног задатка и обуке. Према врсти задатка одређује се и опрема коју користе.

Приликом роњења испод залеђене површине пара ронилаца, они одржавају везу с површином „животним конопом“ за који су привезани и чији се други крај налази у рукама руководиоца роњења, уређајем за бежичну комуникацију и, најчешће, комбиновањем та два начина. ■

Будимир ПОПАДИЋ

Извиђачи 21. пешадијског батаљона на Голији

Игло, друга кућа

Јединице војске су зимус имале прилику да практично покажу обученост приликом спасавања и евакуације немоћних, повређених и болесних са завејаних подручја. Тражила се, пре свега, врхунска физичка способност, али и вештина преживљавања у сложеним метеоролошким условима.

На обронцима Голије изведена је двонедељна обука извиђача 21. пешадијског батаљона Друге бригаде Копнене војске за преживљавање у зимским условима. Након десет радних дана на падинама ове снежне планине, уследила је и скијашка обука на Копаонику.

Циљ овог, пре свега физички, веома захтевног процеса, по речима поручника Драгана Митровића, начелника групе за извиђање у команди јединице, јесте да се војници, јединице и извиђачки органи обуче и увежбају за извршавање задатака зимом, на заснеженом и залеђеном терену и по непроходном земљишту.

– Само неки од елемената обуке су израда бивака и склоништа у снегу и реализација наменских задатака

као што је извиђачка патрола и осматрање зимом – истиче поручник Митровић.

Током ледених дана, када је температура силазила и на минус 20 по Целзијусу, војници су на терену проводили најмање шест сати. Првог дана направљена је база са иглоима, а онда је почела планска извиђачка обука за највећи број професионалних војника, углавном Рашчана, од којих ју је већи број већ раније пролазио, па су били искусни у савладавању снежних препрека.

Изражавајући задовољство досад постигнутим резултатима, командант 21. пешадијског батаљона смештеног у Рашкој, потпуковник Мирослав Стефановић, истиче да се

обуци извиђачке јединице током целе године придаје изузетан значај. Основ је, како каже, пре свега физичка спремност за извршавање задатака у свим временским условима, али не само то.

– За добре одлуке команданта неопходно је прикупљање информација о непријатељу, лети и зими. Ова обука извиђача за преживљавање у зимским условима представља и стварање услова да се слањем из једне базе прикупљају подаци о непријатељу и обезбеђују услови за доношење добрих одлука, које ће узроковати добре резултате.

Потпуковник Стефановић каже да је ова зима била веома погодна због обиља снега и сложених метеоролошких услова, а да су војници, поред обучавања у класичним радњама и поступцима, имали изузетну прилику да практично покажу своју вештину.

– Ове јединице су у неколико наврата имале прилику да практично покажу обученост приликом спасавања и евакуације немоћних, повређених и болесних са простора Голије, Копаника и Рогоз планине. Сви ти задаци током ванредне ситуације реализовани су у сарадњи са кризним штабовима угрожених подручја, а захтевали су врхунску физичку способност, способност преживљавања у врло сложеним метеоролошким условима и да се болесним и унесрећеним људима укаже помоћ и да се евакуишу до здравственог центра. Сви задаци реализо-

ТИМ КОЈИ СЕ ЦЕНИ

– Игло се прави наменски, у зависности колико људи треба да буде смештено – каже старији водник Иван Радосављевић. – Унутра може бити пет, шест, до петнаест људи. Висок је до два метра, па у средини може комотно да се устане, а температура се одржава максимално до нуле. Ако се претера, почне да се топи – истиче Радосављевић. За загревање тог својеврсног склоништа у снегу користи се свећа, фењер или конзерва у коју се стави жар, а сваки војник је као мали радијатор. Разлика у температури унутра и напољу може да буде између пет и десет степени, али најважније је то да нема ветра. Унутра се седи, у круг око фењера, лежи или клечи, у зависности од простора. Игло је добар звучни изолатор, али упркос томе војници углавном ћуте. Иван Радосављевић, старији водник, каже да се оваква „кућа“ гради за 60 до 90 минута, и то блоковима од снега који се ређају уз калуп од дрвета и грања, у круг до око 80 сантиметара, а онда се своди, да би се на врху спојио.

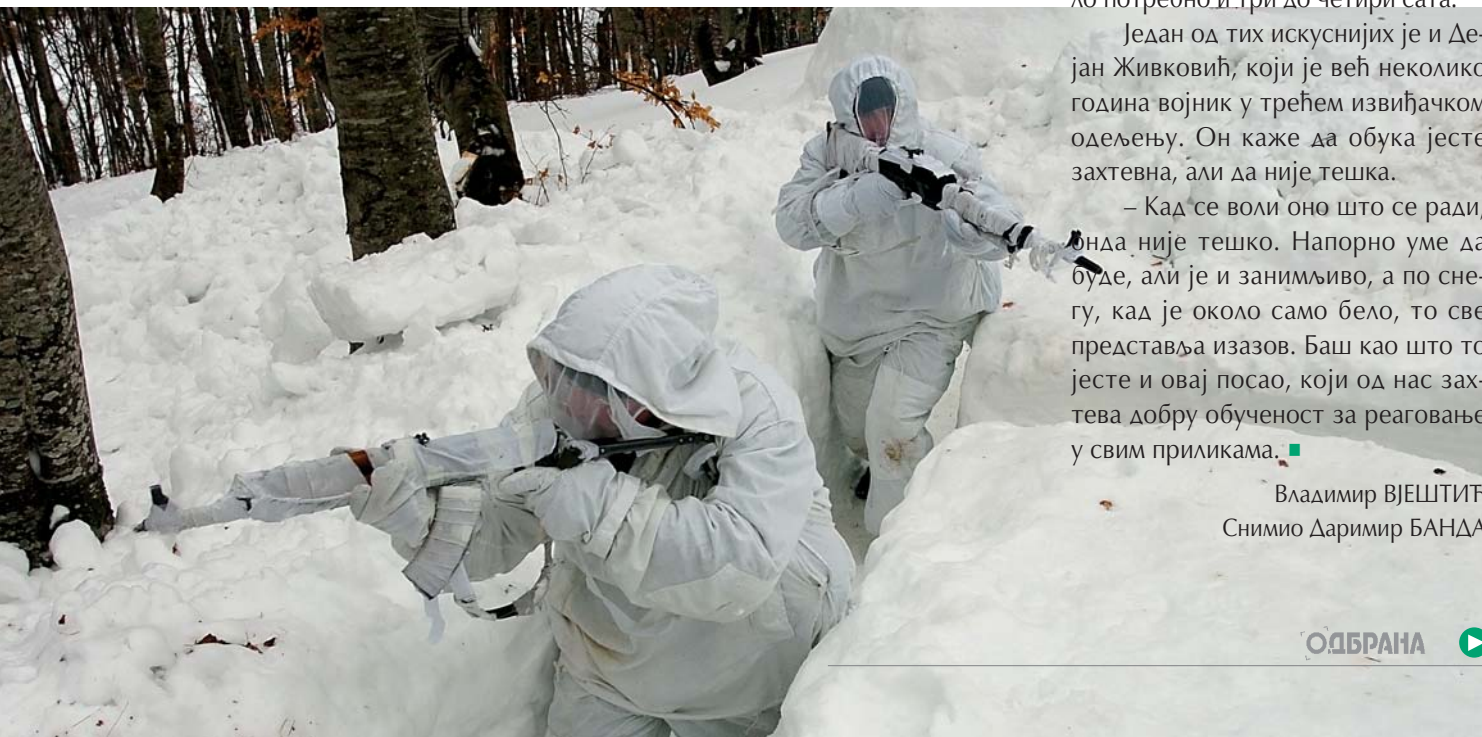
вани су врло успешно и уз пуно похвала и признања за Војску Србије – истиче потпуковник Стефановић и додаје да је циљ у свему остварен, а да су војници и старешине сада богатији за ново искуство једне јаке зиме.

Говорећи о акцијама спасавања, поручник Драган Митровић каже да су у њима учествовали старији војници, они најiskusнији, а да је тих хладних и снежних дана за прелазак једног километра по тешком терену било потребно и три до четири сата.

Један од тих искуснијих је и Дејан Живковић, који је већ неколико година војник у трећем извиђачком одељењу. Он каже да обука јесте захтевна, али да није тешка.

– Кад се воли оно што се ради, онда није тешко. Напорно уме да буде, али је и занимљиво, а по снегу, кад је около само бело, то све представља изазов. Баш као што то јесте и овај посао, који од нас захтева добру обученост за реаговање у свим приликама. ■

Владимир ВЈЕШТИЋ
Снимио Даримир БАНДА

ПОВЕЋАЊЕ ВОЈНОГ БУЏЕТА КИНЕ

Буџет намењен кинеском министарству одбране биће ове године повећан за 11,2 одсто и износиће 670,27 милијарди јуана (106,4 милијарди долара), саопштено је у Пекингу.

„Ми смо велика земља која има дугачку обалу, међутим наш војни буџет је и даље релативно мали у поређењу са другим великим земљама“, рекао је на конференцији за новинаре портпарол парламента Ли Ђаосинг.

Кинеска Народно-ослободилачка војска – која је са 2,3 милиона припадника највећа армија на свету, држи у тајности своје војне програме, али тврди да је модернизација њених оружаних снага искључиво дефанзивне природе.

Кина за одбрану одваја 1,28 националног дохотка, док је тај проценат у САД 4,8 одсто. Кина тврди да њена војна технологија касни за 20 до 30 година у односу на америчку војну технологију, а модернизација војске како тврде у Пекингу има за једини циљ „одбрану земље“. ■

САД ПОВЛАЧЕ ВИШЕ ОД 11.000 ВОЈНИКА ИЗ ЕВРОПЕ

Сједињене Америчке Државе су најавиле да ће задржати блиске војне везе са својим европским савезницима упркос плановима о повлачењу више од 11.000 војника из Немачке и Италије, у оквиру свог стратешког заокрета ка Азији.

Упркос најављеном повлачењу, Пентагон је поручио да ће војно партнерство САД и НАТО савезника и даље постојати, где ће се америчке ротационе снаге ангажовати у европским базама ради заједничких вежби и обуке.

Детаље о смањењу трупa изнели су министри одбране Немачке и САД Томас де Мезијер и Леон Панета у Пентагону. Крајем године америчка војска ће започети повлачење две пешадијске бригаде, две ваздухопловне ескадриле, од којих је једна стационирана у италијанској бази Авијано, као и око 2.500 припадника логистичких снага, најавили су званичници, чиме ће укупан број америчких војника у Европи са око 81.000 бити смањен на 70.000. ■

ФРАНЦУЗИ И БРИТАНЦИ ГРАДЕ БЕСПИЛОТНЕ ЛЕТЕЛИЦЕ

Француска и Велика Британија покренуле су заједнички пројекат производње беспилотних борбених авиона.

У заједничком саопштењу после састанка у Паризу председника Николе Саркозија и премијера Дејвида Камерона, две земље су најавиле „дугорочно стратешко партнерство“, укључујући изградњу беспилотних борбених авиона до 2030. године, заједничке пројекте пројектила, сателитске војне комуникације и вежбе. ■

1. април 2012.

ВАЖНА УЛОГА ГРЧКЕ У НАТО

Генерални секретар НАТО Андерс Фог Расмусен изјавио је у Атини да се нада да ће Грчка задржати своју активну улогу у НАТО, говорећи поводом 60. годишњице уласка Грчке у ту алијансу.

Упркос озбиљној кризи кроз коју Грчка пролази, она треба у потпуности да игра своју улогу у НАТО, рекао је Расмусен, и подсетио на њено учешће у међународним војним интервенцијама у Либији и у Авганистану. Расмусен је такође истакао да Атина може да помогне у интеграцији земаља западног Балкана у НАТО, као и у стабилизацији медитеранских и блискоисточних земаља после „арапског пролећа“. ■

ЦРНА ГОРА ДОБИЛА ВОЈНУ ОБАВЕШТАЈНУ СЛУЖБУ

Црногорски парламент усвојио је измене Закона о одбрани, којима је предвиђено формирање војне обавештајне службе у оквиру Министарства одбране. Из црногорске владе раније је саопштено да је формирање војне обавештајне службе део наставка евроатлантских интеграција и стварања услова за обављање мисија и задатака Војске Црне Горе (ВЦГ).

„Нова законска решења, усклађена са савезничким стандардима, отвориће могућност за размену прикупљених војно-обавештајних информација и података са партнерским оружаним снагама, што је посебно значајно због учешћа јединица ВЦГ у мировним мисијама у иностранству“, наводи се у саопштењу.

Обавештајне послове у Министарству одбране и ВЦГ до сада је обављала Агенција за националну безбедност. ■

Пише
Александар РАДИЋ

„Рафали“ за Индију

Француски вишенаменски борбени авион „Рафал“, производ компаније „Дасо“, добио је шансу за живот захваљујући одлуци Индије да наручи у данашње време скоро невероватну количину од 126 авиона. То је више него охрабрујућа вест, јер се чинило да ће програм „Рафал“ да се угаси када се подмире потребе домаћих корисника који су поручили 180 авиона.

Када су у Њу Делхију недавно саопштили одлуку о набавци „Рафала“, у Паризу су имали пуно разлога за задовољство, јер су добили велики посао чија процењена вредност износи око 10,4 милијарди долара. У овој колумни коментарисали смо кризу из прошлог децембра, када су француске власти биле пред формалном одлуком да најаве тачан датум завршетка производње „Рафала“ и истовремено дају отказ хиљадама радника у високотехнолошкој индустријској грани.

Последња шанса били су Индијци и нема сумње да су се Французи потрудили да придобију великог купца у последњем тренутку, у напетој тржишној утакмици коју су водили против фаворизованог „Еурофајтера“, борбеног авиона иза кога стоје водеће силе Европске уније, наравно изузев Француске.

Битка за посао у Индији није била лака, јер су се морали задовољити строги тактичко-технички захтеви и прихватити трансфер осетљивих технологија у индијску војну индустрију. Надметање је почело још 2001. године када је Индија затражила техничке информације од водећих светских произвођача. Формално тендер за набавку средњег вишенаменског борбеног авиона покренут је августа 2007. године.

У почетку у игри је било шест конкурентата. Величина посла и дугорочне користи од партнерства са Индијом, која је сада и вероватно у скоријој будућности највећи

светски увозник наоружања, биле су више него примамљива мамац за водеће произвођаче који су прихватили све услове тендера.

За разлику од других искустава са сличним пословима, у случају Индије захтеви нису били ни мало наивни – оцењивало се чак 643 параметра и спроведена су детаљна испитивања у лету и одржавању.

Свејско тржиште позитивно је реаговало и пружило је шансу „Рафалу“. Недуго после саопштења Индије о избору француског авиона, из Бразила су поручили да су заинтересовани за 36 авиона. Бразилски тендер покренућ је 2007. године, али због недостижња новца одлука о коначном избору је више пушта одлагана. С обзиром да су употребе и захтеви слични Индији, из Бразила су затражили информације о критеријумима који су коришћени у избору борбеног авиона. Французи се сада надају да ће сличан исход довести до нове наручине „Рафала“.

После више одлагања, априла 2011. године са листе су избачена оба америчка ловца F-16C/D и F/A-18E/F, затим шведски „Грипен“ и руски МиГ-35 и у наставку процедуре остали су само „Рафал“ и „Еурофајтер“. Ваздухопловна стручна јавност показала је изузетан интерес за процене и мотиве Индијаца да направе такав избор. Нико други није имао прилику да уради толико детаљну анализу савремених борбених авиона и несумњиво Индијци су прикупили интересантна сазнања, али нису то поделили са другима.

У финалним анализама страни посматрачи су фаворизовали „Еурофајтера“, али Индијци су ипак изабрали „Рафала“. Један од потеза који је француска индустрија учи-

нила је знатно снижавање цене авиона. Наводно цена „Рафала“ са пуном опремом је око 124 милиона долара, а „Еурофајтера“ око 120 милиона долара, али на захтев Индије да се снизи цена, „Дасо“ је понудио да „скине“ проблематична четири милиона и тиме се изједначио са конкурентом. У завршници преговора наводно је „Дасо“ понудио и нижу цену.

Победа „Рафала“ изазвала је талас оптимизма у званичним круговима у Француској и отворила је шансу за нови живот „Дасоа“, после низа тешких пораза на тендерима. ■

Изложбе филмских плаката у Дому Војске у Београду

ФИЛМОВИ КОЈЕ ВОЛИМО

У Великој и Малој галерији Дома Војске београдска публика ће до 14. априла моћи да погледа изложбе, „Филмови које смо волели“ и „Филмски плакат 1941–1945“ које су део јединствене збирке филмских плаката Историјског архива Пожаревац, који на овај начин обележава стогодишњицу српске кинематографије

Изложбе је, на њему својствен начин – песмом, отворио наш познати глумац и редитељ Радош Бајић. „Мене има на овим плакатима. То значи да сам и ја део те историје“, рекао је он и истакао да је војска давала снажну потпору развоју домаће кинематографије, али и да се модерна војска Србије укључује у значајне пројекте из свих области културног стваралаштва.

На свечаном отварању изложби, уз присуство бројне публике, говорили су управник Музеја Југословенске кинотеке и редитељ Динко Туцаковић, председник Скупштине Града Пожареваца Миомир Илић, директорка Историјског архива Пожаревац мр Јасмина Николић и потпуковник Славољуб Марковић, директор Медија центра „Одбрана“.

Поздрављајући присутне потпуковник Марковић истакао је да је ова изложба, за разлику од претходних којима су презентована уметничка дела и фотографије, можда одступање од излагачког концепта Медија центра „Одбрана“, али да, у погледу сарадње те установе са еминентним институцијама културе у Србији, сигурно није.

– После низа галерија, задужбина и музеја, Историјски архив Пожареваца наш је гост са изузетном поставком која до сада није представљана јавности. Сарадња Војске са Градом Пожаревцом, његовим институцијама и институцијама Браничевског округа, траје више од два века и крунисана је спомен поставком „Два века Војске у Браничеву“, која је заједнички

пројекат гарнизона Пожаревац и Историјског архива, а која је однедавно отворена за јавност – нагласио је потпуковник Марковић, подсетивши да су и ове две изложбе још један од заједничких подухвата који ће традиционално добру сарадњу Војске и Пожареваца проширити и обогатити.

– Мада је превасходно намењена широј публици и заљубљеницима у седму уметност, ова изложба својим садржајем и обиљем информација може бити корисна и научним радницима и историчарима у сагледавању

ХРОНОЛОГИЈА ДОМАЋЕ КИНЕМАТОГРАФИЈЕ

Изложба „Филмови које смо волели“ прати развитак домаће кинематографије од 1947. до 1980. године. Представљена су јединствена остварења врхунских редитеља, а филмски рекламни материјал заступа ратни филм, социјалну или психолошку драму, екранизована значајна прозна остварења, али и бајке, дечији филм, мјузикле и комедије. Хронолошки приказује филмове, без поделе на жанрове и ауторска имена. Намера аутора поставке била је да се презентују јединствена остварења српске и југословенске продукције у времену када, осим по припадности филма продукцијским кућама, другачије издвајање није било могуће.

културних прилика у земљи кроз филмску уметност – оценила је Јасмина Николић, један од аутора изложбе, напоменувши да су поставком, иако није било могуће истаћи све ауторе који су обележили српску кинематографију, наглашене све карактеристике тог периода.

Миомир Илић, председник Скупштине Града Пожаревца, нагласио је да одржавање изложбе у главном граду и Дому Војске Србије указује на добре односе Пожаревца, Архива и Војске.

– Посвећујемо посебну пажњу овој изложби, не само са историјског и војног, већ и са едукативног становишта – рекао је он, захваливши представницима Војске јер су препознали квалитет и значај изложбене поставке Историјског архива из Пожаревца.

Говорећи о поставци, редитељ Динко Туцаковић, напоменуо је да филмови о којима говоре изложени плакати, нису „Филмови које смо волели“, већ филмови које ћемо још дуго волети. Подсетио је да су већину плаката који се могу видети на изложби радили познати српски сликари, те да се због тога поставка у Дому Војске не може посматрати само кроз призму документарног карактера, јер је реч и о врхунској сликарској изложби.

Марко Чкоњевић, који је Историјском архиву поклатио збирку коју је дуги низ година сакупао његов отац Благоје Чкоњевић, изјавио је после отварања изложбе да „имајући у виду жанровско опредељење великог дела колекције који је изложен, Дом Војске је врло примерена локација, јер су ратни филмови обележили овај период, а добрим делом и српску кинематографију“.

Историјски архив дигитализовао је комплетну колекцију, а оригинали су остали у власништву породице Чкоњевић.

ЕВРОПА У БЕОГРАДУ

67

Изложба, „Филмски плакат 1941–1945“ документује европско кинематографско стваралаштво током Другог светског рата. Поставку плаката филмова приказиваних у Београду и другим градовима Србије у то време део је богате културне баштине и предмет интересовања најшире јавности. Плакати са ове изложбе говоре о филмовима немачке, мађарске, шведске и америчке продукције у наведеном периоду, а као целина остављају снажан утисак о догађајима и токовима прошлости.

Њима се осликава историографска прича, посебна по својој динамици и профилисаним животним темама и истиче блиска веза развоја друштва, политике и филмског стваралаштва у ратним годинама.

Аутори изложбе и репрезентативног каталога су мр Јасмина Николић, Драгана Милорадовић Николић и Горан Митић. Њиховим избором, међу ауторима који су своје место нашли у поставци су Пуриша Ђорђевић, Вељко Булајић, Жорж Скригин, Живко Павловић, Кокан Ракоњац и остали значајни редитељи наше кинематографије.

Галерија Дома Војске Србије остварује богату сарадњу са музејима, галеријама, задужбинама и другим културним институцијама у Србији и на тој сарадњи заснован је нови излагачки концепт Медија центра „Одбрана“.

У 2011. своје богате ликовне збирке, репрезентативним изложбама у Дому Војске у Београду, представили су Галерија слика „Сава Шумановић“ из

Шида, Војни музеј, Уметничка галерија „Надежда Петровић“ из Чачка, Задужбина „Момчило-Момо Капор“, Народни музеј из Зрењанина и Спомен-збирка Павла Бељанског из Новог Сада.

Изложбе се могу погледати сваког дана осим недеље од 11 до 19 часова. ■

М. БОРОВИНА
Н. ДРАЖОВИЋ
СНИМИО
Ј. МАМУЛА

Мајор Драган Младеновић,
добитник награде Привредне
коморе Београда

Сајбер ратовање

На свечаности у београдском позоришту „Дтеље 212“, припаднику Војске Србије, мајору Драгану Младеновићу уручена је награда Привредне коморе Београда за најбољу магистарску тезу – „Међународни аспект сајбер ратовања“.

Награде Привредне коморе додељују се сваке године и то за најбољу докторску дисертацију, магистарску тезу, мастер и дипломске радове, а ове године њима су прикључене и награде за најбоља техничка унапређења и дизајнерска решења.

Награђену тезу мајор Младеновић одбранио је на Факултету организационих наука, у школској 2010/2011. години.

Почетком најкрвавијег века у историји човечанства, у ратовању је најважнија била мобилност. Што је већа била армија то је и успех био гарантованији. Дошло је, затим,

време оклопно механизованих јединица захваљујући којима је, у такозваним „блиц криг“ дејствима, у минималном временском периоду оствариван максималан напредак. Проналазак нуклеарне бомбе променио је начин ратовања у деценијама после Другог светског рата. Створен је хладни рат. Ратовало се асиметрично, герилски, преко држава трећег света. Мрежно концентрична концепција ратовања, заснована на победи без битке, постала је врло заступљена и одржала се све до данас. На крају еволутивног развоја ратовања, а у складу са технолошким развојем где су примат заузеле информационе и рачунарске технологије, прву деценију новог века, али и миленијума, обележило је сајбер ратовање. Управо у том, још недовољно истраженом подручју, своју научно истраживачку делатност сместио је мајор Драган Младеновић, а ове године пристигло је и прво признање за његов рад.

Војни гимназијалац у Београду и дипломирани инжењер машинства Војно техничке академије у Загребу, после рада у 354. моторизованој бригади Приштинског корпуса, 1997. године прешао је у корпус специјалних јединица, у Гарду, где је прошао све логистичке дужности, дошао до позиције начелника групе за одржавање. Предмет његовог научног рада нема много додирних тачака са том позицијом.

– Када сам, пре више од пет година, почињао да се бавим темом сајбер ратовања, готово да није постојао релевантан научни рад, чак ни у Америци. Нагли развој та област доживела је пре три до четири године, да би данас постала једна од водећих научних преокупација свуда у свету. Сједињене Америчке Државе глобални

су лидер у подручју сајбер безбедности, доктринарно и стратегијски, али и када је реч о средствима и персоналу. После су Русија и Кина. Код нас она скоро да и није заступљена, мада је реч о таквој области чија асиметричност пружа могућност да не морате бити светска велесила да бисте могли да остварите успех – говори о свом раду мајор Младеновић, за кога је усавршавање на пољу сајбер ратовања целодневна активност.

Шта је сајбер ратовање?

Суштина Младеновићевог истраживања, који је током магистарских студија био стипендиста Министарства одбране, била је да дефинише сајбер ратовање, открије како је настало, затим, јасно одреди његове карактеристике, до сада познате случајеве тог вида ратовања и пронађе начин на који би сазнања из те области могла да помогну држави да се одбрани.

Сајбер ратовање, према његовим речима, по интензитету мора да буде облик агресије иза којег доказано стоји неки међународни субјект. Све остало је тек пуки сајбер криминал, који се често поистовећује са сајбер ратовањем.

– Појединачни хакерски напади, спорадично и неорганизовано подметање вируса, без коначног циља угрожавања информационог система државе и свих физичких система који су зависни од тог информационог система, што би се могло сматрати актом агресије, нису сајбер ратовање – закључује Младеновић, истичући да су асиметричност и офанзивност главне карактеристике тог вида ратовања.

Роботика, према мишљењу мајора Младеновића, у следећим деценијама постаће основни ослонац свих модерних армија. Управо у том сегменту он види и будућност наше војске.

– Ангажовањем академске заједнице, института, наше привреде, иако више нисмо у могућности да имамо велике пројекте попут авиона „орао“, за шта је потребна огромна подршка индустрије, можемо да правимо беспилотне летелице, разне врсте робота, софтвера и да примењујемо разне врсте технике за сајбер ратовање. Војска Србије има капацитете у области сајбер безбедности. Ту су Управа за телекомуникације и информатику, Управа за обавештајно-извиђачке послове, Војнотехнички институт. У криптографији, која је важна у области сајбер ратовања, имамо Лабораторију

ПРОБЛЕМ ОДГОВОРНОСТИ

Решење проблема одговорности јесте у потпуној контроли сајбер простора од стране државе. Идентификација и легитимисање у виртуелном простору неопходна је као што је неопходно поседовање личне карте у физичком свету. На тај начин, у сваком тренутку, држава ће знати шта ко ради. Примена анализе друштвених мрежа за утврђивање да ли је неки акт агресија или није, биће још једна од области којом ћу се бавити на докторским студијама, а покушаћу да дам предлог за могућу међународну регулацију сајбер ратовања. Поље комплексности овог феномена још једно је од подручја ком ћу у будућем истраживачком раду посветити већу пажњу - каже мајор Драган Младеновић, који се, осим у професији, онедавно усавршава и у подједнако изазовној улози оца.

за примењену математику и електронику. Сви ти делови Министарства и Војске располажу знањима и капацитетима за одбрану земље. Оно што треба урадити јесте да се усвоје неопходни стандарди који би сајбер безбедност ставили у оквире регулатива – објашњава Младеновић могућности српске војске у области сајбер ратовања у будућности.

После награђене магистарске тезе, мајор Младеновић усавршаваће ће наставити на докторским студијама на Факултету организационих наука, у оквиру којих ће се бавити многобројним проблемима у подручју сајбер ратовања, међу којима предњачи проблем одговорности, а покушаће и да изради предлоге којима би Србија у будућности могла да допринесе на међународном плану у тој области. ■

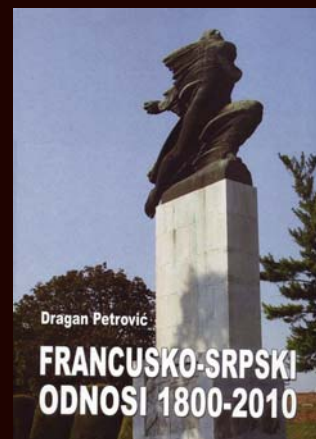
Никола ДРАЖОВИЋ
Снимио Јово МАМУЛА

ПРИКАЗИ

Традиционално пријатељство

69

Др Драган Петровић,
Француско-српски
односи 1800–2010,
Институт за
међународну политику
и привреду, Београд,
2011

Недавно је у издању Института за међународну политику и привреду изашла научна монографија др Драгана Петровића: *Француско-српски односи 1800-2010*. Монографија се састоји од три поглавља - Теоретско методолошки увод, Француско-српски односи 1800–2010 и Општи преглед француско-српских односа 1800–2010, Перспективе даљих односа две земље.

Од 1800. до 2010. француско-српски односи пролазили су кроз више фаза, али се у целини могу сматрати пријатељским, често савезничким. Значај ове књиге је у приказу улоге коју је Француска као европска и светска сила, имала у решавању српског националног питања. Чак је први министар одбране Кнежевине Србије био француски пуковник, а заузимањем француског посланика на Берлинском конгресу Србији је припао и град Врање.

Десетине хиљада Срба завршавали су високе школе у Француској, а то је тренд који ће се наставити и у Краљевини Југославији.

Након славне војне епопеје у Првом светском рату, када су српска и француска војска заједнички деловале и чак имале заједничке командне штабове, долази период Краљевине СХС и Краљевине Југославије у коме се ти односи били додатно интензивирани у свим сферама културног, привредног и војног живота. Након убиства краља Александра и француског министра Бартуа у Марсеју 1934. године, са јачањем фашизма, долази до делимичног удаљавања, али се непосредно након Другог светског рата ти односи поново побољшавају.

У социјалистичкој Југославији ситуација се донекле мења. Тито није посебно продубљивао односе са Француском, а сходно идеологији несврстаности сукобљавао се са француским интересима у оквиру процеса деколонизације (нарочито по питању Алжира). Ипак, културна сарадња две земље остала је развијена.

Књига др Драгана Петровића представља значајан фонд знања не само за историју међудржавних односа и дипломатију, већ дубоко залази и у историју војних, привредних и културних односа две земље. ■

Др Владан СТАНКОВИЋ

Промоција монографије „Подморничарство Југославије“

Документа, сећања, ЕМОЦИЈЕ

У препуној сали Дома Војске у Београду, приређена је промоција монографије „Подморничарство Југославије“, која обухвата период од 1928. године, „када је све почело“, до укидања јединице подморничара 2005. године

У издању, које заједнички потписују друштва подморничара Београда, Љубљане и Пуле, први пут на једном месту обухваћени су сви битни детаљи, хронолошки обрађени у шест поглавља, укључујући и прилоге, међу којима је, како се

могло чути, и део занимљиве архивске документације. Међу ауторима овог јединственог издања, чији је главни и одговорни уредник пензионисани морнарички пуковник Милан Комар, пет је адмирала, један генерал, четири доктора наука и више заљубљеника морских дубина, који на 460 страна, са још мало па 600 фотографија и 38 ауторских табака текста, дају заокружен поглед на део историје Југословенске ратне морнарице, имена команданата подморница и јединица, техничке и друге детаље, као и анегдоте које сведоче о ондашњем духу времена.

У својим, на моменте емотивним излагањима, рецензенти, др Томислав Ђорђевић и др Андреј Корбар, одали су почаст времену у коме су „подморнице имале душу коју су им улили њихови градитељи и посаде“, као и свим „живим и мртвим подморничарима, који су часно обављали

Снимио Г. СТАНКОВИЋ

своју дужност“. Ђорђевић је, посебно говорећи о ауторском доприносу монографији, рекао да га фасцинира стручност, знање и искуство, као и „рад са срцем“, који је посебно оплеменио књигу, али да извесно „није реч о романтичарском подухвату, већ о озбиљној монографији“.

Пожељевши новом издању да „успешно зарони међу подморничаре“, др Андреј Корбар је подсетио да није свако могао бити подморничар, а да су подморнице ЈНА биле „врхунац тог времена“.

Милан Комар, главни и одговорни уредник монографије, истакао је да је књига „Подморничарство Југославије“ велики корак за војну публицистику, а да му је претходило темељно истраживање, као и „пажљиви избор тема и аутора“, па су сви непроверени подаци остали изван корица.

– Ослонац монографије су моје сачуване дневничке белешке, подаци из Војног архива, као и документација до које смо дошли љубазношћу Управе за људске ресурсе Генералштаба, а ту су и незаобилазне појединачне белешке – истакао је Комар и додао да је књига саткана од документа, меморија и емоција, што је њена посебна вредност.

Промоција монографије „Подморничарство Југославије“, коју очекује представљање у Пули, Љубљани, Загребу, Сплиту и Тивту, завршена је обраћањем представника три издавача – адмирала Марјана Погачника из Друштва „Подморничар“ Љубљана, Фрања Зељака из истоимене сплитске Удруге и представника домаћина, капетана бојног брода Живана Николића. ■

Владимир ВЈЕШТИЋ

ПОМОРСКА ЕЛИТА

Мирослав Лазански, једини рецензент који није био присутан у Дому Војске, у свом писаном обраћању подсетио је да је СФРЈ била једна од једанаест земаља која је градила подморнице, а да су у свакој војсци подморничари „најхрабрији припадници поморске елите“. Напоменуо је да се монографија „чита без даха“ и да је подухват вредан поштовања.

ВЕРСКИ ПРАЗНИЦИ

1–15. април

Православни

- ✠ 7. април – **Благовести – Лазарева субота (Врбица)**
- 8. април – **Улазак Господа Исуса Христа у Јерусалим – Цвети**
- 12. април – Велики четвртак – (Велико бденије)
- 13. април – **Велики петак**
- 14. април – Велика субота
- 15. април – **Васкрсење Господа Исуса Христа – Васкрс**

Римокатолички

- ✠ 1. април – **Недјеља муке – Цвјетница**
- ✠ 6. април – Петак муке и смрти Господње
- 8. април – **Вазам – Ускрснуће**

Јеврејски

- ✠ 7. април – **Песах**

БЛАГОВЕСТИ

Благовести су велики и радостан празник. Везује се за Пресвету деву Марију која је до петнаесте године живела у Јерусалимском храму. Тада су јој свештеници саопштили да је дошло време за удају и да у храму не моше више остати. Међутим, она је одговорила да се посветила Богу и да ће бити девојка до краја живота.

После тога отишла је да живи код рођака Јосифа из Назарета. Време је проводила у молитвама и читању Светог писма. Није излазила из куће нити је разговарала за спољашњим светом. Једнога дана јавио јој се велики архангел Гаврило. Беше то у тренутку док је развишљала о Исаиловом пророчанству по коме ће девојка зачети и родити сина. Гаврило, обасјан светлошћу, рекао јој је: Радуј се, благодатна, Господ је с тобом!

После је било онако како је записано у Јеванђељу божанственог Луке. Са архангелском благовешћу, силаском Духа Светог на Деву Пречисту, почиње спасење људи и обнављање живота.

ПЕСАХ

Песах се слави у спомен спасења Јевреја из мисирског ропства. У почетку се славио седам дана, али је касније, због непрецизности старог календара, усвојено да се у земљама галута (дијаспори) слави осам дана и то сваке године од 15. до 22. нисана, при чему су прва и последња два дана пуни празници, а средња четири полупразници. У Израелу се Песах и данас слави седам дана. ■

1. април 1939.

Генерал Франциско Франко објавио крај грађанског рата у Шпанији, започетог 17. јула 1936. у шпанском Мароку, побуну дела војске против демократске владе Друге републике. Прекретница рата била је у зиму 1938/1939. када су снаге генерала Франка заузеле Барселону и целу Каталонију. Уз стално сужавање републиканске територије, 28. марта 1939. заузет је Мадрид. Тиме је престао организовани отпор републиканских снага.

1. април 1945.

У оквиру завршних операција на Пацифику, америчка 10. армија и 5. флота извршиле су десант на Окинаву. У операцији је учествовала и британска пацифичка флота. Јапанци су ангажовали јаке ваздухопловне и поморске снаге, међу којима и чувене пилоте самоубице - камиказе. Савезници су освојили Окинаву 22. јуна 1945. и до 1972. године држали је као своју поморско-ваздухопловну базу.

1. април 1946.

Објављено саопштење председника Министарског савета Јосипа Броза Тита у коме је наведен податак да је у периоду од 11. фебруара до 26. марта 1946. године било укупно 233 повреда југословенског ваздушног простора од стране британских и америчких авиона. Најтежи инцидент догодио се 9. августа 1946. године када је један амерички авион оборен, а други присилно спуштен над југословенском територијом. Чланови посаде обореног авиона су погинули.

5. април 1920.

Установљена Албанска споменица. Додељивана је у знак признања војницима и цивилима који су учествовали у преласку српске војске преко Албаније 1915. и почетком 1916. године.

6. април 1941.

Почетак Другог светског рата у Југославији. За напад на Југославију силе Осовине употребиле су

2. и 12. немачку и 2. италијанску армију, укупно 51 дивизију (24 немачке, 22 италијанске, 3 мађарске), са око два милиона војника, 2.230 авиона, 2.500 тенкова и великим бројем поморских ефектива. Ратни план, познат под именом Подухват 25, предвиђао је концентрични напад из Аустрије и Бугарске, општим правцем према Београду, како би се одсекла Македонија од осталог дела југословенске територије, уништила југословенска војска и онемогућило њено повлачење према Грчкој. Непријатељ је за 12 дана заузео територију Краљевине Југославије. Капитулација је потписана 17. априла у Београду.

6. април 1941.

Почео немачко-италијански напад на Грчку, у складу са немачким оперативним планом Марита, који је подразумевао једновремени напад на Југославију и њеног јужног суседа. Најпре је Италија 28. октобра 1940. напала Грчку, али до марта 1941. фронт се стабилизовао и грчка војска је држала у пасиви италијанске дивизије. Због тога је Немачка интервенисала са 18. и 30. корпусом 12. армије. Немачки продор према Солуну и Атини грчке и искрчане британске снаге нису могле да зауставе. Немци су 28. априла заузели Атину, а затим ваздушним десантом 20. маја стратешки важно острво Крит. Тиме је завршена окупација Грчке.

12. април 1945.

У склопу општег стратегијског плана Генералштаба Југословенске армије за ослобођење земље, јединице Прве армије ЈА отпочеле су пробој Сремског фронта. Истовремено је извршено форсирање Саве код Брчког и Жупање, Дунава код Опатовца и Даља, и Драве узводно од Осидека. До 13. априла су ослобођени Винковци, Вуковар Жупања и Осидек и отворен пут за пролаз према Славонском Броду и Загребу. Сремски фронт је формиран након ослобођења Београда током тешких борби вођених у источном Срему између јединица југословенске Прве армије ЈА и 34. немачког корпуса. Фронт је стабилизован у другој половини јануара 1945.

Слободно обављање верских обрета

Уставом Краљевине Србије из 1888. године било је дефинисано да ниједан српски грађанин није могао, позивајући се на прописе своје вере, да буде ослобођен војне обавезе. Поштовање верске традиције испољавало се кроз деловање војних свештеника, обављање верских обрета, обележавање пуковских слава, прославу државних празника, наставу веронауке у војсци, полагање заклетве, освећење заставе, употребу икона у војсци.

Истовремено са остваривањем државне самосталности и процесом стварања српске војске, у Кнежевини Србији одвијало се и осамостаљивање Српске цркве. На основу Устава из 1838. године донет је први војни закон, Устроение гарнизоне воиске, 29. маја 1839. године, којим су регулисани односи у војсци Кнежевине Србије. Кнежевина Србија проглашена је за независну државу на Берлинском конгресу 20. јуна 1878. године, а 22. фебруара 1882. за краљевину. Свети синод Цариградске патријаршије објавио је 20. октобра 1879. године акт о проглашењу пуне независности Српске цркве.

Православна српска црква у Краљевини Србији је по свом уставно-правном положају била државна црква. Висока црквена јерархија, вероучитељи и војни свештеници, чланови и службеници црквених судова били су државни службеници и примали су плату од државе. Остали свештеници издржавали су се од прилога и црквених пореза који су наплаћивани од верника.

Становници Кнежевине и Краљевине Србије који нису припадали државној православној религији такође су били дужни да служе војни рок и у том погледу имали су потпуно иста права и обавезе. Члан 20. Устава Краљевине Србије из 1888. године дефинисао је да ниједан српски грађанин није могао, позивајући се на прописе своје вере, да буде ослобођен војне обавезе. Владар је био заштитник свих признатих вероисповести у држави, а Уставом је гарантовано право слободног обављања верских обрета и организовања по канонима вере. Ова права верским мањинама гарантовали су сви уставни у Кнежевини и Краљевини Србији.

Освећење заставица у војсци Краљевине Југославије

Поштовање верске традиције

Поштовање верске традиције у српској војсци испољавало се кроз деловање војних свештеника, обављање верских обреда, кроз обележавање пуковских слава, прославу државних празника, кроз наставу веронауке у војсци, полагање заклетве, освећење заставе, употребу икона у војсци. У војним часописима објављивани су текстови у којима се указивало на потребу поштовања верске традиције.

Рад војних свештеника предвиђен је био Устроением гарнизоне војске. Тада је територија Кнежевине Србије подељена на 17 округа (гарнизона), а у Главном штабу Гарнизона постојао је један војни свештеник. Устроение гарнизона војинства од 10. јануара 1845. године, као и Закон о устроению военог штаба сјајаће војске од 25. октобра 1862. године, говоре о постојању војног свештеника у Главном штабу. Устројством целокупне војске од 24. фебруара 1876. одређен је састав команди у случају рата и дефинисано је да Главна команда у свом саставу има једног војног владика, а дивизијска и бригадна команда по једног војног свештеника. На основу овог Устројства, министар војни донео је 28. маја 1876. године Пропис о дужностима војних свештеника при Врховној команди, команди дивизија и команди бригада.

При Врховној команди налазио се војни владика, који је био начелник целог свештенства при војсци. Он је истовремено био настојатељ цркве Врховне команде и његов задатак био је да се Служба Божија у јединицама одвија по црквеним правилима и прописима. За време битке ње-

ВОЈНИЧКА СЛАВА

Пре почетка благодарења дежурни официр командовао је „мирно“, затим је музика свирала „обзнану“, а официр командовао „на молитву“ и „капе скини“. Након што се одсвира „молитва“, отпочињало је благодарење и молитва. По завршетку благодарења вршило се сечење колача, у чему су учествовали командант, најстарији подофицир и један редов. Након тога свирао се „одбој“ (вољно), а дежурни официр је командовао „покрис“ и „к ноги“. Затим су официри одлазили у строј на своја места.

гово место одређивао је начелник Штаба Врховне команде, а дужност му је била да се стара да сви свештеници буду на својим местима ради вршења молитве, бодрења војника и причешћивања оних који су на самрти.

Дужности и права војног свештеника при дивизији били су у кругу дивизије исти као и војног владике у оквиру целе војске. Он је у договору са командантом дивизије одређивао дане и начин одржавања церемонија којима је требало да присуствују све трупе: слављење народних празника, слављење добијених битака, давање парастоса погинулим војницима. Дужности војних свештеника при бригадама одређене су пре свега у односу на њихов положај за време рата: да на маршу искористе сваку прилику да пободре изнемогле и клонуле да поднесу напор, да у условима логорског живота охрабрују људе како би подносили оскудицу и друге тешкоће, да пре борбе укажу војницима да ће с вером у Бога победити, а у боју да се налазе код превијалишта како би тешили рањенике и причешћивали оне који су на самрти.

Свештеничка служба

На основу Закона о устројству војске од 3. јануара 1883. године, свештеничка служба у војсци одређена је као помоћна струка, заједно са ђенералштабном, војнојудском, санитарском, административном, војнотехничком, телеграфском, железничком и поштанском. За цео стални кадар постојао је војни прота, који је живео у престоници и ту вршио свештеничке обреде. За вршење свештеничких радњи у другим гарнизонима код сталног кадра одређивани су месни свештеници, којима је из војног буџета одређивана плата или им је плаћано по такси за сваки извршени обред. Према члану 83. за војне свештенике у редовној, те првом и другом позиву народне војске узимани су калуђери и свештеници, закључно са навршених педесет година.

Формацијом целокупне војске од 31. јануара 1883. године прецизније су одређена места војних свештеника у јединицама активне војске првог и другог позива. У Штабу команде војске и Штабу дивизијске команде налазио се по један војни прота. На нижим нивоима командовања (штаб пешадијског пука, штаб коњичког пука, штаб артиљеријског пука, штаб брдског артиљеријског пука и штаб брдског пука) био је распоређен по један војни свештеник. У јединицама другог позива по један војни свештеник нала-

Сечење славског колача у Краљевој гарди Краљевине Југославије

зио се у штабу пешадијске пуковске команде, штабу коњичког дивизиона и штабу артиљеријског пука.

Војни прота је био државни чиновник, кога је на предлог војног министра постављао краљ својим указом. Чин војног проте делио се на две класе, од којих је прва одговарала чину мајора, а друга чину капетана прве класе. На основу ове поделе војни прота примао је плату и остале принадлежности официра – годишње следовање дрва и новчани додатак за кућног помоћника. Изменама и допунама Закона о устројству војске, од 31. марта 1904. године, свештеничка струка је укинута, као и положај сталног војног свештеника. Свештеници су могли искључиво бити хонорарни.

Обављање обреда у српској војсци према верским канонима било је регулисано још Војним законом од 31. октобра 1839. године, којим је била утврђена обавеза официра и војника у погледу редовног присуствовања Служби Божијој. У глави II, члан 8. одређено је да се Служба Божија у војним логорима извршава према црквеним правилима. Војни свештеници били су дужни да својим добрим примером и речима делују на војнике, а за учињене прекршаје били су одговорни Духовном суду. Док је трајала Служба Божија у војном логору се ништа није смело продавати, а за кршење овог правила била је предвиђена новчана казна и одузимање робе трговцу.

Славе јединица

Прослава пуковских слава уведена је у српску војску 14. јануара 1888. године. Своју славу имале су команде у пешадији и коњици, које имају своју заставу, затим артиљеријски пукови, бригаде и батаљони, а у инжењерији батаљони и самостални полубатаљони, Војна академија, војне школе, Војни арсенал и војне барутане. За дан славе одређиван је значајан датум из прошлости (дан оснивања, дан посебног истицања у борби) или дан неког српског светитеља.

Целокупна процедура око прославе славе била је регулисана „Прописом о прослави слава команди и завода”, који је донет решењем министра војног од 6. априла 1888. године. Патрон славе био је светитељ који је по календару оног дана који је узет за славу, а домаћин славе био је командант или старешина завода. За славу се спремао колач, воштаница, кољиво и вино за преливање колача при сечењу. Пред славу свештеник је светио водицу по канцеларијама и војничким собама, а на вечерњу службу уочи славе у цркву је ношена свећа, тамјан и зејтин. На дан славе у цркви је држана Служба Божија, којој је присуствовао командант са официрима команде и одређеним бројем војника. Сечење колача и благодарење вршено је у кругу касарне. Правилном је регулисано да верским обредима везаним за прославу славе присуствују изасланици команде или завода из истог гарнизона и гости из грађанства.

Сечење славског колача и благодарење вршено је у кругу касарне или завода. У случају лошег времена постојале су посебне собе у којима је овај обред вршен. Уколико команда која слави није била сва у једном гарнизону, обред сечења колача обављао се у оном делу команде где је командант, што је у складу са православним српским обичајем око прославе крсне славе.

Војници који не присуствују богослужењу у цркви стајали су са дежурним официром у кругу касарне, спремни за дочек домаћина славе и гостију. Сразмерно величини, они су били постројени у развијеном фронту или колони. Након дочека пред средину јединице је постављан сто, на који су стављани колач, кољиво, свећа и вино. Свештеник је према столу окренут истоку, испред њега је пуковска застава. Лево од заставе стајао је домаћин славе, а иза заставе официри команде која слави славу, постројени у једном реду. Иза свештеника су стајали изасланици и званице. У циљу једнообразности приликом вршења овог обреда, министар војни Степа Степановић наредио је 25. маја 1908. године да домаћин славе стоји лицем према свештенику, десно од свештеника старији подофицир, а лево редов или млађи подофицир.

Након завршетка верског обреда везаног за прославу славе, командант (домаћин славе) је држао говор о слави, значају славе за српски народ и о историјату самог дана славе. На крају свечаности јединица је пролазила парадним маршем поред команданата и гостију, а затим је распуштана. Командант је свештеника и госте примао у канцеларију или неку посебну просторију где је служено послужење, а командант примао честитања. Прослава војничке славе била је пропраћена и одговарајућом храном и пићем. Питомцима Војне академије оброк за дан славе био је увећан три пута у односу на свакодневни оброк. Војницима јеврејске и исламске вероисповести том приликом је исплаћивана храна у новцу. ■

(Наставак у идућем броју)

СТАТИСТИКА

У Србији је 1846. године био 0,91 свештеник на хиљаду верника, а 1903. године било је 644 цркве, 49 капела, 53 манастира и 2.448,139 православних становника. Према попису из 1910. године, православних је било 2.881.220 (98,6%), муслимана 14.335 (0,5%), римокатолика 8.435 (0,28%), мојсијеваца 5.997 (0,2%) и протестаната 799 (0,025%).

МЕЂУНАРОДНИ НОВОСАДСКИ ПОЛУМАРАТОН

На 19. међународном новосадском полумаратону, 25. марта, учествовало је више од 400 такмичара из земље и иностранства, међу којима и 70 припадника Министарства одбране и Војске Србије.

Најуспешнији из војске у појединачној конкуренцији, на стази од 21,1 километар, били су другопласирана Мариана Чегар Лукић из Војне академије и трећепласирана Ксенија Бубњевевић из ВиПВО.

Лични рекорд оборио је потпуковник Бобана Стевановића из Команде за обуку.

У штафетној трци на стази од 21,1 км наступили су мајор Александар Нешевски, старији водник Горан Чегар и професионални војник Мирко Станковић и заузели друго место, док је екипа Војне академије 1 у којој су били кадети Горан Антонијевић, Александар Кричак, Никола Илић, Милан Симоновић, Ђорђе Рачић и Александар Малетић заузела треће место.

Најуспешнији представник војске у трци на 10,5 километара била је потпоручник Невена Јовановић из Гарде, која је заузела 3. место. ■

ОТКАЗАНО СВЕТСКО ВОЈНО ПРВЕНСТВО У СКИЈАЊУ

Организатор 52. Светског војног првенства у скијању, Делегација Словеније при CISM, због недостатка снега на Покљуци и Крањској Гори, отказала је Светско војно првенство у скијању које је требало да се одржи од 21. до 23. марта.

Репрезентација Министарства одбране и Војске Србије требало је да наступи у дисциплина велеслалом (мушкарци и жене) и нордијском трчању (мушкарци и жене). ■

ПОБЕДА РАГБИСТА

У оквиру трећег кола Првенства Београда за студенте у Рагбију 13, екипа Војне академије победила је тим Саобраћајног факултета резултатом 38:22. Најбољи појединац меча је играч Војне академије кадет Марјан Јовановић који је постигао 12 поена. ■

PLANETA SPORT

КУПОВИНА ПРЕКО АДМИНИСТРАТИВНЕ ЗАБРАНЕ НА

5 МЕСЕЧНИХ РАТА
bez kamate

-15%

na sve osim artikala obeleženih sa "nije na akciji" i "hit cena"

subota | nedelja
07. i 28. april | 08. i 29. april

Образац административне забране за куповину као и списак продајних објеката по градовима са радним временима налазе се на нашем интернет сајту:

WWW.PLANETASPORT.RS

NIKE adidas Reebok RANG BRUGI new balance CARRERA

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
УПРАВА ЗА КАДРОВЕ

о б ј а в љ у је

ИЗМЕНУ КОНКУРСА

У конкурс за пријем кандидата из грађанства за кадете Војне академије у школској 2012/2013. години, објављеном у магазину „ОДБРАНА“ број 154 од 15. фебруара 2012. године, део конкурса који се односи на време до када је конкурс отворен мења се и гласи:

Конкурс је отворен од 15. фебруара до 10. априла 2012. године. ■

ОБАВЕШТЕЊЕ

Сусрет припадника 45. класе КОВ која је завршила Војну академију 1992. године биће одржан у суботу 19. маја 2012. године. За више информација контактирајте потпуковника Драга Марића (тел. 063/155-04-52). ■

Фудбалски клуб „Небески анђели“ Лоптом граде пријатељства

Клуб, формиран да сачува успомену на 11 припадника некадашње 78. моторизоване бригаде, настрадалих у агресији НАТО-а на Косову и Метохији 1999. године, данас је понос припадника Четврте бригаде, али и читаве Војске Србије. За мање од две године, колико постоје, „Анђели“ су освојили Куп Пчињског округа и првенство Пчињске окружне лиге, али и срца војника и многобројних грађана врањског краја.

Један од најмањих фудбалских клубова на југу Србије добитник је Специјалног признања магазина „Одбрана“ за афирмацију спорта и развој цивилно-војне сарадње у 2011. години. Идеја бригадног генерала Милосава Симовића, на чију је иницијативу и настао Клуб, била је, пре свега, дружење и стварање пријатељства током спортских надметања, јер фудбал војнике повезује са Србима, Албанцима, Ромима и Бугарима који живе на том простору.

– Планирао сам да водим „Анђеле“ само два-три месеца, али играчи су ме освојили својом пожртвованошћу, радом и жељом за надметањем – каже Бранимир Стошић Каце, тренер, који више ни не помишља да оде. Каце је једини цивил међу њима и поноси се тимом који води.

Његов помоћник, капетан Зоран Јовановић, истиче да рад у Клубу спаја две љубави – према Војсци и према фудбалу.

– Наши играчи су, пре свега, узорни војници и часни људи, јер су

то квалитети који треба да кресе једног „Анђела“ – напомиње Јовановић, чија је екипа позната по борбености и поштењу и на терену и ван њега.

Играчи, професионални војници, формирали су Клуб као група грађана и постали симбол добротности и хуманости своје јединице, ширећи спортски дух и градећи пријатељства са свим грађанима Пчињског округа, без обзира на националност.

Генерал Симовић и потпуковник Мирко Поповски заједно су сковали име Клуба који је већ у првим месецима постојања добио признање од спортског савеза Врања – као спортско изненађење године.

– Када је на Колегијуму предложио идеју за оснивање клуба, командант је рекао да ће се звати „Анђели“, јер ће тих 11 играча на терену симболизовати наших 11 настрадалих колега. Али није било довољно да буду само „Анђели“. Желели смо нешто „јаче“. Тада сам предложио да буду „Небески анђели“ – прича потпуковник Поповски, чији је предлог једногласно прихваћен.

Управа Клуба, чије је седиште у Врању, захвална је градоначелнику, руководству града, спортским и фудбалским савезима Врања и Бујановца што су прихватили „Небеске анђеле“ у друштво спорта југа Србије.

Годину за нама, они су заокружили освајањем титуле првака Пчињске окружне лиге и тако за само десет месеци од оснивања постали један од водећих клубова југа Србије.

Улога фудбалера и навијача „Небеских анђела“ није само промоција спорта, већ и приближавање Војске грађанима и успостављање међусобног поверења. Тако је стадион у Бујановцу, у бази „Југ“, постао чест центар фудбалских дешавања Пчињског краја и место са највише навијача „Анђела“.

Мирјана БОРОВИНА

ВАТРЕНИ НАВИЈАЧИ

Из утакмице у утакмицу, све је мање празних места, а све више оних који свим срцем навијају за „Анђеле“. Капетан Саша Божиловић и потпуковник у пензији Радош Павловић не пропуштају прилику да их бодре с трибина. Стоматолог Георгије Алексов, професор физичког васпитања Зоран Станојевић и аутомеханичар Зоран Стајић доказ су да су становници Пчињског краја препознали борбеност и срчаност момака у плавим дресовима.

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ

Управа за кадрове

расписује

КОНКУРС

за пријем лица из грађанства, у својству војног службеника у радни однос на неодређено време у Војну академију, Сектора за људске ресурсе, Министарства одбране Републике Србије

Место рада Београд,

- један (1) наставник за ужу научну област **Право одбране** у Војној академији,

ОПШТИ УСЛОВИ:

- да су кандидати држављани Републике Србије,
- да имају одговарајућу стручну спрему,
- да су здравствено способни за рад у Министарству одбране и Војсци Србије,
- да имају радног искуства, као и смисао за наставни и научни рад,
- да се против њих не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да нису осуђивани за таква дела казном затвора у трајању дужем од шест месеци,
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ:

за радно место под редним бројем 1. може конкурисати лице које има:

- завршен Правни факултет, дипломирани правник са положеним правосудним испитом, академски назив доктора наука кривично-правног или међународно-правног смера са звањем доцента-ванредног професора,
- да поседује радно искуство у високошколској установи од најмање 3 (три) године и 4 (четири) године искуства на радном месту окружног јавног тужиоца,
- да има чин резервног официра и не више од 50 година старости,

- доказ о објављеним стручним радовима лица и учествовању на међународним симпозијумима и стручним курсевима.

УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС КАНДИДАТИ ОБАВЕЗНО ПРИЛАЖУ:

- CV или кратку биографију;
- оверену фотокопију дипломе о стеченом образовању (оверену у суду или општини);
- фотокопију радне књижице;
- уверење о држављанству (не старије од шест месеци);
- извод из матичне књиге рођених (ако није нови образац, не старији од шест месеци);
- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);
- уверење надлежног МУП-а да кандидат није осуђиван на казну затвора од најмање 6 (шест) месеци (не старије од шест месеци);
- уверење државног органа у којем је кандидат био у служби да му радни однос у државном органу није престајао због теже повреде дужности из радног односа.

Кандидати који уђу у најужи избор, пре пријема у радни однос доставиће лекарско уверење о здравственој способности.

ИЗБОРНИ ПОСТУПАК:

Изборни поступак ће се спровести само међу кандидатима који испуњавају све услове конкурса за пријем на радно место.

Са свим кандидатима, међу којима се спроводи изборни поступак, конкурсна комисија ће обавити разговор и извршиће њихово рангирање према одобреним критеријумима.

Позив за разговор и остала обавештења упућују се кандидату на адресу коју наведе у пријави за јавни конкурс.

Одлуку о избору кандидата доноси надлежни старешина и са садржајем исте биће упознати сви кандидати који учествују у изборном поступку.

НАЧИН ПОДНОШЕЊА ПРИЈАВЕ НА КОНКУРС:

Кандидати који испуњавају опште и посебне услове конкурса подносе молбу са наведеном документацијом по конкурс, достављањем поштом препоручено на адресу:

Војна академија

Генерала Павла Јуришића Штурма 33, 11105 Београд,

са назнаком

„За конкурс за пријем у службу“

У пријави за конкурс обавезно се наводи име и презиме кандидата, име једног родитеља, ЈМБГ, адреса пребивалишта, адреса на коју се кандидату достављају обавештења, број телефона, радно место на које се кандидат пријављује, досадашње радно и стручно искуство кандидата.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је 30 (тридесет) дана од дана објављивања конкурса.

Неблаговремене, недопуштене, некомплетне и непотпуне пријаве и пријаве уз које нису приложени сви потребни докази на тражени начин неће се узимати у разматрање и биће одбачене закључком против кога се може изјавити жалба.

Додатне информације могу се добити на следећи број телефона: 011/3603-120, војни службеник Стевић Тања. ■

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

ВОЈНООБАВЕШТАЈНА АГЕНЦИЈА

79

расписује

ИНТЕРНИ КОНКУРС

за пријем на рад у Изасланствима одбране Републике Србије у 2013. години

1. Изасланик одбране у Изасланству одбране Републике Србије у Аустрији – Беч, (ФЧ-пуковник),

2. Изасланик одбране у Изасланству одбране Републике Србије у Бугарској – Софија, (ФЧ-пуковник),

3. Изасланик одбране у Изасланству одбране Републике Србије у Италији – Рим, (ФЧ-пуковник),

4. Изасланик одбране у Изасланству одбране Републике Србије у Румунији – Букурешт, (ФЧ-пуковник),

5. Изасланик одбране у Изасланству одбране Републике Србије у Шпанији – Мадрид, (ФЧ-пуковник),

6. Изасланик одбране у Изасланству одбране Републике Србије у Великој Британији – Лондон, (ФЧ-пуковник),

7. Помоћник изасланика одбране у Изасланству одбране Републике Србије у Немачкој – Берлин, (ФЧ-потпуковник),

8. Помоћник изасланика одбране у Изасланству одбране Републике Србије у САД – Вашингтон, (ФЧ-потпуковник), 2 извршиоца.

ОПШТИ УСЛОВИ КОЈЕ КАНДИДАТИ ТРЕБА ДА ИСПУЊАВАЈУ:

- да су кандидати професионална војна лица на служби у Министарству одбране и Војсци Србије;
- да кандидати испуњавају све прописане услове за постављење на дужност предвиђене чланом 18. и 19. Уредбе о стањима у служби професионалних војних лица и о унапређивању официра и подофицира („Службени гласник РС”, бр. 112/08,9/09 и 17/10);

ПОСЕБНИ КРИТЕРИЈУМИ КОЈЕ КАНДИДАТИ ТРЕБА ДА ИСПУЊАВАЈУ:

- да се против кандидата не води кривични поступак за кривично

дело за које се гони по службеној дужности;

- да су он и чланови његове уже породице држављани Републике Србије и да немају двојно држављанство;
- да су он и чланови његове уже породице здрави и способни за дужност у изасланству одбране;
- да поседује возачку дозволу за управљање моторним возилом и да активно вози;
- да је у браку и да од чланова породице обавезно са собом води супружника;
- да испуњава безбедносне критеријуме за избор на дужност у изасланство одбране;
- да у години када конкурише нема више од 50 година живота;
- да није обављао исту дужност у изасланству одбране за коју конкурише и да дужности у изасланству одбране није обављао дуже од два мандата;
- да има последње две службене оцене „одличан”;
- да познаје стране језике потребне за рад у изасланству одбране земље пријема и то:
 - за дужност изасланика одбране у Аустрији – немачки 2. степен;
 - за дужност изасланика одбране у Бугарској – енглески 2. степен;
 - за дужност изасланика одбране у Италији – италијански 2. степен;
 - за дужност изасланика одбране у Румунији – енглески 2. степен;
 - за дужност изасланика одбране у Шпанији – енглески 2. степен;
 - за дужност изасланика одбране у Великој Британији – енглески 2. степен;
 - за дужност помоћника изасланика одбране у Немачкој – немачки 2. степен;

- за дужност помоћника изасланика одбране у САД – енглески 2. степен;
- да у току припрема за дужност достигне 1. степен знања језика земље пријема односно, знање енглеског језика на нивоу 1. степена, ако је неопходно знање језика земље пријема;
- да по повратку са дужности у иностранству прихвата да буде постављен на дужност по потреби службе.

УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС КАНДИДАТИ ОБАВЕЗНО ПРИЛАЖУ:

- попуњен упитник за конкурс на рад у изасланству одбране;
- попуњен упитник, додатак „Б” и сагласност за безбедносну проверу;
- мишљење, начелника сектора или самосталне управе, односно лица истог ранга у Министарству одбране – за лица распоређена ван Војске Србије или мишљење НГШ ВС – за лица из Војске;
- оверену фотокопију дипломе о завршеној школи;
- оверене фотокопије две последње службене оцене;
- лекарска уверења о здравственој способности за кандидата и чланове породице;
- уверења о познавању захтеваних страних језика (уколико поседује);
- уверења надлежног органа да није кажњаван кандидат и чланови његове породице;
- уверење да се не води кривични поступак против кандидата и чланова породице;
- извод из матичне књиге венчаних не старији од шест месеци;
- уверења о држављанству за њега и чланове породице;

- оверену фотокопију возачке дозволе;
- изјаву да по повратку са дужности пристаје на распоред и постављење по потреби службе.

НАПОМЕНА:

– За дужности од 1. до 6. и могу конкурисати официри најмање чина потпуковника са завршеном КШУ, за дужности 7. и 8. официри најмање чина мајора са завршеном Војном академијом, односно одговарајућом високом стручном спремом.

– За све дужности могу конкурисати официри са познавањем потребног страног језика за један степен нижим од захтеваног уз обавезу да захтевани степен познавања језика достигну у току припрема.

– Образац Упитник за конкурс на рад у изасланству одбране, кандидати могу преузети са сајта Војнообавештајне агенције www.voa.mod.gov.rs.

– Обрасце Упитник за основну безбедносну проверу, Додатак „Б” за посебну безбедносну проверу и Сагласност за безбедносну проверу кандидати могу наћи у „Службеном војном листу”, број 18 од 30. јуна 2010. године (прилози број 1,3 и 4).

– Надлежни руководиоца је дужан да кандидату изда документ са својим ставом, без обзира да ли је позитиван или негативан.

– Фотокопије и документа из службене евиденције оверава надлежни персонални орган јединице, односно установе у којој је кандидат на служби.

НАЧИН ПОДНОШЕЊА ПРИЈАВЕ НА КОНКУРС:

Пријаву за конкурс са потребном документацијом доставити Војнообавештајној агенцији (за лица из МО преко сектора или самосталних управа, а за лица из ВС преко Генералштаба ВС). Некомплетна и неблаговремено достављена конкурсна документација неће се разматрати.

Конкурс је отворен 30 (тридесет) дана почев од дана објављивања у листу *Одбрана*.

О резултатима конкурса кандидати ће бити обавештени по завршетку конкурсног поступка.

Контакт телефон: 32-081 и 23-304. ■

**МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ**

Управа за кадрове

расписује

ЈАВНИ КОНКУРС

за пријем лица из грађанства, у својству војних службеника, у радни однос на одређено време ради специјализације, односно уже специјализације, у Војномедицинску академију Управе за војно здравство Министарства одбране Републике Србије

А) РАДИ СПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈЕ У СЛЕДЕЋИМ ГРАНАМА МЕДИЦИНЕ:

1.	Интерна медицина - два (2) извршиоца	у трајању од пет (5) година
2.	Неурологија – четири (4) извршиоца	у трајању од пет (5) година
3.	Психијатрија – један (1) извршилац	у трајању од пет (5) година
4.	Општа хирургија - један (1) извршилац	у трајању од шест (6) година
5.	Грудна хирургија – један (1) извршилац	у трајању од шест (6) година
6.	Урологија – један (1) извршилац	у трајању од шест (6) година
7.	Кардиохирургија – један (1) извршилац	у трајању од шест (6) година
8.	Офталмологија – два (2) извршиоца	у трајању од четири (4) године
9.	Дерматовенерологија – два (2) извршиоца	у трајању од четири (4) године
10.	Нуклеарна медицина – два (2) извршиоца	у трајању од четири (4) године
11.	Патологија – два (2) извршиоца	у трајању од пет (5) година
12.	Медицинска микробиологија – један (1) извршилац	у трајању од пет (5) година
13.	Клиничка фармакологија – два (2) извршиоца	у трајању од четири (4) године
14.	Трансфузијска медицина – два (2) извршиоца	у трајању од четири (4) године

Б) РАДИ УЖЕ СПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈЕ ИЗ СЛЕДЕЋЕ УЖЕ СПЕЦИЈАЛИСТИЧКЕ ГРАНЕ:

15.	Клиничка токсикологија - један (1) извршилац	у трајању од 12 месеци
-----	--	------------------------

В) РАДИ СПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈЕ У СЛЕДЕЋИМ ГРАНАМА ФАРМАЦИЈЕ:

16.	Медицинска биохемија – један (1) извршилац	у трајању од четири (4) године
17.	Токсиколошка хемија – два (2) извршиоца	у трајању од три (3) године
18.	Санитарна хемија – два (2) извршиоца	у трајању од три (3) године

ОПШТИ УСЛОВИ:

- да су кандидати држављани Републике Србије,
- да су здравствено способни за рад у Министарству одбране и Војсци Србије,
- да се против њих не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да нису осуђивани за таква дела казном затвора у трајању дужем од шест месеци,
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа,
- да су обавили приправнички стаж и положили стручни испит,
- да је просечна оцена на студијума најмање 8,00 и
- знање страног језика на нивоу средњи 2.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ:

□ за специјализације на редним бројевима од 1. до 6, од 8. до 10. и од 12. до 14. може конкурисати лице:

- са завршеним Медицинским факултетом, ВСС, односно са завршеним интегрисаним студијама медицине (360 ЕСПБ) и да је најмање две године обављао здравствену делатност након полагања стручног испита.

□ за специјализације на редним бројевима 7. и 11. може конкурисати лице:

- са завршеним Медицинским факултетом, ВСС, односно са завршеним интегрисаним студијама медицине (360 ЕСПБ) и положеним стручним испитом.

□ за ужу специјализацију на редном броју 15. може конкурисати лице:

- специјалиста доктор медицине са завршеним Медицинским факултетом и специјализацијом из интерне медицине, педијатрије, инфектологије, фармакологије, неурологије, психијатрије, клиничке физиологије или медицине рада, односно са завршеним специјалистичким студијама медицине (360+60=420 ЕСПБ) из интерне медицине, педијатрије, инфектологије, фармакологије, неурологије, психијатрије, клиничке физиологије или медицине рада.

□ за специјализације на редним бројевима од 16. до 18. може конкурисати лице:

- са завршеним Фармацеутским факултетом, ВСС, односно дипломирани фармацеут медицински биохемичар – са завршеним Фармацеутским факултетом, смер: медицинска биохемија, ВСС, односно магистар фармације или магистар фармације-медицински биохемичар мастер (180+120=300 ЕСПБ) или мастер (240+60=300 ЕСПБ) односно магистар фармације или магистар фармације – медицински биохемичар са завршеним интегрисаним студијама фармације, и да је најмање две године обављао здравствену делатност након полагања стручног испита.

Лицима која се први пут примају у службу у Министарство одбране и Војску Србије, на одређено време, одређује се пробни рад у трајању од два месеца.

УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС КАНДИДАТИ ОБАВЕЗНО ПРИЛАЖУ:

- CV или кратку биографију;
- уверење о држављанству (не старије од шест месеци);

- извод из матичне књиге рођених (ако није нови образац, не старији од шест месеци);

- диплому о завршеној школи–факултету, са потврдом о просечној оцени;

- уверење о положеном стручном испиту;

- уверење државног органа у којем је кандидат био у служби да му радни однос у државном органу није пре стајао због теже повреде дужности из радног односа;

- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);

- уверење надлежног МУП-а да кандидат није осуђиван на казну затвора од најмање 6 (шест) месеци (не старије од шест месеци) и

- уверење о знању енглеског језика на нивоу средњи 2, односно одговарајући доказ о стеченом знању енглеског језика.

Сви докази о испуњености услова за пријем достављају се као оригинали или оверене фотокопије. Фотокопије се оверавају у суду или општини.

Кандидати који уђу у ужи избор, пре пријема у радни однос биће упућени на лекарски преглед ради оцене здравствене способности и на психолошко тестирање.

Пре пријема у радни однос, за кандидате који испуњавају услове конкурса и уђу у најужи избор, уз њихову писану сагласност биће извршена безбедносна провера.

Са изабраним кандидатима ће се закључити уговор о специјализацији, односно ужој специјализацији, којим ће бити уређена међусобна права и обавезе специјализанта и Министарства одбране Републике Србије.

Специјализација, односно ужа специјализација, се обавља у Војномедицинској академији.

ИЗБОРНИ ПОСТУПАК:

Изборни поступак ће се спровести само међу кандидатима који испу-

њавају све услове конкурса за пријем на одређену специјализацију.

Са свим кандидатима, међу којима се спроводи изборни поступак, конкурсна комисија ће обавити разговор и извршиће њихово рангирање према мерилима за избор кандидата. Позив за разговор и остала обавештења упућују се кандидату на адресу коју наведе у пријави за јавни конкурс.

Одлуку о избору кандидата донеће надлежни старешина и са садржајем исте биће упознати сви кандидати који учествују у изборном поступку.

НАЧИН ПОДНОШЕЊА ПРИЈАВЕ НА КОНКУРС:

Кандидати који испуњавају опште и посебне услове конкурса подносе молбу са наведеном документацијом по конкурс, достављањем поштом препоручено на адресу:

**Војномедицинска академија
Црнотравска 17, Београд,
са назнаком „За јавни конкурс за пријем у службу на одређено време ради специјализације“**

или лично на деловодству Војномедицинске академије (пети спрат).

У пријави за конкурс обавезно се наводи име и презиме кандидата, име једног родитеља, ЈМБГ, адреса пребивалишта, адреса на коју се кандидату достављају обавештења, број телефона, специјализација, односно ужа специјализација на коју се кандидат пријављује.

Уколико кандидат конкурише за пријем у службу ради специјализације за више специјализација, за сваку специјализацију подноси посебну пријаву и наводи уз коју пријаву је приложио доказе о испуњености услова.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је 15 (петнаест) дана од наредног дана од дана објављивања јавног конкурса у магазину *Одбрана*.

Неблаговремене, недопуштене, некомплетне и непотпуне пријаве и пријаве уз које нису приложени сви потребни докази на тражени начин неће се узимати у разматрање и биће одбачене закључком против кога се може изјавити жалба, али она не задржава извршење закључка.

Лице задужено за давање обавештења о јавном конкурс: војни службеник Јасмина Петровић, број телефона 011/266-1122, локал 31-756 (011/3608-756). ■

ИЗАБРАНА ПАРТИЈА

ЛЕПОТИЦА ЕКСШАМПИОНА

Халифман – Рубљевски

1. е4 ц5 2. Сф3 е6 3. д4 цд4 4. Сд4 а6 5. Лд3 Сф6 6. 0-0 д6 7. ц4 Лд7 8. Сц3 Сц6 9. Сц6 Лц6 10. 64 66

Паулзенову варијанту Сицилијанке играли су Александар Халифман (бивши једногодишњи светски првак у верзији ФИДЕ) и Сергеј Рубљевски у то време обојица чланови наших шаховских прволигашких тимова. Халифман је био у екипи Европе, а Рубљевски је играо за Татарстан. У питању је био дакле необичан меч Европа – Татарстан. Победника није било, а резултат је гласио 6:6. На крају меча за најлепшу партију проглашена је баш ова.

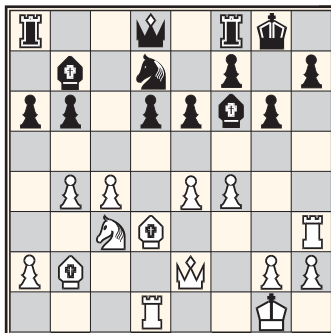
11. Лб2 Ле7 12. Де2 0-0 13. Тад1 Сд7 14. ф4 Лб7

Бели је играо на пун пешачки центар, а Рубљевски је био један од највећих експерата за ову варијанту, па треба веровати да је играо најјаче што се може.

15. Тф3 г6 16. Тх3 Лф6

Бели: Кг1, Де2, Тд1, Тх3, Лб2, Лд3, Сц3, а2, б4, ц4, е4, ф4, г2, х2

Црни: Кг8, Дд8, Та8, Тф8, Лб7, Лф6, Сд7, а6, б6, д6, е6, ф7, г6, х7

Требао је сада израчунати последице жртве коју је принео екшампион света:

17. е5! де5 18. Ле4 Дц7 19. Лб7 Дб7 20. Се4 Лг7 21. фе5! Дц7 22. Сф6 Лф6 23. еф6 е5 24. Тф3!

Бели је постигао недостижну предност.

24... Тфд8 25. Тд5! х5 26. Тфд3 Сф8 27. Де5 Де5 28. Ле5 Тд5 29. Тд5

За изграчу који је био првак света реализације ове предности представљала је ствар рутине.

29... Се6 30. ц5 бц5 31. бц5 Тц8 32. Лд6 г5 33. Кф2 Кх7 34. Ле7 Кг6 35. Ке3 Тб8 36. Тд2 Кф5 37. Кд3 Тб4 38. Кц3 Тб1 39. Кц4 Тц1 40. Кд5 х4 41. ц6 г4 42. Кд6 г3 43. х3 х3 44. Кд7 Тц3 45. Лд6 Кф6 46. ц7

1:0

КОЊИЋЕВ СКОК

Крените од обележених поља, као скакач у шаху, по путањи у облику слова Г, тако да добијете две народне пословице.

Па-	што	-сли.	-ри
	о-	а	-сли
го-	-ме-	-во-	ми-
-но	луд	ми-	-ри,
-тан	-во-	што	го-

Ко	-та	-ра.	-на
	за	он	бра-
за	не	-ђи-	-да-
го-	ће	-жи	-та,
тра-	бра-	-спо-	ту-

Решење судоку – водоравно: 8, 5, 6, 9, 1, 4, 4, 6, 2, 8, 5, 3, 9, 2, 4, 5, 1, 7, 6, 1, 3, 8, 2, 9, 5, 8, 5, 7, 6, 4, 5, 4, 9, 3, 2, 7, 9, 5, 2, 3, 4, 7, 6, 1, 7, 1, 9, 2, 8, 1, 4, 6, 8, 9, 5.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

○	1	○	2	3	4	5	6	7	○	8	○	9	10	11	12	13	14	○	15	○	16	
17									18									19				
○		20									21										22	
23				24										25								
26						27										28						
29								30										31				
32										33											34	
35				36										37								
38						39									40							
41								42									43					
44										45											46	
○		47										48									○	
49						50																

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА ВОДОРАВНО: Мона Лиза, стотинка, осм, и, атоналан, дустабан, л, лун, како-тако, торокати, олака, Орашанка, атаман, Шератон, мандатор, Попс, оператика, датотека, ЕК, бш, Брегонци, авирирати, рало, канцелар, јеленак, етанол, динамика, арапа, нишанити, тренутан, Ним, о, итинерар, балавити, е, виђ, латиница, арањжман.

Припремио Жарко ЂОКИЋ

ВОДОРАВНО:

17. Доломитски Алпи, 18. Онај који се стара о неком, 19. Део тела човека, 20. Становник Ибадана, 21. Страшило за малу децу, 23. Град у Мађарској, 24. Велика вратна артерија, 25. Лука у Шпанији, 26. Име кошаркаша Марића, 27. Четврти степен нижег свештеничког реда аколита, 28. Изнајмљивање авиона (стр.), 29. Партизански пилот, уз Фрању Клуза један од пионира ваздухопловства НОВЈ, рођен је 1. априла 1911. у селу Згошћу, код Високог, Рудолф Руди, 30. Посуде израђене од fine иловаче, са белом глазуром и уметнички ишаране, 31. Бивши стручњак за грађанско право, Андрија, 32. Описи пута (лат.), 33. Ракија зачињена анисом, 34. Атлетски клуб (скр.), 35. Символ калаја, 36. Илирски покрет, 37. Апарати за издавање новца, 38. Штап бога Диониса (мит.), 39. Врста филмске технике, 40. Руско мушко име, Валерије, 41. Со сирћетне киселине, 42. Тренирице, 43. Прилично лаке, 44. Мала капела, 45. Фаза у развоју чега, 46. Разредни (скр.), 47. Роман Карела Чапека, 48. Нападања, 49. Име тенисерке Ивановић, 50. Марина одмила, 51. Часак, моменат.

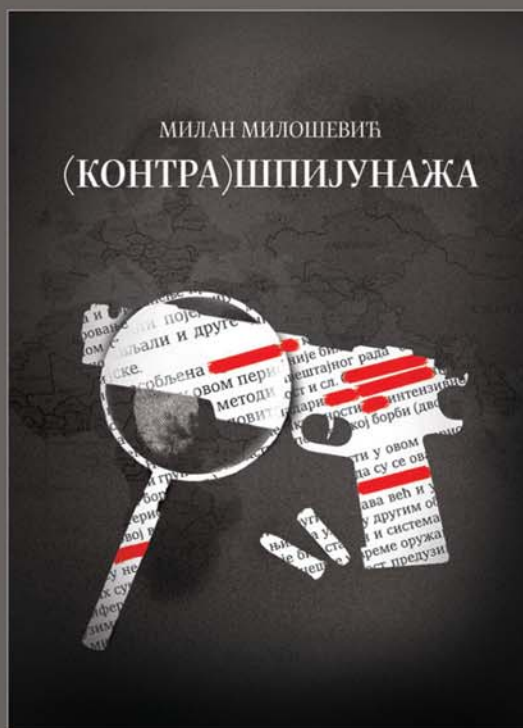
УСПРАВНО:

1. Стаклодувач, 2. Врста средње или више школе (мн.), 3. Велика река у Сибиру, 4. Фудбалер „Пари Сен Жермена“, 5. Име бивше глумице Лупино, 6. Калдрмари (стр.), 7. Монах, калуђер, 8. Морска неман (мит.), 9. Део храма (грч.), 10. Ауто-ознака Рашке, 11. Опатица (лат.), 12. Лос Анђелес Лејкерс (скр.), 13. Становница Арике, 14. Женско име одмила, 15. Врста посуде за воду, 16. Званични језик Камбоџе, језик народа Кмер, 18. Справа за распршивање течности, 19. Главни непријатељ Штрумфова, 20. Радионица за израду алата, 21. Врста драгог камена, 22. Предмет обраде, скуп тема, 24. Метална посуда за гориво, 25. Средњевековно оружје, хелебарда, 27. Вештина еристичара, полемисање, 28. Подни и висећи транспортери, 30. Радити тежак посао, 31. Име бившег преводиоца Раца, 33. Затвори (лат.), 34. Дело Лајоша Зилахија, 36. Бивши чешки фудбалер, Томаш, 37. Механа, крчма (покр.), 39. Асоцијација лиценцираних аутомобилских мануфактура (скр.), 40. Шкотска мушка сукња, 42. Император, 43. Јапанске кратке песме, 45. Ауто-ознака Инђије, 46. Седамнаесто и 24. слово азбуке.

„Лорд“ у војсци

Средином 18. века енглески лорд Сендвич, како би могао у исто време да игра карте и да обедује, затражио је да му се донесе танак комад печеног меса између две кришке хлеба. Од тада сендвич постаје незаобилазни део наше исхране. Посебно током 19. века у Енглеској и Шпанији расте популарност сендвича и бива прихваћен и у радничкој класи као брз, преносив и јефтин оброк.

У склопу најновијих промотивних акција, Војна установа „Дедиње“ у својим објектима кантинског типа нуди по повољним ценама преко двадесетак врста лепо аранжираних укусних сендвича, спремених по највишим војним стандардима и препознатљивим рецептурима.

Броширано,
формат 17x24, 278 стр.
Шифра: 111259,
цена 1.296,00
са попустом 907,20

(КОНТРА)ШПИЈУНАЖА
Настанак и развој
у Србији и свету
М. Милошевић

Обавештајне и контраобавештајне активности у Србији и свету у скоро свим историјским раздобљима и на свим континентима.

НАРУЏБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011 / 3241-363
Жиро-рачун: 840 – 312849 – 56

Наручујем _____ примерака књиге

„(Контра)шпијунажа“ по цени од 907,20 динара

у укупној вредности од _____ динара

Издања се плаћају унапред.

Уз наруџбеницу послати доказ о уплати целокупног износа,
након чега испоручујемо књигу.

Купљено издање биће достављено
путем Пост експреса, на терет купца.

Купац _____

ЈМБГ _____

Адреса становања:

Улица и број _____

Место _____

Телефон _____

Потпис наручиоца _____

Покупи 50%

Тврди повез, ф. 20×29, 288 стр.
Шифра: 111047
Цена 2.160,00 дин.
Са попустом 1.080,00 дин.

Тврди повез, ф. 20×29, 216 стр.
Шифра: 111049
Цена 1.890,00 дин.
Са попустом 945,00 дин.

Тврди повез, ф. 20×29, 240 стр.
Шифра: 111050,
Цена 1.998,00 дин.
Са попустом 999,00 дин.

Тврди повез, ф. 20×29, 160 стр.
Шифра: 111052
Цена 1.620,00 дин.
Са попустом 810,00 дин.

Тврди повез, ф. 20×29, 364 стр.
Шифра: 111057
Цена 2.646,00 дин.
Са попустом 1.323,00 дин.

Тврди повез, ф. 20×29, 358 стр.
Шифра: 111062
Цена 2.646,00 дин.
Са попустом 1.323,00 дин.

Тврди повез, ф. 20×29, 248 стр.
Шифра: 111067
Цена 2.106,00 дин.
Са попустом 1.053,00 дин.

Тврди повез, ф. 20×29, 180 стр.
Шифра: 111068
Цена 1.728,00 дин.
Са попустом 864,00 дин.

*Комплет
8.397,00 дин.
на 8 месечних рата*

НАРУЏБЕНИЦА МЦ „ОДБРАНА“

Браће Југовића 19, 11000 Београд • тел. 011/3201-995, 3241-009
Телефакс: 011/3241-363 • Жиро-рачун: 840-312849-56

Купац _____

ЈМБГ _____, број личне карте _____

издате у МУП _____

Адреса становања: _____

Телефон: _____

Потпис наручиоца _____

Наручујем следећа издања (навести шифру/ количину):

у укупној вредности од _____ динара.

Издања ћу платити (заокружити број):

1. одједном (плаћање унапред)

2. на кредит у _____ месечних рата (највише 8) по _____ дин.

(мин. рата 1.000,00 дин.), путем административне забране.

Код плаћања унапред послати доказ о уплати целокупног износа, након чега испоручујемо књиге. Купци на кредит достављају попуњен и оверен образац административне забране. Купљена издања биће достављена путем Пост експреса, на терет купца.